

**Catàleg dels llibres manuscrits anteriors al se-
gle XVIII del Museu Episcopal de Vich, per Mn. JOSEP
GUDIOL, prev. (Acabament.*)**

SECCIÓ QUARTA

DRET

(CANÒNIC I CIVIL)

135. — *DECRETUM GRATIANI, CUM GLOSA*

Manuscrit en pergamí-vitel·la molt triat; 346 folis de 453 × 292 mm. i 265 × 148 de caixa; lletra gòtica rodona, d'excel·lent caràcter, de dues grandàries, en negre, amb rúbriques, majúscules i calderons vermells i blaus. Fan estimadíssim el volum les abundants caplletres, profusament prodigades en totes les pàgines, i les nombroses miniatures en or i colors, de pacient i delicat treball, les darreres de les quals van, no sols al començament de les tres parts del Decret, sinó també al principi de cada una de les trenta-sis causes que són exposades en la segona part; miniatures que representen curioses escenes, que són gràfica traducció del que ha estat tractat en el text. Aquest còdex està en boníssima conservació i en tota integritat (fig. 1).

Relligadura de posts, amb cobertura d'aluda i cantoneres i centres floronats, fets de llautó.
Principis del segle XIV.

N.º 7565 de l'inventari, i IV del catàleg fet pel Villanueva; és propietat del Capítol de Vic.

Amb dir que el present magnífic trasllat del Decret de Gracià comprèn el text i la glossa ordinària, sobretot dictada per Joan Andreu i completada per Bartomeu de Brèscia, ja resta assenyalat el que cal adjuntar a la descripció feta amb les ratlles anteriors. En el f. 1 es dóna principi a la taula general de l'obra, la qual ocupa fins a la primera columna del 3, que té el verso amb sols una addició curta a l'inici de la glossa. Aquesta i el text del llibre primer comencen amb el f. 4, i segueixen íntegres les cent una distincions que integren la primera part. La segona va des del f. 85 fins al verso del 319, on va la part darrera, o sigui *De Consecratione*, tancant aquesta i el volum en tota la cara anterior del f. 346; termina amb *Deo gratias* i sense exhibició de cap mena de data, d'amanuense o miniador. Pel còdex ni tan sols podem saber el nom del possessor ni de qui va oferir-lo a la Catedral de Sant Pere de Vic. És de notar el fet que entre les causes segona i tercera hi hagi el f. 105 en blanc, com ho és també el verso del 346.

* Vid. BUTLLETÍ DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA, VI, 50-97; VII, 59-154.

El manuscrit apar francès, i de totes maneres obra d'un sol penolista, per cert digna d'ésser conegut i ben celebrat. El més modern dels necrologis vigatans (f. iv) parla que en 1402 morí el cabíscol Pons de Bru, qui llegà a la llibreria del claustre nou i a Sant Pere de Vic *pulchrum decretum*.

Les millors miniatures del volum poden veure's en els ff. 4, 85, 106, 122, 129 v.º, 131 v.º, 134, 137, 143, 146, 148 v.º, 152, 163, 173, 177, 180, 183, 184, 195 v.º, 199, 202 v.º, 204, 206, 213 v.º, 233 v.º, 244 v.º, 247, 254 v.º, 262, 263 v.º, 266 v.º, 269 v.º, 271 v.º, 280, 310 v.º, 311 v.º, 318 v.º i 319 v.º. És d'admirar en moltes de les miniatures que hi hagi repetit un escudet quarterjat de blau i blanc.

136. — COMMENTARIA IN DECRETUM GRATIANI? AUCTORE GUIDONE DE BAYSIO.

Manuscrit en pergamí; 317 folis de 422 × 265 mm. i 342 × 245 de caixa; dos corondells i 69 ratlles; escriptura gòtica rodona, en negre, amb caplletra de calligrafia i calderons en vermell i blau; porta, a més, nombroses inicials de miniador en or i colors.

Relligadura de posts amb pell vermella, molt desconjuntada.

Primeries del segle xiv.

Inventari n.º 7561, i XIII del catàleg Villanueva, pertanyent al Capítol de Vic.

Foli 1 : *Reverendo in cristo patri suo do | -mino djerardo dei gratia episcopo | saviniensi. Guido de barsio bonus | archidiaconus suus clericus et capella | -nus cum recommendacione sui | utriusque hominis sospitatem | ac animi sui leticia et debita concc-tione et attentione presens opus...* La introducció del llibre primer comença al mateix foli, seguint en el verso el començament de la primera distinció, havent-hi la darrera, o sigui la 101, al f. 85 v.º. El comentari de la segona part del Decret de Gracià comença al f. 86. La causa xxxvi es troba al verso del f. 299, on comença també la tercera part de l'obra, o siguin les distincions *de consagracione*, les quals terminen al verso del f. 317 i acaben amb les paraules : *...perfruamur sapientia cum patre | et spiritu sancto per infinita secula seculorum amen. | Valeat vestra paciencia sed quantum placet*

*Suscipe completi — laudes christi laboris
quas cordis fleti — vox subdita reddit amoris
sit merces operis — oracio sancta legentis
quae jungas superis — nos toto robore mentis
sancta petre me tibi recomendo > sicut is
qui tuus est servus specialis*

Al dessota hi ha la firma d'un dels possessors del volum, la qual diu : *Conchensis Conventus et Conchensis monasterii reverendus abbas | manu propria*. Aquesta firma demostra prou bé que el present còdex és d'origen francès.

És possible que el present còdex sigui el *Glosarium super decretum* a què fa referència el *llibre quotidià* de l'Arxiu Capitular de Vic. El volum sembla de procedència francesa, tenint les miniatures historiades als ff. 1, 153, 162 v.º, 223, 228, 266 v.º, 278

i 299 v.º; les decoratives en els ff. 1 v.º, 86, 104, 127, 137, 139, 142, 147, 156, 158 v.º, 163, 172, 187, 191, 194 v.º, 198 v.º, 213, 219 v.º, 224, 226, 234 v.º, 246 v.º, 254 v.º, 257, 260 v.º, 267 i 268 v.º, 271, 272, 279 v.º, 296, 296 v.º i 299 v.º

137. — PAULI DE LYAZARIIS COMMENTARIUM SUPER DECRETUM. GUILLERMI DE MONTELAUDUNO IN DECRETALES, CLEMENTINAS. BERNARDI COMPOSTELANI APPARATUS IN DECRETA. DISTINCTIONES IURIS CANONICI. ET CIVILIS.

Manuscrit en pergami; 161 folis, d'uns 40 × 25 cm., a dos corondells. És recull de quatre fascicles, de diversa mà. El primer va fins al f. 72; és escrit en gòtic, a 79 ratlles, en caixa de 312 × 175 mm., en negre, vermell, blau i morat, amb capitals de cal·lígraf i una *B* de capçament en or i colors. El segon és parió de l'anterior, i va del f. 73 al 124; llueix una *M* en or i colors, obra miniaturista. El següent opuscle és de lletra més pressada, i continua des de la fulla 125 a la 156; 85 ratlles, en igual caixa i ús de tintes negre i vermella. La darrera obreta, que omple els ff. 157 a 161, està en blau, negre i vermell; caixa de 512 mm. per 182 i 64 ratlles, demostra un cal·lígraf poc hàbil.

Relligadura de posts i albadina, deficientment conservada.

Segle xiv.

Inventari n.º 7578, i xv del Villanueva. És de la Catedral de Vic.

La primera de les obres que conté el present volum comença al primer corondell del f. 1 amb les paraules : *Bonus vir sine Deo nemo | est et non potest aliquis sine fortu- | na nisi ab illo adjutus exurgere | ille dat magnifica consilia...* En la mateixa columna comença el text : *Joannis omissis questionibus quae imprimis...* Segueix el còdex sense interrupció ni títols de cap mena i amb sola separació de calderons fins al f. 72, en el segon corondell del qual acaba amb les paraules següents: *ut summi celestia homini mercedem | de beatissima virgine gloriosa et cum omnibus sanctis ejus | in exitu mereamur amen. | Paulus de Lyazariis doctor egregius | qui scripsit scribat semper cum domino vivat amen.* El revers del foli està en blanc.

Foli 73 : No hi ha títol; s'inicia el tractat amb les paraules : *Magnifice bonitatis mi | reque pietatis viro domino | Johanni inditissimo infanti | illustrissimi principis domini | regis aragonum filio ejus | quae cancellario. Guillelmus de | Montelauduno minimo et | aliis decretorum doctor salutem | ac gradus utriusque salutis | consequi juxta votum...* El text pels títols que porta demostra seguir l'ordre de les decretals, i continua fins al versó del f. 124; la darrera rúbrica és la de : *sententia excommunicationis*; terminant amb : *Deo gratias. Finito libro sit laus et gloria Christo.*

Foli 125 : Comença amb la rúbrica : *Apparatus magistri Bernardi compostelani | hactenus hunc loquar cum seneca meam ignoranci | -am consideravi nunc autem ad opus descendens quam pri | us superficialiter intellexi ad presumptionem...* La rúbrica primera és : *De constitutionibus*, a la qual segueix : *De preceptis, De consuetudine, De postulatione prelatorum, De electione i De translatione episcopi vel electi.* Aquesta darrera va al revers del f. 154, i termina amb les paraules : *...potestatem habet condendi canones per quos canones | maiores ecclesie cause reservantur et ipsum. Inter cor-*

porale et spi | ritualia. | gratias agamus domino deo nostro. La resta del foli i els dos següents resulten ésser apèndixs al tractat.

Folis 157 a 161 : Conté 125 conclusions que van sense títol, i comencen per les paraules : *Discordia est queque diversitas sermonum quod | datur inter jus canonicum et civilem | licet casus singuli hic non exami- | nentur ad plenum tamen...* Termina al segon corondell del verso del f. 161, amb les paraules : *...et de hoc dicit ostiensis extra dissolutioni...*

La guarda anterior del volum porta una nota que diu : *Paulus cum guillermus de monte lauduno, super Clementinas Et posthelanus cum discordantiis juris canonici et civilis. Detur pro xxv. florenos et non minus.*

138. — INNOCENTII PAPAE IV SUPER APPARATU DECRETALIU LIBRI QUINQUE

Manuscrit en pergami; 209 folis, de 42 × 27 cm.; caixa de 33 × 20; dos corondells amb 80 ratlles; bona escriptura en gòtic rodó, en negre i vermell, caplletres en aquest color i blau; resta sense omplir el lloc destinat a les inicials.

Vella relligadura de posts encamussades; defectuosa conservació.

Segle xiv.

Inventari n.º 7580, i ix de la catalogació dels llibres de la Canònica vigatana.

Foli 1 : *Incipit primum super apparatu decretalium a domino papa Ignocencio IIII composito | Dicitur in ezequiele venit deus comede visce | -ra tua complebuntur volu | -mine isto quod ego do tibi | preo ventibus qui estis recipit | mens intelligitur que rerum ac scripturarum noticias reci | pit quoquit et digerit me | didatione sollicita et frequenti...*

El llibre segon comença al f. 71. El tercer en el f. 126. El quart en el f. 166 verso; i acaba al f. 174 verso, on al mig del segon corondell restà un tros en blanc, al qual es degué posar el nom del possessor del volum, del qual no queda més que les paraules : *Iste liber est*; la resta ha estat esborrada. Els ff. 175 a 177 estan en blanc, amb senyal d'haver-n'hi hagut altres en blanc que foren tallats. El f. 178 comença amb la rúbrica : *Explicit liber iiiii. Incipit liber quintus | de accusationibus et inquisitionibus et de annuntiationibus...* Acaba al segon corondell del recto del f. 209, amb les paraules : *Aliqua consuetudo ut hic quia consue | tudo iniquia prescribi non potest ut notatum est de consuetudine in primo.* Seguia el nom del possessor que fou esborrat. Al dessota : *Explicit Innocencius deo gratias.*

139. — SUMMA SUPER TITULIS DECRETALIU

Manuscrit en pergami ras; cclxxvii folis d'antiga numeració; 42 × 27 cm.; caixa de 32 × 16; dos corondells i unes 86 ratlles; lletra gòtica, poc acurada, en negre, vermell i blau; caplletres i inicials cal·ligràfiques, totes d'escassa apariència, i la que encapçala el volum és de major dimensió, com les dels ff. lxvi, cxxii, clxxxviii i ccviii.

Relligadura de posts encuirades de negre, molt desfeta.

Segle xiv.

N.º 7577 de l'inventari, i xii dels llibres de la Seu de Vic.

Comença el f. i amb la rúbrica : *Incipit summa super titulis decretalium compilata | additis in aliquibus locis quibusdam aliis Rubricis. | Alfa et o unum | in essentia et trinum in perso | nis et quo omnis legis | -latores pendere juventur...* El comentari al text de les decretals comença al primer corondell del vers del f. ii, on va la rúbrica : *De summa trinitate et de fide catolica.* Al verso del f. LXV : *Explicit liber i incipit ii. de judiciis*, i comença en el foli següent amb les paraules : *Ex ore sedentis in trono | procedit glavius bis a | cutus quo instrumentum...* Al verso del f. CXXI : *Explicit liber ii. | Deo gratias amen amen.* Foli CXXII : *Incipit liber iii. | de vita et hon | estate cleri | corum | intelligitur inspicientes | in clero quoniam si justo judica | veritis vos ipsos nos dispicietis...* Aquest llibre tercer termina, sense cap indicació, al verso del f. CLXXVII. Foli CLXXVIII : *Explicit liber iii. incipit iv. | De sponsalibus et matrimoniis rubrica. | Os nunc hos ex | ossibus meis et | caro de carne mea...* Termina al verso del f. CCVII. Foli CCVIII : *Explicit liber iiiii. : Incipit quintus: De accusationibus, denuntiationibus et inquisitionibus | utinam saperent | homines et intellige | rent ac novi | -ssima providerent...* Termina al verso del f. CCLXXVII, en la primera columna del qual hi ha un llarg comiat que fa l'autor al lector, i acaba amb les frases : *Ex reliquo reposita est mihi corona justicie quam reddet mihi in illa die justus judex. | Cui est sola laus et gloria per omnia secula seculorum amen. | Benedictus idem dominus meus Jesuchristus qui est benedictus per omnia se | cula seculorum amen. Eidem gloria et laudes per infinita secula seculo | -rum amen |*

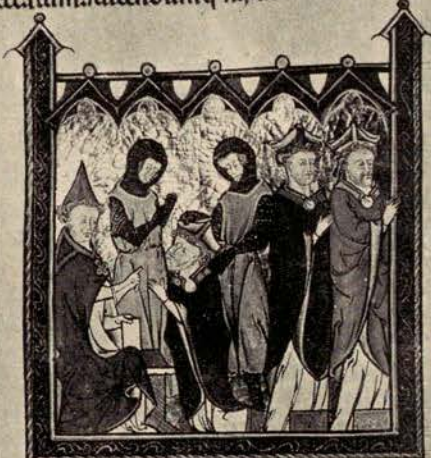
*Mansissime obscuras juris dissolvere curas
extricat antiquas hic nova summa tricas
pro summo summo sit regi glorie summo amen
Pena scriptoris requiescat fossa laboris.*

Segueix la indicació del nom d'un dels possessors del volum : *...ista summa hostiensis est mei Raymundi de podiolo | ex legato mihi facto per honorabilem fferrarium de podiolo in suo ultimo testamento cuius anima requiescat cum beatis | Amen.* Després d'haver posseït el volum el citat Ramon de Pujol, passà aquell a formar part de la Biblioteca Capitular, essent la *summa hostiensis* esmentada entre els llibres afegits a la col·lecció a mitjans de la dècada del 1330 a 1340.

El Villanueva no admeté en el seu catàleg que el present volum contingüés la *Summa* composta per Enric de Sussa, més conegut amb el nom d'*Ostiensis*, per haver estat cardenal-bisbe d'Ostia. L'al·ludit autor d'*El Viaje Literario*, rotulà el present llibre *Summa super titulis decretalium compilata per ignoto autore.* No obstant i això, és molt especial que ja en el segle XIV el llibre que ens ocupa era tingut com a obra del predit *Ostiensis*, conforme demostra una nota posada al foli anterior de guarda, on es llegeix : *Dec xix. die mensis septembris anno a nativitate domini mccccliv. ego bernardus de terrariis emi istam summam | ostiensis a francisco de molendinis rectori generalis hospitalis bernardi sancte crucis barchinone.* En el pergami enganxat a la

Sententiam episcopi. Quod militare. h. qm tur. an militare uel die
g. ut sit peccatum. ad dicendum q. n. i. c. militare. 7b um

pe iudicatur: ut
uum. ut. i. c. q. u.
uatum. si milite
pofensioe sual
patric. uel legu
patriam. ut. i.
c. q. vii. si nulla.
dia. aut in sacro
ordimb. o. stitu
a n. possunt mo
ue. anna. q. a. sub
regula. ecci. a. stic.
u. u. i. e. t. e. b. e. n. t. s. i.
milit. ut. e. q. u. q.
nec. in. m. i. o. i. b. y.
o. r. d. i. m. b. y. o. s. t. i. t. u.
g. p. o. s. s. i. t. a. m. a. y. o.

Q. XVIII

mo. u. e. ut. xxxi.
vi. si. q. m. 7. x. q.
u. i. c. o. s. q. o. c. e. d. o.
si. n. o. l. u. n. t. g. a. u.
t. e. r. p. r. i. u. i. l. e. g. i. a.
e. c. c. i. a. s. t. i. c. o. d. i. m.
Conpulsia qui
repelle possit. in
u. i. n. a. m. a. q. u. a. b. i.
p. o. s. s. i. t. r. e. p. e. l. l. i. a.
t. a. m. a. m. p. s. o. n. e.
m. u. n. a. u. e. l. i. p. e.
s. e. c. u. r. p. o. s. s. i. t. r. e.
p. e. l. l. i. u. i. d. e. n. d. u. e.
7. q. u. i. d. u. r. q. n. o.
s. o. l. u. m. l. a. i. c. i. s. 7.
d. i. a. p. o. s. s. i. n. t. r. e. p.
e. l. l. e. u. n. u. n. a. s. a. n. t.
7. p. f. e. u. t. e. c. d. i. r. e.
s. t. i. t. u. s. p. o. o. l. i. m. a.
e. c. c. e. d. e. n. t. e. n. a. i. e.
o. s. i. n. o. 7. c. a. t. e. o. c.
7. s. d. i. a. u. s. n. a. l. e.
7. s. t. e. c. a. m. s. t. a. u. i. t.
u. t. u. i. e. s. u. n. d. e. r.
q. d. i. a. n. p. o. s. s. i. n. t.
u. t. e. c. c. e. d. e. n. t. i.

HABITUS
amplex sibi. comif
sa umbrechim. l. p. si. fut
artum. ad. i. a. c. e. t. e. s. c. h. a.
tholicos. in. m. i. s. 7. e. u. e.
i. a. t. i. b. y. r. o. b. r. e. c. h. i. m. o. p. l.
l. e. r. e. c. e. p. i. n. t. q. u. o. o. p. t. o. a. p. l. i. c. i. s. c. a. t. h. o. l. i.
a. s. e. p. i. s. a. r. d. u. i. a. d. i. a. c. e. n. t. i. u. m. r. e. g. i. o. n. u. m.
q. u. e. a. b. i. m. p. a. t. o. r. e. c. a. u. l. a. n. i. u. n. s. d. i. c. t. o. r. e.
a. c. c. e. p. i. n. t. i. m. p. a. n. t. u. t. c. a. t. h. o. l. i. c. o. s. a. b. l. e.
t. i. a. s. d. e. f. e. n. d. o. r. e. n. t. 7. q. u. i. b. o. m. o. i. s. p. o. s. s. i. a. n. t.
e. o. s. r. o. f. i. d. e. u. i. t. a. t. e. m. o. p. e. l. l. a. n. t. r. e. d. i. r. e. q. u. i.
b. i. m. a. n. d. a. t. a. a. p. l. i. c. a. a. c. c. i. p. i. e. t. o. s. o. u. e. a. t. i.
m. i. l. i. t. i. b. y. a. p. e. r. t. e. 7. p. i. n. f. i. d. i. a. s. o. h. e. r. e. t. i. c. o. s.
p. u. g. n. a. r. e. c. e. p. i. n. t. t. a. n. t. e. m. n. u. l. l. i. s. c. o. r.
n. e. a. t. r. a. d. i. t. i. s. a. l. i. s. r. e. b. o. s. i. n. u. s. u. e. l. e. c. c. i. a. s.
i. n. s. i. s. e. p. o. l. i. a. t. i. s. a. l. i. s. c. a. r. t. e. r. e. 7. a. g. a. s. t. r.
l. o. r. e. d. u. c. h. i. s. r. o. m. i. t. a. t. e. m. c. a. t. h. o. l. i. c. e. f. i. d.
i. c. a. c. i. r. e. d. i. e. n. t. u. t. h. i. c. p. r. i. m. u. m. q. u. i. a. n.
m. i. l. i. t. a. n. t. e. s. i. t. p. e. c. c. a. t. u. m. S. e. c. a. n. d. o. q. u. o. d. b. e. l. l. i.
s. i. t. i. n. s. t. u. m. 7. q. u. o. d. a. s. i. l. i. u. s. i. s. t. i. i. n. s. t. a. b. e. l. l. a.
g. e. r. e. b. a. n. t. u. r. T. e. r. t. i. o. a. n. i. m. u. n. a. s. c. i. o. r.
a. m. i. s. s. i. t. p. p. u. l. s. a. n. d. i. Q. u. a. r. t. o. a. n. u. i. d. i.
c. a. s. i. t. i. n. f. e. r. e. n. d. i. Q. u. i. n. t. o. i. n. s. i. t. p. e. c. c. a. t. u. m.
u. i. d. i. a. l. u. m. i. n. i. s. t. r. o. r. e. o. c. c. e. S. e. x. t. o. i. n.

7b si primus p. u. s. s. o. r. u. o. l. e. t.
t. e. n. i. o. p. a. t. i. t. e. 7. a. l. t. i. r. e. p. a. u. s. s. i. t.

a. p. p. n. a. p. s. o. n. a. u. e. l. a. s. c. i. o.
q. u. e. c. u. l. i. c. a. l. e. g. e. p. b. i. b. e. t. u. r.
s. i. q. u. i. s. p. e. r. a. i. s. t. e. n. t. e. t. e. m. a.
p. r. e. d. e. a. 7. a. l. t. i. m. 7. i. t. u. m. c.
n. t. t. e. m. i. l. l. e. p. i. s. s. i. s. u. r. d. e.
m. i. l. i. a. s. t. e. n. a. i. m. a. p. l. s. d.
n. u. o. s. d. e. f. e. n. d. e. n. t. e. s. k. i. n.
q. u. i. d. a. l. i. u. t. o. p. r. o. b. i. l. e. m.
p. s. o. n. e. i. m. u. n. a. m. r. e. p. e. l. l. e.
g. l. r. o. i. o. m. a. g. i. u. m. d. e. f. e. n.
o. u. t. e. g. l. r. o. u. i. m. t. u. u. m. i.
p. u. t. a. s. q. u. i. a. p. o. s. s. u. m. r. o. g.
u. m. 7. e. c. c. e. l. b. i. t. m. e. c. h. i. p. l. i.
h. a. l. e. g. i. c. e. s. a. n. g. l. o. r. u. m. i.
a. n. t. o. r. e. a. l. e. g. i. t. u. r. a. u. m. f. i. c.
n. u. m. u. t. d. e. m. a. m. b. o. i. m. u.
e. n. p. a. n. t. 7. a. b. i. m. u. n. a. m. o.
s. a. r. e. n. t. i. p. e. s. u. e. u. a. t. o. 7. e. c. c. i.
r. o. g. a. b. i. t. e. o. s. n. e. s. u. u. m. i. n.
q. u. i. d. a. l. i. u. t. o. m. e. c. m. u. r. q.
t. a. 7. s. e. c. o. r. u. m. m. u. n. a. s. i.
n. e. c. a. d. a. m. a. o. c. a. m. t. e. s. e. o.
s. i. m. i. l. i. a. f. e. r. e. n. d. i. a. u. m. i. p.
i. n. p. u. b. l. i. c. d. i. c. a. t. u. r. m. i. e.
r. e. t. i. b. u. a. m. d. i. c. a. t. o. m. i. n.
u. l. i. o. d. i. c. a. t. u. r. n. o. l. i. t. e. u. t.
a. b. i. m. i. n. i. s. t. e. m. a. u. m. p. a. r.
e. a. t. s. u. i. s. u. o. l. e. n. t. i. b. y. c. o. l. l. i.
t. e. u. t. q. u. e. r. e. s. e. r. e. u. s. q. 3. r. o. i.
c. a. m. m. a. s. o. u. b. y. c. o. l. l. i. g. i. t.
a. t. e. f. a. s. a. c. u. l. o. s. r. o. b. u. r. t.
r. e. u. l. l. e. q. u. i. n. u. p. n. i. s. f. e. c.
s. i. s. e. c. a. n. d. o. s. u. i. s. a. n. g. l. o. r.
t. u. r. p. l. i. m. u. s. b. o. m. i. a. t. a.
a. p. l. o. r. u. m. q. u. i. u. o. a. t. i. a. n.
o. t. e. n. p. s. u. n. t. a. r. e. c. e. n. t. o. a.
i. n. e. p. i. s. t. o. l. i. r. o. r. a. m. o. s. d.
i. c. a. t. i. n. u. r. e. c. e. 7. i. t. u. m. t. u. e.
a. l. i. e. n. u. m. s. u. u. m. s. u. o. r. o. i.

Fig. 1. — Museu Episcopal de Vich : Còdex 135, f. 213 v. p. 46

In nomine domini Amen... In nomine domini Amen...

ut tollat ipse... ut tollat ipse...

... In nomine domini Amen... In nomine domini Amen...

In nomine domini Amen... In nomine domini Amen...

In nomine domini Amen... In nomine domini Amen...

... In nomine domini Amen... In nomine domini Amen...

... In nomine domini Amen... In nomine domini Amen...

... In nomine domini Amen... In nomine domini Amen...

Fig. 2. — Museu Episcopal de Vich : Còdex 143, f. 1

tapa del manuscrit va una taula de les matèries del volum, la qual comença : *Ista summa ostiensis est valet 30 libras*. Nota que està en lletra del segle xv.

140. — *GLOSA IN LIBRUM SEXTUM DECRETALIUM*

Manuscrit en pergami, mútil al principi i al final; 111 folis, de 42 × 28 cm.; dos corondells, i caixa de 34 × 20; 78 ratlles; lletra gòtica rodona, en negre i vermell, caplletres en vermell, blau i morat, obra de cal·lígraf, ultra petites inicials d'il·luminador, en colors i sense or. Són més luxoses les dels ff. 45, 91 v.º i 93.

Relligadura en pergami vuitcentista.

Segle xiv.

N.º 7576 de l'inventari, i xvi del Villanueva, procedint de la Catedral de Vic.

El volum segueix l'ordre del llibre sisè de les Decretals, i comença en el f. 1, pel final de la glossa del llibre primer, distinció tercera, cap. XIII. Al vers del mateix foli hi ha la rúbrica *de consuetudine*, i segueix el comentari del llibre primer fins al f. 45, a la segona columna del qual, després de la rúbrica : *De arbitris*, hi ha l'*Incipit liber secundum de judiciis*. Aquest llibre no s'interromp fins al f. 84, on comença el llibre tercer sense indicació de cap mena; s'inicia amb la rúbrica: *De vita et honestate clericorum*. El llibre quart té el seu principi al verso del f. 91, on es diu : *Incipit liber iv. de sponsalibus et matrimoniis*, llibre que ocupa solament fins al f. 93, on, *Incipit liber v. de inquisitionibus et denuntiationibus*. Al f. 111 el còdex s'interromp, puix que ja és molt mal conservat des del f. 104. La darrera rúbrica és : *De verborum dignificatione*; i es perd el text a la distinció dotzena, cap. II, que ja no acaba.

141. — *LIBER SEXTUS DECRETALIUM CUM APPARATU IOANNIS ANDREAE*

Manuscrit en pergami ras; 119 folis, de 443 × 292 mm.; bona escriptura gòtica rodona, a dos cossos; caplletres de cal·ligrafia, en vermell, blau i morat; nombroses inicials de miniador en or i colors, i, encara, una formosa il·lustració que encapça el principi del text, la qual mostra el Papa presidint una reunió de Cardenals. Al mateix f. 1 hi ha un fantasiós final de plana decoratiu. Text i glossa a dos corondells.

Relligadura en mal estat, de posts, albadina i llautons.

Segle xiv.

N.º 7575 de l'inventari, i vii del catàleg Villanueva, procedint de la Seu vigatana.

El text del llibre sisè de les Decretals comença amb el text : *Bonifatius | episcopus servus | servorum | dei dilectis | filiis doctoribus et scholaribus uni | versis bolonie | commorantibus | salutem et apostolicam benedictionem*. La glossa de Joan Andreu volta el text començat sense epígraf especial, i comença amb els mots : *quia prepositeris est ordo prius humana subsi | dia petere ut illis deficientibus divini favoris...* El text era fet sense divisió de llibres, però amb posterioritat s'hi assenyalaren els cinc en què estan repartides les decretals, de manera que el llibre segon comença al f. 42; el tercer, al f. 63; el quart, al f. 87, i el cinquè, al 88 v.º Al verso del

f. 108 hi ha la rúbrica referent a : *De regulis juris*. Termina el còdex al segon corondell del f. 119, amb el text : ...*data roma apud sanctum | petrum quinta nonas mar | tii pontificati nostri anno iiii*. Al final de la glossa hi va : *Explicit apparatus domini Johannis andree. Super vi. libro decretalium | Deo gratias*.

És possible que aquest volum i el seu paríó comentant les clementines siguin d'una mateixa col·lecció, encara que les miniatures del seu primer foli siguin del tot diverses. Tot indica que el present manuscrit no fou pas escrit a la nostra terra, sinó que vingué de fora. Un document escrit en el pergamí enganxat a la tapa anterior del volum va dirigit : *Gratioso et felici militi domino Raymundo domino castris sancti ambrosii. Honorius insentum salutem*. En un dels folis que serveixen de guarda, posterior al manuscrit, i que contenen diferents anotacions de dret, es troben unes ratlles manuscrites en un català fortament influenciat pel provençal; comencen amb els mots : *Ffills eres pus que scolas anas un bes vos do prech que el vullats entendre nulls homs no es sens s'auver res parats...*

142. — DYNII DE REGULIS EXPOSITIO IN SEXTUM DECRETALIUM. TITULUM DE REGULARIBUS. DECRETA GREGORII PAPAEC DECIMI, ALIORUMQUE PONTIFICUM, CUM EXPOSITIONE. LECTURA SUPER DECRETALIBUS.

Manuscrit compost de tres obres de dret canònic, en conjunt de 79 folis de pergamí, d'uns 38 x 25 cm. La primera va del f. 1 al 29; té dos corondells, i caixa de 335 x 183 mm.; 64 ratlles; lletra gòtica rodona, amb una gran inicial i caplletres de cal·ligrafia, en vermell i blau. La segona de les obres, ff. 30 a 45, no té acabament; és a doble corondell, de 30 ratlles, i caixa de 205 x 125 mm.; bona lletra gòtica francesa, amb poques rúbriques i sense caplletres. Des del f. 46 al final hi va el tercer tractat, que és senzillíssim, en lletra gòtica molt pressada, a dos corondells de 89 ratlles, dintre àrea de 30 x 19 cm.

Primitiva relligadura de posts tapissades de camussa, aperduada.

Segle xiv.

N.º 7560 de l'inventari, i xvii del conjunt dels llibres del Capítol de Vic catalogats per l'autor del *Viage Literario*.

Comença el f. 1 : *Premissis cassibus singularibus et eorum de | trinitate in precedentibus titulis singu | lariter intellecta quia non est novum ut quod | in propositam et ad regulam reducantur que | compendiosa narracione...* Segueix el text fins al f. 29 v.º a la primera columna del qual es troba això següent : *Explicit opus domini dyni venerabilis legum | professore super titulo de regularibus juxta sexti libri decreta | lium editi per bonifacium papam octavum ad man | -datum ejusdem et sui honore nominus fabricatum | Deo gratias*.

Foli 30 : Comencen les decretals del papa Gregori X del Concili de Lió de l'any 1274. Les quals comencen amb la rúbrica : *De summa Trinitate et fide catolica | Gregorius | episcopus | servus | servorum dei | universis | christi fidelibus presentes litteras | inspecturis salutem | et apostolicam benedictio | nem. Infra scriptas constitutiones nuper in | generali concilio Lug- | dunensi...* Termina al verso del f. 43, amb les paraules : *Qui autem in eadem | sententia permanserint | duorum mensium*

spatio | ex tunc ab ea non possint | nisi per sedem apostolicam ab | solutionis beneficium obtinere. Aquestes decretals resulten en el text barrejades per un comentari que s'estén fins a la pàgina immediata a la terminació. Segueixen altres decretals a nom dels papes Alexandre, Urbà i Climent, les quals van sense comentari i semblen interrompudes al verso del f. 45, on es troben les paraules que diuen : *...hujusmodi ordines pronoti et | quidam episcopi injusta moti mala | super tales aliqui vero quod audiri...*

Foli 46 : Comença el darrer tractat i la salutació : *Ne scribam vanum duc pia virgo manum.* El text s'inicia amb les paraules : *pone quedam mulier volebat jungere maritum suum infra annum | et statim nubebat...* Termina al verso del f. 79, al final del primer corondell, amb les paraules : *...regis scicilie si leviter aliquem discipulum...*

Al primer foli del còdex hi ha el nom del seu possessor; s'hi llegeix : *Ferdinandi petri Calbiello decani Tirasonensi.* Aquest deu ésser el que ocupà la càtedra episcopal vigatana del 1387 al 1392.

143. — CLEMENTINAE DECRETALES CUM APPARATU IOANNIS ANDREAE

Manuscrit en pergami; 55 folis, de 43 × 29 cm.; a dos corondells; lletra gòtica rodona de dos oossos; caplletres de cal·ligrafia en vermell, morat i blau, ultra moltes inicials d'il·luminador, fetes en or i colors, i a la primera plana, orla i miniatura representant i mostrant un Papa i cinc Cardenals; també hi ha un escut d'armes amb barres d'or i güella, mig esborrat (fig. 2).

Relligatge de posts i camussa amb plaques de llautó.

Segle XIV.

N.º 7562 de l'inventari, i VIII del catàleg de llibres de la Catedral de Vic.

Comença al f. 1 amb la rúbrica posada sobre la glossa : *In nomine domini nostri Jesuchristi. Incipit apparatus Johannis andree super clementinis.* El text que va enquadrat en aquest primer foli s'inicia per les paraules : *In nomine domini nostri Jesu | christi. Incipiunt constitutiones | clementis pape V rubrica Johan | nes e | piscopus servus servorum dei | dilectis filiis doctori | bus et scholaribus univer | sis avignone commoran | tibus salutem et apostolicam | benedictionem. Quoniam nulla | juris sanctorum quantumcumque...* La glossa comença per les paraules : *Johannes grossum hic nomen per interpret | ationes vel etimologias extollere non est meum...* El text porta indicades, de mà posterior, les parts en què estan dividides les decretals, de manera que la segona part comença al f. 12; la tercera, al 22; la quarta, al 41, i la cinquena, al verso del mateix foli. El text acaba al f. 55, amb els mots : *...ob-servetur non erit propter hoc | irritus nec etiam irritandus. | Finito libro sit laus et gloria christo.* Al final del segon corondell del mateix foli domina el comentari amb la conclusió : *Explicit apparatus domini Johannis andree super clementinis.* El còdex porta moltes notes marginals i intercalades, afegides posteriorment.

A la guarda posterior del còdex hi ha, mig esborrada, la indicació del nom d'un dels possessors del manuscrit : *Iste liber est... studentis theologie diocesis sancti floris*

cui deus det bonam vitam. Això indica que el còdex és de procedència francesa. Hi ha, també, una nota en l'al·ludida guarda que parla de dotze llibres *de mossen | guixelma capalano de messier | lo cardenalle de corensa.* Anotació que confirma l'origen foraster del llibre.

144. — *DECRETALES GREGORII IX ET INNOCENTII IV CUM GLOSA. DECRETALES GREGORII X ABSQUE GLOSA.*

Manuscrit en pergami ras; 318 folis, de 46 × 27 cm.; dos corondells, en caixa de text de 245 × 145 mil·límetres, i variable en la glossa; lletra de dos cossos, gòtica rodona en negre i vermell; inicials abundants i set planes amb orles i representacions historiades en pollicromia i escassos daurats, ultra caplletres i calderons de cal·ligrafia, en vermell i blau. És de notar en el còdex l'afecció demostrada pel miniador a combinar les figuracions grotesques i burlesques amb elements decoratius (fig. 3).

Relligadura de posts i camussa, molt desfeta.

Principis del segle XIV.

N.º 7563 de l'inventari, i x del catàleg Villanueva, dels llibres propietat del Capítol de Vic.

Precedeixen el còdex tres fulls plens de notes jurídiques amb figures referents als graus de consanguinitat i afinitat.

Foli 1 : Comença el llibre primer de les decretals del papa Gregori IX compilades per sant Ramon de Penyafort, havent-hi, ultra del text i la glossa, multitud d'anotacions marginals que demostren com havia estat d'usat el manuscrit, i fa pensar que podria haver servit de text de càtedra. El text comença : *Gregorius e | -piscopus ser | vus servorum | dei dilectis | filiis docto | -ribus et schola | ribus universis bononie co | morantibus salutem et a | postolicam benedictionem | Rex pacificus | pia miserati | one dispos | uit subditos | fore pudic | os pacificos et modestos...* La glossa és la que ordinàriament es troba en tantes edicions impreses de les decretals. Al f. 76 comença el llibre segon *de iudicis.* Al f. 145 v.º, el llibre tercer; *de vita et honestate clericorum.* Al f. 209 es dona principi a la quarta part *de sponsalibus et matrimoniiis.* Al f. 232 s'inicia el llibre cinquè i darrer de les decretals gregorianes, les quals fineixen al f. 298 v.º amb les paraules : *Indignum et a romane ecclesie | consuetudine alienum ut | pro spiritualibus facere quis | homagium compellatur.*

Foli 299 : Comencen els decrets del papa Innocenci IV promulgats en el Concili de Lió de l'any 1245. El text comença amb les paraules : *Inocencius | quartus | in concilio ludunensi. | Cum in multis iu | -ris articulis infin | -itas reprobentur proin- | de deduximus statu | -endum ut per genera | lem clausulam...* Aquest text va rodejat de glossa i de notes, i termina al f. 311 amb les paraules : *...Episcopo reservato pro | declarationi aut hujus volumus a | liis defensionibus seu viribus par | tium derogari.*

A continuació : *Incipiunt noviss | ssime decretales domini Pape Gregorii X | in generali XII lugdunensi. Rubrica I | Gregorius | episcopus | servus servorum dei universitati ma | gistrorum et scholarium parisiensibus bononiensibus | salutem et apostolicam benedictionem. Cum | nuper in generali concilio lugdunensi quasdam | constitutiones super certis articulis...* Són les decretals del concili de Lió de l'any 1274,

nequit plogit pannonie rous ue
nabit caruopuif epi multatoda
diftinctione te paratun calorum
eloquorum facie contentatum?

reglarum partim ex eplis romano
rum pontificum. partim ex gestis
conciliorum catholicorum eporum
partim ex tractatib; orthodoxorum
patrum. partim ex institutionib;
catholicorum regum. non nullo la
bore in unum corpus adunare cu
raui. ut qui scripta illa. ex quib; ista
excepta sunt ad manum hęc non po
tūt. huic saltem accipiat quod ad eō
modum cause sue nate p̄spererit.
Fundamento itaq; xpiane religio
nis. i. fide inchoantes. sic ea que ad
sacramenta ecclesiastica. sic ea que ad
instruendos mores. ut corrigendos.
sic ea que ad queq; negotia discuti
enda. uel diffinienda p̄tinent. sub
gualib; titulis distincta congregaui.
ut non sit quęm̄ necesse. totum uo
lumen euoluē. si tantum titulum
gualē suę questioni congruentē

notare. et ei subtra capitulo. sine in
potatione transcurrē. In quo prudē
tem lectorem p̄monē congruum di
ximus. ut si forte. que legit non ad
plenum intellegit. uel sibi inuicem
adūsari. existimauit. non statim re
phendar. si quid scdm̄ rigorem. quid
scdm̄ modicationem. quid scdm̄ iudi
cium. quid scdm̄ misericordiam dicatur.
diligentē attendat. que int̄ se dissen
tite non semebat qui dicebat. Mi
scdiam ⁊ iudicium cantabo ē domine.
⁊ alibi. ⁊ misē ue domini misericōdia
⁊ uitas. habet enim omnis ecclesi
ca disciplina p̄ncipalit̄ hanc inten
tionem. uel omnem edificationem
adūsus sciam xp̄i se erigentem de
struere. uel edificationem dei fidi
uitate ⁊ morum honestate constantē
construere. ut eandem si contamina
ta fuit. penitentie remedijs amunda
re. De manone dñne p̄que
quod omniū boni sit magistra ca
D
uus edificationis ma. Vitas
gula ē ciuitas. que saluti p̄mo
rum consulens. id p̄cipit alijs fieri.
quod si quisq; uult ab alijs impen
di. Quicumq; ē ecclesiasticus doctō. ex
celsitas regulas. incipit aut mo
datur. ut ad regnum cęlestē uada
que docet. uel expositū referat.
nec peccat. nec errat. cum saluti p̄
morum consulens. ad finem sacris
institutionib; debitum puenire in
tendat. Un̄ dicit beatus augustinus. de
disciplina ecclesiastica cunctant̄. habe

Fig. 4. — Museu Episcopal de Vich : Còdex 145, f. 1

les quals van sense glossa i terminen en el segon corondell del f. 318 amb les paraules : *...duorum mencium spacio ex tunc | ab ea non possint nisi per sedem apostolicam abso | lutionis beneficium obtineri. | Expliciuntur constitutiones domini gregorii pape.* El verso del f. 318 fou aprofitat per omplir-lo de notes jurídiques; hi és d'annotar la inscripció que diu : *anno a nativitate domini millesimo ccc. nonagésimo secundo die sancti marchi apostoli et evangeliste.*

Aquest còdex té les seves millors miniatures en els ff. 1, 76, 145 v.º, 209, 252, 299 i 311. És de notar que la miniatura historiada, no pas l'orla decorativa, és de mà diversa de les altres del volum.

El present còdex deu ésser les Decretals de què parla la llista dels llibres del Capítol de Vic, del 1435. Sembla un còdex vingut de fora, i és probable que procedís de Bolonya. És notable que a l'Arxiu capitular vigatà es trobi un document en què l'ardiaca d'Urgell, Bernat de Mur, trobant-se estudiant a Bolonya, compra unes decretals en lletra antiga pel preu de 55 lliures bolonyeses (Calaix 7; Z, n.º 35).

145. — PANORMIAE DIVI IVONIS CARNOTENSIS EPISCOPI

Manusorit en vitel·la, 117 folis; 24 × 17 cm.; text a dos corondells; 36 ratlles i caixa de 17 × 11 cm. lletra gòtica molt fina en negre i vermell, majúscules i caplletres en or, blau, vermell i rosa. Una gran inicial decorativa en vermell i blau, al f. 53, i una altra miniada en or i colors al f. 1; resten en blanc lloc per a diverses més (fig. 4).

Relligatge de posts modern.

Finals del segle XIII o començ del vinent.

N.º 7537 de l'inventari, i xcv del catàleg dels llibres de la Catedral de Vic.

Foli 1 : *Incipit prologus pannorime iuonis ue | nerabilis carnotensis episcopi multimoda | distinctione scripturarum castorum | et loquiorum facie contentarum. | Excerptiones ecclesiasticarum | regularum partim ex epistolis...* És el pròleg del decret que sant Ibo, bisbe de Chartres, va compilar en la seva gran col·lecció canònica. Al verso del f. 6 termina aquest pròleg i comença la primera part de la col·lecció canònica del mateix autor, coneguda amb el nom de *Pannorima*. Abans del text hi va el capbreu de matèries, el qual comença al verso del f. 7. L'escriptor deixà un tros de corondell en blanc per posar-hi una inicial i les paraules : *Credimus unum Deum esse*, amb què es dona principi a la primera part. La segona comença al f. 21; la tercera, al 37; la quarta, al 53; la cinquena, al 67 v.º; la sisena, al 79 v.º; la setena, al 92; la vuitena, al 101 v.º, i acaba amb el manuscrit al verso del f. 114, amb les paraules : *utilia non sumpsit ab origine iniquitatis*. El còdex no porta explicít. El f. 115 té l'anvers en blanc i el verso amb apuntacions de dret canònic, les quals continuen en tot el f. 116. En el f. 116 v.º i en l'anvers del 117 hi ha diferents composicions, la primera de les quals porta el títol : *De morte puerorum et quare dilatata per annum*, amb l'explicació de la mort dels innocents; seguint després una espècie d'arbre genealògic de Maria Mare de Jesús i les raons de parentiu amb Cleofè, Alfeu, Salomè i altres parents de Crist, havent-hi també : nou versos llatins

referents a la mort, set més pertocants a les hores canòniques, quatre amb jocs de paraules referents a numeració, i finalment vuit versos, dels quals els tres primers fan referència a la humanitat de Crist i els cinc darrers a les plagues d'Egipte. En conjunt aquestes edicions ocupen quatre planes, fent l'efecte de molt poc posteriors al temps en què fou escrit el volum.

Abans de començar el manuscrit hi ha tres folis, dels quals el primer és l'únic que porta quelcom escrita la primera plana: resultant unes cartes del papa Alexandre III a l'arquebisbe de Milà, una altra dirigida al bisbe Trecense i finalment un privilegi del mateix papa. Hi ha també cinc versos llatins.

El present llibre sembla ésser el que parla l'inventari de l'any 1435: *liber yvonis episcopi continens multa bona et antiqua*.

El text del nostre manuscrit discrepa en moltes coses de l'edició de les *Pannonia Ivonis*, editat pel Migne en el volum CLXI de la *Patrologia llatina*, columnes 47 a 60 i 1041 a 1344.

L'inventari del 1368 el cita amb les següents paraules: *altro libra de pergami lo titol del qual comensa axi Incipit prologus pannorime ivonis venerabilis carnotensis episcopi*.

146. — LIBELLUS DE ELECTIONE FACIENDA GUILLIELMI DE MANDAGOTO

Manuscrit en pergami avitel·lat; xxxvi folis de numeració antiga, dos corondells; amida 285 × 195 mil·límetres i 150 × 102 de caixa, de 29 ratlles; lletra gòtica en negre i vermell; hi resta sense omplir el lloc destinat a les inicials.

Relligadura de posts i camussa rosada, modernament vorejada d'albadina i llom de pell negra. Segle XIV.

Inventari n.º 7550, i LXXVI del Villanueva, procedint del Capítol de Vic.

Foli 1: *Libellus a magistro Wilielmo | de mandagoto archidiacono | -no nemausensi compositus | super electione facienda et ejus | processibus ordinandis. Rubrica | Venerabili | li viro dis- | creto et scientia | et moribus | multipli | citer radianti Magistro | suo domino berengario fre | -doli succentori ecclesie bi | -terrensi domini pape capellano et | doctori facundissimo de | cretorum. Guillelmus de Man | dagoto archidiaconus | Nemausensis ejusdem domini | pape capellano salutem et | votivis semper succesibus prosperari. | Quia dum electiones... Foli xxxiv v.º. Acaba el tractat amb les paraules: ...honor virtus et fortitu | do in secula seculorum amen. amen. | Alleluya, Alleluya. Hoc opus | exegi sit regum gratia regi. Digna coli | Regina poli me linqere noli. | Explicit libellus electionis | editus a magistro guillermo de M | andagoto archidiacono ecclesie | nemausensis. Deo gratias. | Amen. Al segon corondell del mateix foli comença la taula de matèries de l'obra anterior, a la qual es posa fi en el segon corondell del foli xxxvi amb les frases: *Finis operis cum gratiarum actione, ad de- | -um ipsius operis directorem. Qui est be | nedictus in secula seculorum. Amen.**

147. — *CONSTITUTIONES SYNODALES VICENSES ET PROVINCIALES TARRACONENSES. QUAESTIONES DE PACE ET TREGUA.*

Volum de 135 folis, en paper, que recull diversos manuscrits, dels quals són els més interessants els 113 primers. D'aquests, els 100 que van al davant fan uns 295 × 215 mm., i van escrits no tots d'una mateixa mà, en lletra notarial, bona fins al f. 59, on l'amanuense dissenyà caplletres, que algunes vegades arriben a pretenir el dictat de miniatures i que estan en vermell, morat, groc i verd. Els ff. 101 a 113 amiden 275 × 208 mm.; porten epígrafs en vermelló. La resta del volum té poc interès sota l'aspecte bibliogràfico-arqueològic.

Relligadura en pergamí, vuitcentista.

Segles XIV, XV i XVI.

N.º 7574 de l'inventari. Pertany a l'Arxiu Capitular de Vic.

Foli 1 : *Incipit compilatio constitutionum Vicensis ecclesiae sinodaliū facta per dominum | Berengarium de pulcro visu vicensem episcopum.* La segona constitució porta la data 1252 i en segueix una altra del bisbe Ramon d'Anglesola : 1296. Foli 2 v.º : Constitucions de 1270. Foli 6 : Lletres del cardenal llegat Gil, titular de Sant Cosme i Sant Damià, en 1251, referent a clergues concubinaris. Foli 7 : Constitucions de 1296 i 1270. Foli 8 : Altres de 1270 i 1318. Foli 10 : Ordinacions datades en 1270 i 1296. Foli 12 : Ordinacions datades en 1399 (1299). Foli 15 : *Constitutiones facte per dominum Galceranum vicensis episcopi facte vi. Nonas Maii anno domini mcccxl.*, a les quals segueixen altres de Berenguer de Bellvis i Ramon d'Anglesola, aquestes darreres datades en 1270. Foli 16 : Constitucions de 1296 per Ramon d'Anglesola en confirmació de Galceran Sacosta. Foli 18 : Constitucions del bisbe Hug de Fonollet en 1348. Foli 21 : Constitucions de 1348 i 1358. Foli 23 v.º : Altres constitucions del darrer d'aquests anys. Foli 24 v.º : Termina aquest present recull de constitucions sinodals. Foli 25 : Súplica dels clergues del Bisbat de Vic al bisbe sobre una constitució provincial que parla d'aprisos i confirmació del bisbe. Foli 26 : en blanc.

Foli 27 : Constitucions provincials tarragonines, recollint primerament les de 1230, 1239, 1248, i d'altres que van a nom del IV Concili tingut sots la presidència de l'arquebisbe Pere; les del mateix en el Concili VI, les del VII i VIII. Foli 31 : Ordinacions de 1254 i 1255. Foli 32 : *Bernardus in primo consilio, Bernardus in secundo consilio, Bernardus in tertio consilio.* Foli 33 v.º : *Rodericus in primo consilio* (1292), *Rodericus in secundo consilio, Rodericus in tertio consilio* (1304), *Rodericus in quarto consilio* (1305). Foli 38 v.º : *Guillermus archiepiscopus tarraconensis anno domini mcccvii.* Foli 39 : Constitucions de 1318. Foli 39 v.º : Constitucions del patriarca Joan d'Aragó en 1319. Foli 42 : Constitucions de 1332. Foli 45 : Constitucions del mateix patriarca en 1333. Foli 48 : Constitucions de 1354. Foli 49 : Idem de 1357. Foli 53 v.º : Constitucions de 1369. Foli 59 : Constitucions de 1391 addicionades a les anteriors i escrites de diferent mà, la qual cosa demostra que el còdex en tota la part anterior havia estat compost en any més antic a la data darrerament apuntada. Foli 64 : Anotació que les constitucions del 1391 havien estat

publicades i llegides en el cor de la Catedral vigatana, als 23 de juliol del dit any. Foli 64 v.º : Altres constitucions tarragonines d'època posterior, afegides al volum i assentant la nota marginal que manifesta que són dubtoses.

Foli 66 : Trasllat d'una carta del rei Pere IV d'Aragó, posant sots la seva protecció el bisbe, clergues i capítol de la ciutat de Vic amb els béns i homes de la mateixa iglésia : datada a Tarragona, a 24 de març del 1337. Foli 67 : Còpia de la Butlla del papa Gregori XI contra els que perseguissin els clergues i persones eclesiàstiques en 1371. Foli 68 : Carta del rei Martí l'Humà, en 1405, dirigida al bisbe de Vic, Didac d'Herèdia, sobre dret d'asil i de captura amb immunitat. Privilegi d'Alfons IV, en 1333, sobre salaris de jutges, advocats, procuradors i executors de les sentències en la ciutat de Vic. Foli 69 : *Dubia circa constitutiones de invasoribus*. Foli 70 : En blanc, com el 71 i 72.

Foli 73 : Tractat llatí de Pau i Treva resolent setze punts relacionats amb aquesta. Comença : *Quoniam multis assessoribus et advocatis maxime non provecitis nec practi | -cis forma et modus procesus et trevis violatis et per constitutionibus pacium et treguarum...* Acaba al f. 89, amb les paraules : *...et servi contra condemnet in simplo et duplo vel undecuplo de quibus penis diximus et est judicatum*. El present tractat sembla ésser la primera versió del *Directorium pacis et tregua* redactat pel jurista vigatà Jaume Callís.

Al verso del f. 91 hi ha la Butlla del papa Gregori XI de 1371, responent a la reina Elionor, esposa de Pere el Cerimoniós, en la dissensió que hi hagué entre la clerecia de les terres de Catalunya i el rei sobre procés de sometent i de pau i treva, tractant-se de la intervenció que en aquest afer tingué com a delegat papal el cardenal Bertran.

Foli 93 : Text de les demandes i respostes que féu la ciutat de Vic, en 1393, al rei Joan en Les Corts de Montsó. Folis 97 a 99 : En blanc. Foli 100 : Anotacions sobre el valor de les monedes. Foli 100 v.º : Plantejament de dues qüestions sobre vassalls en la possessió d'alous.

Foli 101 : Recull de constitucions sinodals vigatanes que sembla fet pel bisbe Galceran Sacosta, recollint moltes ordinacions anteriors des de l'any 1251 al 1318. Aquest recull és mancat del primer foli i sembla feta l'escriptura en ple segle XIV.

Folis 113 a 119 : Quadern recollint constitucions sinodals vigatanes des de l'any 1259 a 1333, segons còpia notarial autoritzada per Gabriel Forn a 15 de setembre del 1570. Aquest recull té el primer foli i el darrer en blanc.

Foli 120 : Recull de les constitucions sinodals del bisbe Berenguer de Bellví, Bernat de Mur, Galceran Sacosta, Hug de Fonollet, Ramon d'Abellera, autoritzat pel notari Francesc Franch en 1583.

Foli 124 : Document notarial d'Onofre Coma, datat en 1570, recollint diferents constitucions d'èpoques anteriors. Foli 128 : En blanc. Folis 129 a 135 : Altre recull també autoritzat notarialment en 1570, aplegant diferents constitucions contingudes en un llibre tancat a l'arxiu parroquial de Balenyà, autoritzant-lo el rector de la

dita parròquia, Pere Casademunt. Aquests reculls foren fets amb motiu del plet sostingut sobre el capítol.

148.— *CONSTITUTIONES PROVINCIALES TARRACONENSES ET SYNODALES VICENSES*

Manuscrít en paper; 77 folis, 297 × 205 mm.; escriptura gòtica de notari; a dos corondells els 28 primers folis; text en negre i vermell, de poca curosa presentació.

Cobertura de senzill pergami.

Segle xv.

N.º 7573 de l'inventari. Fertany a la Canònica de Vic.

Foli 1 : *Incipiunt constitutiones per dominum Johanem patri | -arcam alexandrinum celebrato quarto Kalendas martii anno mcccxxix. | in sancte sedis alexandrie | Johannes patriarcha alexandrinus admi | -nistrator ecclesie tarraconensis in spiritualibus | et temporalibus a sede apostolica deputatus | in consilio Tarrachone iiii. Kalendas Martii anno a nativitate domini mcccxxix. Cum | ad officium pertinet presentes constitutiones...* Foli 1 v.º : *Petrus in secundo concilio valentino cele | brato anno a nativitate domini mccxlvi. in iii. concilio Tarrachone.* Foli 2 : *Petrus in iiii. concilio.* Foli 2 v.º : *in v. consilio tarrachone Petrus in sexto consilio.* Foli 3 : *In vii. consilio.* Foli 3 v.º : *in viii. consilio. Benedictus in primo consilio celebrato tarrachone vi. idus aprilis anno domini mccciii.* Foli 4 : *Benedictus in primo consilio.* Foli 4 v.º : *Bernardus in ii. consilio In iii. (any 1332).* Foli 5 : *Rodericus in primo consilio Tarrachone celebrato idus martii anno domini mcccii.* Foli 6 : *Rodericus in secundo consilio.* Foli 6 v.º : *Rodericus in tertio consilio celebrato tertio idus aprilis anno a nativitate domini mccc. quarto.* Foli 8 : *Rodericus in quarto consilio Tarrachone celebrato viii. Kalendas martii anno a nativitate millesimo cccv.* Foli 8 v.º : *Guillelmus in consilio Tarrachone celebrato nonas februaril anno domini mcccvii.* Foli 9 : *Eximius in primo consilio celebrato Terracone anno domini mcccvii, viii. idus martii. Eximius in secundo consilio celebrato Tarrachone viii. Kalendas Februarii anno domini mcccxiii.* Foli 9 v.º : *Johannes patriarcha alexandrinus administrator ecclesie Terracone in primo consilio per eum celebrato tarrachone anno a nativitate domini mcccxxix.* Foli 12 : *Constitutiones editae in secundo consilio tarrachone celebrato per dominum Johannem patriarcham alexandrinum administratorem ecclesie Tarrachone in spiritualibus et temporalibus a sede apostolica deputatum.* Foli 13 v.º : *Constitutiones editae in quarto consilio Tarrachone celebrato per Reverendissimum in christo patrem et dominum domnum Johannem divinae providentiae patriarcham alexandrinum et administratorem ecclesie Tarrachone in spiritualibus et temporalibus a sede apostolica deputatum.* Foli 15 v.º : *Constitutiones edite in secundo consilio Tarrachone celebrato per Reverendissimum in Cristo patrem et dominum domnum Arnaldum divine providentiae Tarrachonensis ecclesie episcopum iiii. Kalendas aprilis anno a nativitate domini mcccxxviii.* Foli 16 v.º : *Constitutiones editae in tertio Consilio celebrato per Reverendum patrem et dominum domnum Arnaldum divine providencie sancte ecclesie Tarrachone archiepiscopum quinto idus augusti anno domini mcccxxix.* Foli 17 : *Constitutio edita in consilio Tarrachone*

anno domini mcccxxx. calendas martii. Foli 18 v.º : *Constitutiones edite in tercio consilio Tarracho celebrato per Reverendissimum in Christo patrem dominum domnum fratrem Sancium divine providencie archiepiscopum ecclesie Tarrachone v idus Decembris anno domini mcccliiii.* Foli 19 : *Ubi archiepiscopus visitat tenentur servare constitutionem domini benedicti pape XII Confirmatio constitutionis apostolice de inventus.* Foli 22 : *Constitutio edita in civitate Illerdensi per dominum petrum anticum.* Foli 23 : *Confirmatio domini pape (Gregori XI, sobre matadors de clergues). Petrus in primo consilio provinciali per eum celebrato Tarrachone die mercurii xxvii. februaryi anno a nativitate domini mcccxlxiii. fecit constitutiones sequentes.* Foli 24 : *Constitutiones edite per dominum Petrum archiepiscopum Tarrachone in secundo consilio celebrato die xiii. februaryi anno a nativitate domini Millesimo ccclxvii.* Foli 25 v.º : *Ordo procedendi visitatus per constitutiones sacri consilii terrachone contra invasores etc.* Foli 29 : incomplet y mancat almenys d'un full anterior. celebrato cccxc D'altra mà, que deixa el text a ratlla tirada. Foli 34 : *Constitutiones sequentes fuerunt edite in sacro concilio Tarrachone celebrato per eundem enechum die xv. marcii anno a nativitate domini mcccc. sexto.* Foli 36 v.º : *Constitutiones suscripte fuerunt edite per Reverendum dominum Petrum archiepiscopum Tarrachone in concilio provinciali celebrato de mense marcii anno a nativitate domini mccccxiii.* Foli 37 v.º : *Secunda confirmatio apostolica constitutionum de invasoribus domini Clementis pape VII, impetrata per dictum dominum Enechum archiepiscopum.* Foli 38 : *Sentencia Regis quod dominus Rex non potest cognoscere seu se intrmittere de processibus factis per prelatos super constitutionibus sacri consilii Tarrachone.* Foli 39 : *Constitutiones edite per Reverendissimum in xpo patrem dominum petrum archiepiscopum In primo consilio per eum celebrato Tarrachone anno a nativitate domini Millesimo ccccxiiii.* Foli 40 : *Constitutiones domini Jacobi Sabiniensis episcopi apostolice sedis legati.* Foli 40 v.º : *Constitutionis domini Petri de luna sedis apostolice legati.* Altres de 1424 al f. 49 v.º. Foli 43 : Del Cardinal Ffox, que són xix. *Constitutiones edite per reverendum in xpo patrem et dominum domnum Ffranciscum cardinalis de Fuxo tituli sancti eusebii sedis apostolice legatum in consilio per eundem reverendissimum dominum Cardinalem celebrato in Civitate dertusensi, in mense octobris, anno a nativitate domini cccc. vicessimi noni* (addició posterior). Foli 49 v.º : *Littere illustrissimi domini alffonsi Regis aragonum, in favorem ecclesie, et iste viii. que secuntur* (1329). Foli 58 v.º : *Constitutio anticha Tarrachonensis quod monachus vel canonicus regularis in ecclesiam non exercent curam animarum. De septem sacramentis ecclesiasticis et primo de babtismo, s'in-*terromp.

Foli 56 : *Constitutiones sinodales diocesis vicensis* : Comença per les del bisbe Galceran Sacosta (1340), seguint les de Berenguer de Bellví, Berenguer Sa Guardia (1318). Foli 58 v.º : *Constitutions de Bernat de Mur* (1251). Foli 59 : *Constitutions de Ramon d'Anglesola* (1370), Berenguer de Bellví. Foli 60 : Altres a nom del bisbe Galceran Sacosta; ídem de Bernat de Mur (1252); ídem de Ramon d'Anglesola (1296); altres de Berenguer sa Guàrdia (1318); altres de Ramon d'Anglesola (1296). Foli

62 : Constitucions del bisbe Galceran Sacosta; altres de Ramon d'Anglesola; Berenguer de Bellvís, Galceran Sa Costa. Foli 63 v.º : Més constitucions de l'any 1296. Foli 64 v.º : Disposicions sinodals del bisbe Berenguer de Bellvís i Galceran Sa Costa. Foli 65 : Berenguer Sa Guàrdia en 1318; Galceran Sa Costa. Foli 65 v.º : Constitucions de Berenguer de Bellvís en 1299 i de Ramon d'Abellera en 1358. Foli 67: *Constitutiones antiquae super ipsis* amb referència a una de Joan XXII, papa. Foli 68 : Constitucions de 1358. Foli 70 : El mateix de 1358. Foli 72 v.º : Decretals sobre matrimonis, testaments i entredit. Foli 77 : Constitucions de l'any 1351. Resten sense acabar, ja que el còdex termina : *et sequentur multe alie ordinaciones*. Foli 77 v.º : En blanc.

149. — *EVANGELIA DICENDA IN SOLEMNITATIBUS TOTIUS ANNI. REGULA MONASTICA SANCTI AUGUSTINI. NECROLOGIUM MONASTERII SANCTI JOANNIS DE ABBATISIS.*

Manuscrit en pergami, 60 folis, de 36 × 25 cm.; part d'ell escrit a dos corondells; amb caixa no uniforme. Va escrit en bona lletra gòtica rodona en negre i rúbriques, caplletres en vermelló i atzur; al verso del f. 9 una miniatura colorida que representa sant Agustí fent lliurament del llibre de la Regla als monjos. També hi ha al revers del f. 60 una pintura de tota plana, que mostra el bust d'un abat amb bàcul i assenjala la mitra que hi ha al damunt del seu cap.

Relligadura mitja pasta, moderna.

Segle XIII (any 1235).

Inventariat amb el n.º 7039. Adquirit.

Foli 1 : *In vigilia natalis domini | In illo tempore. Cum esset desponsata mater jesu...* Foli 3 v.º : *Incipiunt evangelia dominicalia. Dominica I | post pentecosten.* Foli 5 v.º : *Incipiunt evangelia sanctorum imprimis in natalis Sancti Stephani.* Segueixen els corresponents a les festes dels sants més venerats. Foli 8 v.º : Comencen les de comú. El títol d'aquestes lleugeres indicacions indica prou bé el contingut d'aquesta primera part del còdex, que conté el començament de les lliçons evangèliques per tot l'any.

Foli 9 v.º : *Incipit Regula sancti augus | -tini episcopi. ut simul habitent | clerici. | Haec sunt quae ut observe | -tis precipimus in monasterio constituti...* Acaba al f. 40 v.º, amb les paraules : *Ex his igitur observantie | mandatis pendet suma totius reli | gionis.* Aquesta Regula és ben diversa i molt més extensa que la que porta la Patrologia llatina del Migne, volum xxxii, columnes 1377 a 1384.

Foli 41 : L'anvers fou aprofitat per incloure-hi un document de l'any 1341, que per estar molt esborrat resulta del tot il·legible. Es tracta d'una translació d'un document més antic degudament autoritzada per un notari.

Foli 41 v.º : Comença el *Necrologi* que conté partides contemporànies al temps en què fou redactat el còdex, junt amb altres de caràcters de lletra variadíssims, ja que n'hi ha de tota època fins al segle XVIII, i hi ha partides que són substitució d'altres més antigues que foren rases. Les antigues memòries de donacions

i fundacions estan en lletra vermella. Arriba fins al verso del f. 59 a les kalendes de gener. Foli 60 : Rúbrica de l'admissió a la germandat monàstica i congregació dels canonges augustinians. Foli 60 v.º : Pintura del monjo ostentant el bàcul i mitra i sobretot la tonsura clerical; en un carteló prop del cap de la llegenda, es veu : *Hanc et mensuram faciat | sibi quis que coronam | quisque reluctatur | veementer corripitur.*

150. — REGULA MONACHORUM SANCTI PATRIS BENEDICTI

Manuscrit en pergami, de molt defectuosa conservació, mútil al començament i a l'interior; conserva ara 29 fols dels 52 que tenia en altres dies; amida 25 × 18 cm.; escrit en bona lletra formada gòtica, en negre i vermell; inicials en vermell, blau i groc; caixa de 22 × 18 cm. i 20 ratlles tirades. Els cinc fols darrers són, segons és evident, posteriors de més d'un segle als que constitueixen el volum, i tenen inicials en vermell, blau i morat.

Relligatge mitja pasta, modern. Principis del segle xiv.

N.º 5851 de l'inventari. Pertany al Museu Episcopal.

Manca el f. 1, començant el que va numerat de dos amb les paraules : *...et cupit videre dies bonos. Quod si tu audiens res | pondeas ego. dicit tibi deus...* Són aquestes paraules pertanyents al pròleg de la Regla monàstica de Sant Benet, que publicà el Migne, vol. LXVI, columna 217. Al f. 4 acaba el pròleg i comença el text de la Regla, amb la rúbrica. *De generibus et uita monachorum.* En els fulls següents fins al 7 inclusiu, els altres títols : *Qualiter debet esse abbas; de adhibendis ad consilium fratribus.* Aquest darrer capítol s'estroneja amb les paraules : *sicut discipulis convenit obedire magistro...* El còdex s'interromp fins al f. 25, el qual principia amb la rúbrica : *Qualiter sollicitus sit quoad excommunicatos.* Porta també l'altre : *De his que sepius correpti non emendaverint; si debeant iterum recipi fratres ex-untes de monasterio; de pueris minoris etate qualiter corripiantur : de celarario monasterii qualis sit; de ferramentis vel rebus monasterii; si debeant monachi proprium aliquid habere; si omnes equaliter debent necessaria accipere : de septimanariis coquinae; de infirmis fratribus; de senibus vel infantibus; de hebdomanario lectore; de mensura ciborum; de mensura potus.* Torna a interrompre's en aquesta darrera rúbrica al f. 31 v.º amb les paraules : *...mensura inveniri possit sed multo minus...* Salta el còdex al f. 35, a les paraules : *...abbatis hoc semper faciant usque dum bene | dicat et dicat sufficit.* Vénen les rúbriques : *de his qui falluntur in oratorio; de his qui in aliquibus rebus delinquent; de significanda hora operis Dei; de opere manum quotidiano; de visio; istam sententiam superior precedens dum utraque in capite ieiunii legitur sequatur = de observatione quadragessimae; de fratribus qui longe ab oratorio laborant aut in via sunt; de fratribus qui non longe satis proficiscuntur; de oratorio monasterii; de hospicibus suscipiendis.* Capítol que resta incomplet amb les paraules : *hospitibus inclinato capite vel postra...* Manca el f. 39. Foli 40 : *Nullatenus liceat monacho neque a parent- | ibus suis...* Vénen les rúbriques : *De indumentis fratrum; de mensa abbatis; de artificibus monasterii; de disciplina suscipiendorum fratrum; de filiis no-*

bilium vel pauperum quomodo suscipiantur : de sacerdotibus qui voluerint habitare in monasterio; de monachis peregrinis quomodo suscipiantur; de sacerdotibus monasterii; de ordinibus congregationis, de ordinando abbate; de preposito monasterii; de hostiariis monasterii; de fratribus in via directis; si fratri impossibilia iniungantur; ut in monasterio non presumat alter alterum defendere; ut non presumat quis quam alium cedere; ut obediens sint sibi invicem fratres; de zelo bono quem debent monachi habere; de eo quod non omnis justicie observatio in hac sit regula constituta. Aquesta darrera rúbrica correspon al capítol LXXIII de la Regla; la qual acaba al verso del f. 51 del manuscrit, amb les paraules : ...memorabimus doctrinae virtutum que culmina deo protegente pervenies. Facientibus hec. Re | na patebunt superba.

El còdex sense interrupció continua : *Et aliorum plurimorum sanctorum martirum confessorum atque | virginum | Commemoratio omnium fratrum familiarium et bene fac | torum defunctorum ordinis nostrae...* Segueixen dues oracions. Foli 52 : Està aprofitat, per contenir la forma d'absolució d'excomunicat i de rebre novicis amb la rúbrica en antic llenguatge aragonès. Comença la primera : *Quando el abbat ouiere de absoluer algun des-comulgado | digan uno de los psalmos penitenciales...* La *Forma de recibir nouicijos* termina al verso del mateix f. 52, on resta acabat el còdex. Això darrer demostra que el present manuscrit no és pas català, sinó que vingué d'un monestir benedictí aragonès avui dia perdut

El present còdex és de la mateixa, mà que el *Martirologium Usuardi* que avui dia figura també al Museu Episcopal.

151. — EXPOSITIO REGULAE SANCTI AUGUSTINI A HUGO DE SANCTO VICTORE

Manuscrit en pergami ras; 38 folis, de 213 × 148 mm. i caixa de 14 × 9 cm.; 28 ratlles tirades per plana; lletra gòtica rodona, text en negre i poc vermell; una gran inicial de cal·ligrafia al foli primer, en vermell i morat.

Relligadura de posts amb camussa fosca.

Segle xiv.

Inventari n.º 4162. Adquirit.

Foli 1; *Incipit regula sancti augustini episcopi a magistro hugone | de sanc'o victore diligenter exposita. | Hec quae suscripta sunt ideo regula | appellantur quia videlicet in eis nobis | recte vivendi norma exprimitur...* El text continua seguit i sense titulars de cap mena i amb sols subratllats de vermell els mots corresponents a la Regla augustiniàna, fins al f. 38, a l'anvers del qual acaba amb les paraules : *doleat de preterito, caveat de futuro. | orans ut ei debitum dignitatur et in temptatione | non inducatur Amen Deo gratias | Explicit regula sancti augustini episcopi a magistro hugo | -ne de sancto victore exposita. Benedictuus sit nomen | domini nostri Jesuchristi. amen.*

152. — ORDINACIONS DE LA CONFRARIA DE SABATERS Y CUYRACERS DE PONTS

Manuscrit en pergami, de 20 folis, escrit en negre i vermell i amb inicials en aquest color i gris, lletra formada no tota d'una mà; fulls de 266 x 182 mm. i text a ratlla tirada.

Relligatge de mitja pasta, modern.

Escrit entre poc abans de 1396 i 1536.

Inventariat amb el n.º 4017. Adquirit.

El present manuscrit consta de dues parts d'època i de mà diferent, encara que pertanyents a una mateixa matèria. Els deu primers folis pertanyen a la part més moderna. Després del f. 1, que és en blanc, el f. 2 comença : *A honor de Deu e de la beneyte sancta Marie | mare de deu e de tota la cort celestial. E | a honor del beneyt sent michel e del glori | os altar : edificat e consegat en la sgle | sia de sant pere de ponts Nos çabaters e cuyracers e | altres prohomes de ponts. Establim y ordenam confraria...* Acaba al f. 9 amb les paraules : *...los maiorals que ara son e per temps seran en la | forma e manera dessus expresada.* Al marge inferior del verso del f. 8 i quasi tot el f. 9 i el 10 van ocupats per addicions dels anys 1462 a 1536.

Foli 11 : Comencen unes ordinacions més antigues : *A honor de deu e de la beneite sancta Marie mare de | deu e de tota la cort celestial...* Capitulacions que amb algunes esmenes arriben fins al f. 19, que en part, com tot el següent, és ocupat per addicions datades entre 1396 a 1443.

153. — ORDINACIONS DEL OFICI DELS PERAYRES DE VIC

Manuscrit en paper, mútil; consta en l'actualitat de 41 folis, de 31 x 22 cm.; text en escriptura notarial, també en lletra pressada a ratlla tirada; en negre i rúbriques en els 13 folis primers.

Relligadura mitja pasta, moderna.

Finals del segle xv i principis del xvi (anys 1488 a 1510).

N.º 5421 de l'inventari. Adquirit.

El manuscrit que ens ocupa conté les reglamentacions de l'ofici dels peraires de Vic, ordenades en 1488 i 1489. Les primeres ocupen els f. vii a xvi, i s'interrompen fins al f. xxxii a xxxiv, on terminen. No tenen, doncs, començament, i s'inicia el manuscrit amb les frases : *...hage a satisfer e esmenar en aquell de qui será lo que | valrá menys a coneguda dels sobrepossats...* Terminen al ja dit f. xxxiv, amb la data del 2 de maig del 1488, essent pregoner públic Pere Prunés, qui les publicà pels llocs acostumats de la ciutat de Vic el dia 30 del mes d'abril. Foli xxxiiii v.º : Comencen els aclariments i addicions a les ordinacions ja dites amb la data del 4 de maig del 1489, dient-se també que Pere Prunés les havia ja cridades el 30 d'abril. Des del verso del foli darrerament apuntat fins al f. xl hi van ordinacions i acords corresponents als anys 1490 a 1498, seguint en els tres folis següents, sentències sobre discussions entre la gent de l'ofici de peraires, datades de 1502 a 1509. Vénen finalment els folis xliiii v.º a llii, amb notes sobre concessions de senyals dels anys 1506 a 1510.

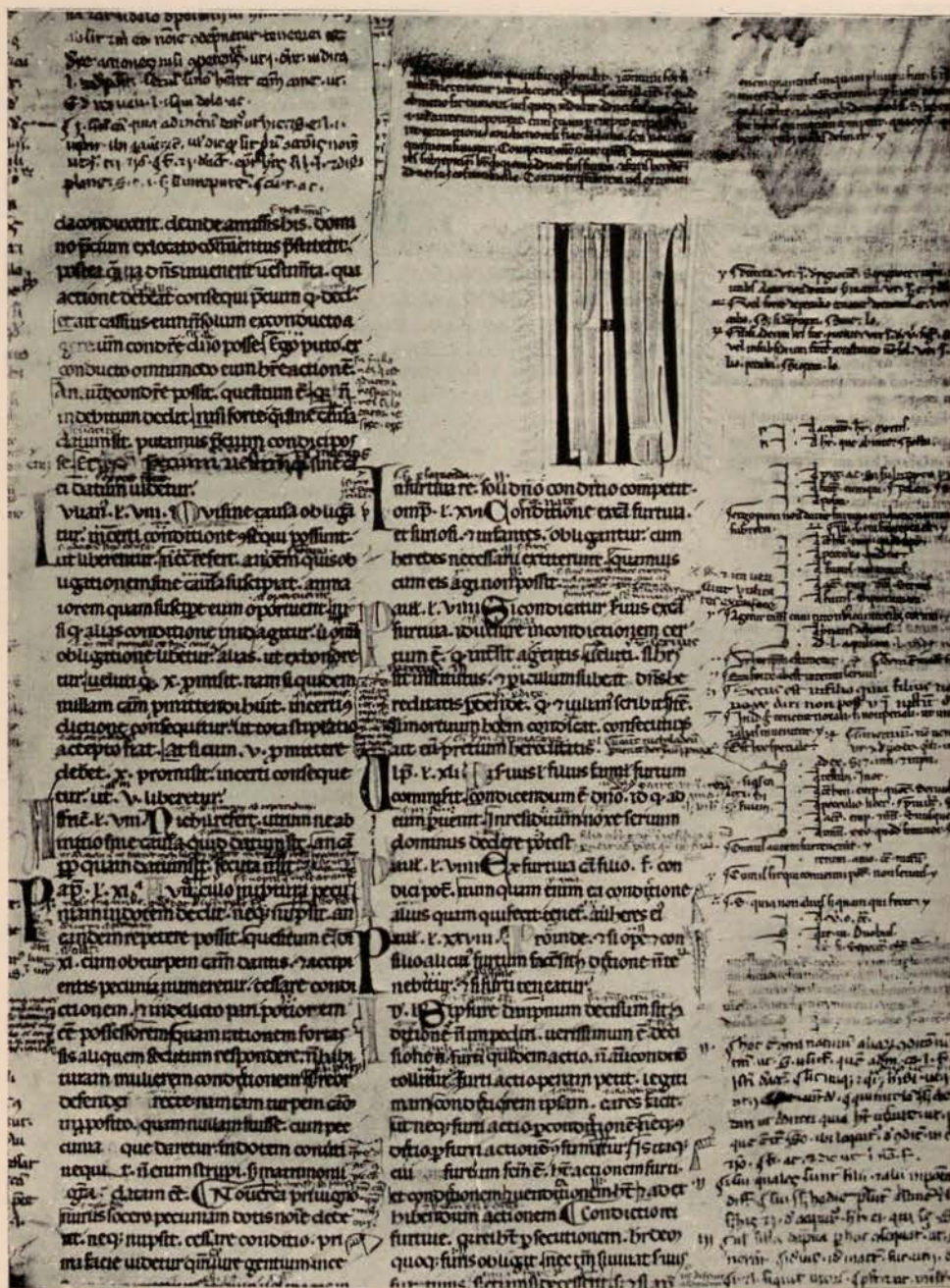

Fig. 5. — Museu Episcopal de Vich : Códex 155, f. 130

154. — *ORDINACIONS DE LA CONFRARIA DELS ARCANGELS SANTS MIQUEL Y GABRIEL DE PERAYRES DE VIC*

Manuscrit en paper, de 4 + 46 folis, d'uns 295 × 205 mm., a caixa desigual i ratlla tirada; escrit de clara lletra notarial, en negre i tocs vermells.

Moderna relligadura, mitja holandesa.

Principis del segle XVI.

N.º 5420 de l'inventari. Adquirit.

Els ff. 1, 2, 3 i 4 porten l'índex del volum que comença al foli següent amb numeració antiga amb la reglamentació de la confraria dels peraires vigatans, que s'inicia amb les paraules: *Com entigament los sobreposats Al dit offici se | solien elegir a veus e per los abusos qui sen veyhen...* Terminen al verso del f. xxxiv amb les paraules: *...a instancia de les parts com de llur propri motiu tota hora e quan e be lo sera vist.* Segueixen addicions que van datades des de 1512 a 1522, essent la darrera del 26 de març del darrerament citat any.

155. — *DIGESTUM JURIS CIVILIS*

Manuscrit en pergami ras; 240 folis, de 39 × 24 cm., caixa de 21 × 11, dos corondells i 52 ratlles; lletra gòtica francoesa, força elegant, negre, amb títols en vermell i caplletres i començament de llibre en aquest color i en blau, havent restat sense fer les inicials. Els grans marges del volum vénen aprofitats per explanacions i glosses de mans diverses que arriben a envair els espais interliniars (fig. 5).

Relligadura de posts, molt desfeta.

Principis del segle XIV.

Inventari n.º 7581, i XVIII del Villanueva. És de la Seu de Sant Pere de Vic.

Foli 1: *Domini justiniani sacratissimi prin | cipis perpetus augusti juris et judicati | ex omni veteri jure collecti digestum seu | pandectarum ex ordine liber I incipit | de justicia et jure | ulpianus | libro | vestri operam daturum prius nose oportet | tel unde nomen juris descendat est | autem et justitia appellatum...* El llibre segon comença al f. 13. El tercer, en el f. 26 v.º. El quart, en el f. 37 v.º. El cinquè, en el f. 56. El sisè, en el f. 69. El setè, en el f. 74 v.º. El vuitè, en el f. 85. El novè, en el f. 93 v.º. El desè, en el f. 102 v.º. L'onzè, en el f. 112. El dotzè, en el f. 119. El tretzè, en el f. 130. El catorzè, en el f. 138. El quinzè, en el f. 145. El setzè, en el f. 153. El dissetè, en el f. 159 v.º. El divuitè, en el f. 171 v.º. El dinovè, en el f. 162. El vintè, en el f. 195. El vint-i-unè, en el f. 202. El vint-i-dosè, en el f. 214 v.º. El vint-i-tretzè, en el foli 221 v.º. I el vint-i-quatrè i darrer, en el f. 233 v.º. Acaba el còdex en el f. 240 v.º, amb les paraules: *...concubinam sibi adibuerit idem | erit dicendum. Explicit digestum | juris. Incipit in fortiatum. Solutio | matrimonio quem adeum dos spectatur. | Explicit liber digestum veterum | Ulpianus liber. dotis causa semper et ubique precipua est. Nam et publice interest dotes | mulieribus conservari cum dotatas esse feminas ad sobolem procurandam resp | -lendantque liberis civitatem maxime | sint necessarium.* Aquí s'interromp el còdex que, pel que es veu, devia

anar seguit de l'inforciatum, projecte que no degué tirar endavant, ja que la columna on comença aquest darrer llibre resta un tros en blanc.

156. — *PLACENTINI SUMMA INSTITUTIONUM, TRACTATUS ACTIONUM ET SUMMA CODICIS. ROGERII ET PLACENTINI SUMMA CODICIS JUSTINIANI.*

Manuscrit en pergami, 252 folis, dels quals una part amiden 268 × 173 mm. i 178 × 117 de caixa, a 44 ratlles, i els altres, respectivament, 285 × 195, 197 × 127 i 39; text a dos corondells, en menuda i regular lletra gòtica francesa, en negre i vermell, capitals i una inicial en el f. 118, ultra trets de cal·ligrafia, en blau i atzur; la inicial del full 42 restà sense execució.

Relligadura de posts i albadina, renovada, amb lloç de badana.

Segle XIII.

N.º 7597 de l'inventari, i LXXXII del catàleg dels llibres del Capítol vigatà, redactat pel Villanueva.

El present i interessantíssim còdex ha estat estudiat pel jurista bolonyès Joan Babbista Palmieri, qui envià una nota sobre el mateix manuscrit, que fou publicada al *Butlletí del Centre Excursionista de Vic* (vol. I, pàg. 29 i següents, octubre-desembre del 1913). Aquesta nota del docte tractadista italià serveix admirablement per desxifrar l'ordre del manuscrit, ja que aquest, tal com ara es presenta enquadernat, resulta de difícil intel·ligència.

El volum està compost de dos manuscrits que avui es presenten estranyament barrejats, quan primitivament formaven dos volums a part, als quals fa referència l'inventari del 1368 que parla d'un llibre de pergami antic apellat *summa codicis rogerii* i a la vegada d'altre llibre de pergami intitolat *summa Institutionum*. El segon d'aquests llibres és el que en el manuscrit va des del f. 1 al 40, on s'interromp, i des del f. 235 al 252. En el f. 1 va el títol: *Incipiunt summa institutionum a Placen | -tino compositae apud montem pessulanum | ad evidentiam iudicium juris ars professionique boni...* Acaba en el segon corondell del verso del f. 235 amb les paraules: *...In suma illud notandum censui quia in iudiciis crimi | -nalibus meo iudicio de calumnia jurari non debet. Explicit summa institutionum a Pla | -centino edita.* Seguidament comença un nou tractat: *Incipit tractatus actionum ab eodem compositus | cum essent mantue ubique juris...* Aquest tractat termina al segon corondell del f. 251, amb les paraules: *...pro qualitate negotii et actionis genere.* El verso d'aquest foli i tot el següent fou aprofitat pel mateix escriptor per contenir unes notes de Dret canònic sobre els títols *de Hostiariis, de Lectoribus, de Exorcistis, de accolitis, de Subdiaconibus, de diaconibus, de presbiteris, de sacris ordinibus*. La matèria s'interromp al verso del f. 252, terminant amb les paraules: *...sed ante cautius erga commissos agat quanto duris a christo iudicari for | ...*

El segon manuscrit, després d'un foli en blanc, comença en el f. 42, amb el títol en vers:

*«Has legum summas si quis vult iura tueri
Legat, et sapiens si vult orator haberi
Oc placentinus tibi docta Bononia munus
Ratum caudicis, utile nuttit opus.»*

Ve seguidament el pròleg que comença amb les paraules : *Quondam ergo | ego credidi quod suficerent satis quod in memoriale foret...* El text comença en el corondell següent amb les paraules : *...Exponamus itaque quo nomine liber sacrarum constitutio num...* Es tracta de la *Summa codicis* del mateix Placenti, la qual termina al verso del f. 117 amb les paraules : *...de manumissoribus lege secunda.* Foli 118 : Comença la Suma de Roger sobre el còdex de Justinià : *Incipiunt summe rogerii supra codicem justiniani. Cum multae essent inter | pres juris civilis quae | confuse per diversa volu | -mina...* Els quatre llibres de l'obra de Roger terminen al segon corondell del f. 154, amb les paraules : *...in ecclesiasticis vero aliam rationem servant, Explicit liber iiij. incipit v.* Aquest llibre cinquè torna a ésser del Placenti, començant : *a pessulanum constitutus rogatus sum ab auditoribus meis et a discipulis aliis...* Segueix tota la *Summa codicis*, des d'aquest títol del llibre quart fins a la fi del novè (f. 234 recto, fins a més de la meitat de la segona columna). Acaba amb el títol *de Sententiam passis et restitutis* amb les paraules : *...sic et restitutio etiam simpliciter facta, omnia restituit, v.c.e.l. ult.* En la resta del f. 234, afegida d'altra mà posteriorment, es troba la *Summula* del mateix Placenti, des de la llei *Si pacto*, que comença : *Si pacto quo penam actum nudum precessit...* i acaba amb les paraules : *si quis jus dicenti non obtemperaverit ut Pj. de arbitris l. ult. Plac.* És de notar en el marge inferior del f. 252 una inscripció esborrada i una altra de llegible, aquesta segona diu: *Ego B de tauarteto qui hoc firmo.*

157. — USATGES DE CATALUNYA I CONSTITUCIONS PRIMITIVES. COSTUMS DE CATALUNYA ENTRE SENYORS I VASSALLS.

Manuscrit en paper; consta — quan era complet — de 38 folis, de tots els quals si avui n'hi ha part, solament poden considerar-se com a complets des del numerat de 4 fins al 34; amida 312 × 215 mil·límetres, en caixa d'uns 222 × 155 i unes 26 ratlles tirades, escrites en negre i vermell, en lletra notarial.

Relligadura mitja pasta, moderna.

Segle XIII.

N.º 7087 de l'inventari. Adquirit.

Folis 1 i 2 : D'aquests tot just en queden resquícies. Foli 3 : Està partit pel llarg i li manca la meitat; a la seva primera ratlla es llegeix : *...menatge així com per miga canal...* la qual expressió correspon a l'Usatge : *Omnes homines.* Foli 4 : Comença amb la rúbrica : *De cel qui falex ost ne caualcada a son senyor.* S'inicia l'usatge : *Qui fallerit ; Qui falra de ost ho de caualcada a son senyor a qui aquelles deu feu de | tot danpnatge e perdues e messions les quals lo senyor...* Al f. 18 v.º hi va una *Constitucion del Rey en Pere | Constitucion del Rey en Pere Si alcun dels auts homes dels Reys ho | alcun cavaler, ho alcuna altre persona demanat del senyor Rey...* Aquesta constitució va seguida d'altres a nom del rei En Jaume, cap d'elles posterior a l'any 1253.

Foli 23 : *Ací comencen les | Custumes de Cathaluya entre senyors e vassalls tenens*

castels per senyors | ho altres feus que nuyla excepcio ne despulacio no sia reebuda contra senyors qui demanen postat e ferma de dret. Sil senyor Rey demanava a son vasal que li don postat del Castel o de casa | que per el tenia, o ferma de dret, lo vasal no contestant alcuna excep | cio ne encara excepcio de despulacio...

El text torna a fer-se incomplet al f. 34, ja que els folis que el contenen són quelcom mútils; s'accentua el defecte en els folis següents cada vegada més, i termina al verso del f. 36 en el capítol: *Si el nebot del vasal de | ...ens fil rebuda heretat del feu pus-cha esser fet home del se | ...! feu e dius qual temps deva tenir devant del senyor del feu | aquel ho altre hereu del vasal defunct.* El còdex s'interromp a la setena ratlla, a les paraules: *...homenatge en aso car la heretat a rebuda et usa de...* els quals mots corresponen al capítol *Si aliquis vasallus*, de l'obra de Pere Albert.

El manuscrit que ens ocupa fou publicat íntegrament i anotat en l'*Anuari del Institut d'Estudis Catalans*, de l'any mcmvii, pàgs. 285 a 334, i es féu un tiratge a part d'aquesta publicació.

158. — CONSTITUCIONS DE CATALUNYA COPILADES PER EN NARCÍS DE SANT DIONÍS

Manuscrit en paper, 57 folis, de 29 cm., i 20 × 13 de caixa, amb unes 34 ratlles tirades per caixa; text en negre i rúbriques, caplletres en vermelló, blau i tocs grocs; caràcter notarial de bona ploma, molt llegidor.

Relligadura mitja pasta, moderna.

Segle xv.

N.º 5123 de l'inventari. Adquirit.

Foli primer: *Com les constitucions generals de Cathalunya en lur primitiva ordina | -ció sien stades en diversos temps e per diverses reys daragó princeps de | cathalunya sens ordre e sens consequencia de títols fetes e promulgades...* Manca el f. 4, i arriba després, sense interrupció, al f. LVIII, i termina al verso amb les paraules: *...en una prachmatica del Rey | en Ferrando qui comensa: Ferdinandus dei gracia etcetera dilectis etcetera | fidelibus etcetera.*

Ha parlat d'aquesta Compilació de les constitucions Massó i Torrents, a la *Revista de Bibliografia Catalana* (vol. II, pàgs. 244 i 245).

159. — CONSTITUCIONS DE CATALUNYA COPILADES PER EN NARCÍS DE SANT DIONÍS

Recull de fragments d'un manuscrit en paper — consta de 13 folis —, amida uns 29 × 21 cm., caixa de 18 × 14, amb cosa de 26 ratlles tirades; lletra notarial en negre i vermell.

Relligadura moderna, mitja pasta.

Segle xv.

N.º 5122 de l'inventari. Adquirit.

La primera ordinació del volum comença per les paraules: *Lo governador general de Cathalunya e lo portant veus daquell, stants fora de alguna vegaria e batlia | no es poden...*, les quals corresponen al cap. XIII de la Copilació feta pel canonge barceloní,

legista. Segueix una altra ordinació del mateix capítol, la qual resta incompleta, per manca un foli entre 1 i 2. Aquest porta ordinacions dels caps. xiv i xv, les quals queden també incompletes, per manca uns folis més. El f. 3 porta constitucions del cap. xix. El 4, del cap. xxxviii. El 5, en conté dels xli i xlii, seguint en els folis immediats les dels caps. xlii, xliii, xlii i xlv. El f. 10 fa referència als caps. lii, i el foli que el segueix, al liii. El f. 12 correspon al cap. lx, i igualment el f. 13 i darrer del volum, el qual s'interromp amb les paraules : ...*dita manestació e citació ab letra del dit veger deu esser feta...*

En la *Revista de Bibliografia Catalana* (any ii, pàg. 247), el senyor Massó i Torrents parlà del present llibre.

160. — SENTENCIA I PRIVILEGIS OTORGATS PER EL REY FERRAN II EN LA CORT DE BARCELONA DE 1481

Manuscrit en paper, 8 folis de 293 × 208 mm., text en lletra notarial, tintes negra i vermella, caixa de 209 × 143 mm., unes 43 ratlles tirades.

Moderna relligadura en mitja pasta.

Finals del segle xv.

N.º 5427 de l'inventari. Adquirít.

El present volum comença pel títol que va en el foli signat de xxi : *Capitols e privigelis atorgats per lo Excellentissimo Senyor Rey | Don Ferrando II en la Cort primera de Barcelona ab stament | ecclesiastich e singulars de aquell | In nomine domini nostri Jesuchristi Pateat universis etcetera Nos | Ferdinandus dei gracia Rex Castelle Aragonum...* Al verso del f. xxxiiii principien uns : *Capitols de Cort atorgats segons les decretacions per lo | Excellentissimo Senyor Rey Don Ferrando II En la Cort | primera de Barcelona per redres de la mercaderia...* El manuscrit s'interromp al verso del f. xxviii (posa xviii) en la rúbrica : *Protestació del Stament Rey al, en les paraules... algunes de les coses de susdites no sia fet prejudici a les llibertats franqueses...*

La *Revista de Bibliografia Catalana*, any ii, pàgs. 247 i 248, ha dit quelcom referent al llibre que ens ocupa.

161. — SENTENCIA DONADA PER EL REY FERRAN II SOBRE PAGESOS DE REMENSA

Manuscrit en paper, 18 folis, de 302 × 215 mm., dels quals els 11 primers fan 23 × 15 de caixa, i duen unes 38 ratlles tirades de text en lletra notarial, en negre i rúbriques. Els altres folis són de diverses mans.

Relligadura mitja pasta, moderna.

Finals del segle xv.

N.º 5424 de l'inventari. Adquirít.

Foli 1 : Principia amb la rúbrica : *Asó es la Sentencia donade per la Sacra Magestat Rey al entre los Senyors dels | pagesos de una part e de los dits pagesos de part altre | In Christi nomine pateat cunctis. Quod cum inter seniores pagensium | de*

remensa ex una et ipsos pagenses jam dicta condicionis... Al f. 11 v.º hi ha la llista de : *Los condampnats per la Sentencia de sa Reyal Magestat*; llista que ocupa part del f. 12. Foli 13 : Composició en vers referent a Nadal, resultant una espècie d'oratori dedicat al natalici del Senyor. Folis 14 a 17 : Resum dels drets senyorials, escrit enmig de moltes notes posteriors que quasi fan il·legible el contingut. Foli 18 : Minuta de Drets que havia de percebre el jurista possessor del volum.

El senyor Jaume Massó i Torrents ha descrit el present volum en la *Revista de Bibliografia Catalana*, vol. II, pàgs. 243 i 244.

162. — GUILLERMI DURANDI SPECULUM JUDICIALE, ET REPERTORIUM JURIS

Manuscrit en pergami; cccxviii + 57 folis, els primers de numeració antiga, 425 × 282 mm.; dos corondells d'unes 71 ratlles; en caixa de 305 × 205 mm.; lletra gòtica rodona en negre, amb rúbriques, majúscules i caplletres de cal·ligrafia, en vermell, blau i morat; inicials de miniaturista, en or i policromia, en els ff. I, LII, LXXV v.º, LXXXIX v.º, cccii v.º, ccxv i 1; també un dibuix en negre al cccvi v.º

Relligadura de posts i camussa, amb aplicacions de llautó, deficient.

Principis del segle XIV.

Inventari n.º 7564, i x del catàleg Villanueva; és de la Seu de Vic.

Foli I : *In nomine domini et gloriose virginis matris ejus incipit | speculum judiciale. a magistro. Guillermo durante composito. Rubrica | Reverendo in christo patri suo domino otto | bono deigracia sancti adriani dyacono car- | dinali. Guillelmus durante domini pape | subdyaconus et capellanus inter | decretorum professores minimus ret- | dumentacione sui utriusque hominis sos | -pitatem et cum debita correctione pers | -picaciter speculari ac salubriter | attendere presens opus. | De trono dei procedunt fulgura voces atque tonitrua et | in circuitu ejus die et nocte cla | mant animalia senas alas habentia...* Al segon corondell del f. II hi ha la repartició de capítols de la primera part de l'obra a la qual per títol primer la rubrica *De judice delegato*. La segona part del llibre primer comença al f. XLIV. La tercera, al f. LII, i la quarta, al f. LXV verso. El llibre segon comença al verso del f. LXXXIX, i la primera part del mateix, al foli següent. La segona, al f. CXXXIX v.º; i la tercera, al f. CLXXIX. El llibre tercer té principi al f. cccii v.º El quart, al f. ccxv; i acaba al f. cccxviii, al segon corondell, amb les paraules : *sempiternum ad quod nos perdu | -cat quis sine fine vivit et regnat amen*. El verso d'aquest foli és en blanc.

El segon tractat de Guillem Durand segueix immediatament. Foli 1 : *Alpha et o | jesus-christus incipit | repertorium ma | -gistri et domini Guillelmi | durandi de su | ma trinita | -te et fide | catholica | Rubrica | Reverendo in Christo | patri ac domino Matheo dei gratia sancte ma | -rie in porticu dyaco | cono cardinali. Gui | llermus durante domini pape | subdiaconus et capel | lanus et utriusque ho | minis sospitatem sy | totho plauti | tabigine humana aptamenta*. El pròleg termina al segon corondell del mateix foli on es troba la rúbrica : *De summa trinitate et fide catholica*. El segon llibre que comença per la rúbrica : *De judiciis* té principi al f. 12.

El tercer comença al f. 23. El quart, al verso del f. 33. El llibre cinquè i darrer s'inicia al verso del f. 35. Acaba l'obra en el primer corondell del verso del f. 56 amb les paraules : ...*Hujus | rei tacens ponens, servicium laudabilemque medium finem felicius | confirmavit.* Segueix encara en aquest foli i en un següent, de lletra posterior, l'índex general de les obres contingudes en el volum. A la fi d'aquest índex hi havia en vermell una inscripció de la qual pot llegir-se únicament les primeres paraules : ...*iste liber...*

163. — FORMULARE INSTRUMENTORUM ARTIS NOTARIAE

Manuscrit en paper; consta, en l'actualitat, de 68 folis, no tots coordinats, d'uns 22 x 15 cm.; escriptura protocolària en negre i a ratlla tirada.

Relligadura moderna, en mitja pasta.

Segle XVI.

N.º 5913 de l'inventari. Adquirit.

El volum conté una sèrie de documents que poden servir de norma als notaris per la redacció dels instruments que deurién autoritzar. Està tot el llibre redactat en llengua llatina.

Foli 1 : *Censuale venditum a viro et uxore cum especiali obligatione*, etc.

Després del f. 3 s'interromp i passa al f. 10; segueix després fins al f. 74, en què torna a interrompre's, i acaba amb dos altres folis, el darrer dels quals porta un document català datat al dia 1.º de març del 1577.

SECCIÓ CINQUENA

HISTÒRIA ECLESIASTICA I CIVIL

164. — *FLAVII JOSEPHI DE ANTIQUITATIBUS JUDAICIS LIBRI XX*

Manuscrit en pergami ras, de 205 folis, de 39 × 27 cm., dos corondells i 50 ratlles; caixa de 26 × 17 cm.; bona lletra rodona gòtica en negre i vermell, caplletres i grans inicials de començament de llibre en atzur i guella, obra de cal·lígraf ben expert (fig. 6).

Relligadura de posts i camussa verdosa.

Primera meitat del segle xiv.

N.º 7591 de l'inventari, i xix del catàleg Villanueva.

El present exemplar de les antiguitats judaiques consta en inventaris de la Catedral, ja el 1368. Una nota posada a la guarda posterior del volum diu que : *Iste liber est sancti petri vici et fuit accomodatus domino a Arnaldo Gerundensi episcopo anno domini mcccxxxvii | quinto calendis augusti decostit dcccc solidos*. Aquest bisbe geroní era l'Arnau de Monrodon. Consta que el canonge de Vic Pere sa Era, mort en 1278, a finals de desembre, regalà un *Josephum* a la Catedral, volum que no deu pas ésser el que ara ens ocupa, ja que aquest és posterior.

Foli 1 : *Incipit prologus ejusdem libri, proemium | totius operis | historia conscribere | disponentibus | nec unam nec | eamdem | video ejus studii | causam set multis existere...* Acabat el pròleg posa els capítols del llibre primer. Foli 2 : *Liber genesis | continet hic liber tempus annorum duo millium | trium. Incipit historia antiquitatum josephy | historiographi hebreorum | in principio creavit | deus coelum et terram | set dum terra ad aspec | -tum non veniret et | profunditate tenebris | celaretur...* El llibre de l'Exode, segon llibre de la història, comença al f. 11. El tercer, Levític, al f. 20 v.º. El quart, dit dels Números, al f. 29 v.º. El cinquè, que rep el sobrenom de Deuteronomi, al f. 38 v.º. El sisè, o dels Reis, al f. 48 v.º. El setè, al 61 v.º. El vuitè, al 72 v.º. El novè, al 85 v.º. I els altres, als ff. 94 v.º, 102 v.º, 111, 121 v.º, 132 v.º, 145, 155, 164, 177, 189 i 198 v.º. Aquest còdex en el final del cap. ix, llibre xviii, conté l'addició : *De domino Jesucristo* (f. 179), que els crítics diuen ésser una interpolació cristiana. Termina el volum al final del primer corondell del verso del f. 205, amb les paraules : *...proposui vobis vero conscribere | et nominis idem judeorum sectas in quatuor li | -bris de deo ejusque substantia et de legibus | et cur secundum eas aliud facere promittimus | aliud prohibemur.*

165. — *HISTORIAE SCHOLASTICAE PETRI TECENSIS? COMESTORIS VULGO DICTI*

Manuscrit en pergami-vitel·la, 166 folis, a doble columna, de 315 × 213 mm., i 21 × 15 cm. el camp ocupat per les 51 ratlles que formen la pàgina; lletra gòtica francesa en negre i guella, caplletres en atzur, vermell i groc, ultra dues grans inicials de miniaturista, en or i colors; i n'hi havia

xvii Demagencio tyranno & de beatitudine atq; nepot...
 xviii De visidij contra athanasia gestu & de leuitate constanti...
 xxi Demachedonio eiusque crudelitate **HISTORIE ECCL**
LIBER TERTIUS. EXPLICIT. INCIPIT EIVSDEM HISTORIE
INCIPIT TITULUS LIBER QUARTUS
Sub imperio constantini p̄ ecclesias tanta p̄
 Quo momento rursus atq; r̄monia uenit dogm
 cōcilio. n̄alico ueniente constantino nocu suscipi
 apte rennuere nō audebant. Quo momento plurimi
 dubitantē abstinere cōcilio. Erāt enī isti qui eccl̄ia p̄
 bant̄ se suspectū. Precipue uero ar̄tu sectatores. euse
 nius cuius dogma se sit̄ mare creddebant. si re uerti a
 phibere n̄t. at̄a sectatorū suo ac̄ipua ac̄a diocesis u
 derent. Et illiquidē haec agebant ministrante sibi p̄
 constantini ep̄rib. ar̄tus fuerat r̄ uocatus. Er̄t enī
 tancio quoq; grati. eoq; d̄p̄n̄t̄a. ē seruauerat restan
 usq; ad principē palaciiq; potentes habere accessū.
 in aula imperiali uidebantur ita p̄spicius ut suos cō
 corde augustū. ac̄p̄ores. Quā ob̄re de dogmate rursus p̄
 blicis disputacionos crebro p̄ferabant & simul inuiri
 & plurimaq; ex talib; solent sepius euenire
In̄tea ab occidentali parte in alexandriam reuersus.
 constantinus uiuens reddere maluerat. dicit aut̄ qui
 m̄to uoluit hoc conscribere. Sed qm̄ ita d̄ funct̄e ac̄u
 constantin. hesperiarū partū princeps hoc ac̄git licet
 modi ad p̄tm̄ destinauit alexandriū. Constantin

Fig. 7. — Museu Episcopal de Vich : Còdex 166, f. 42 v.

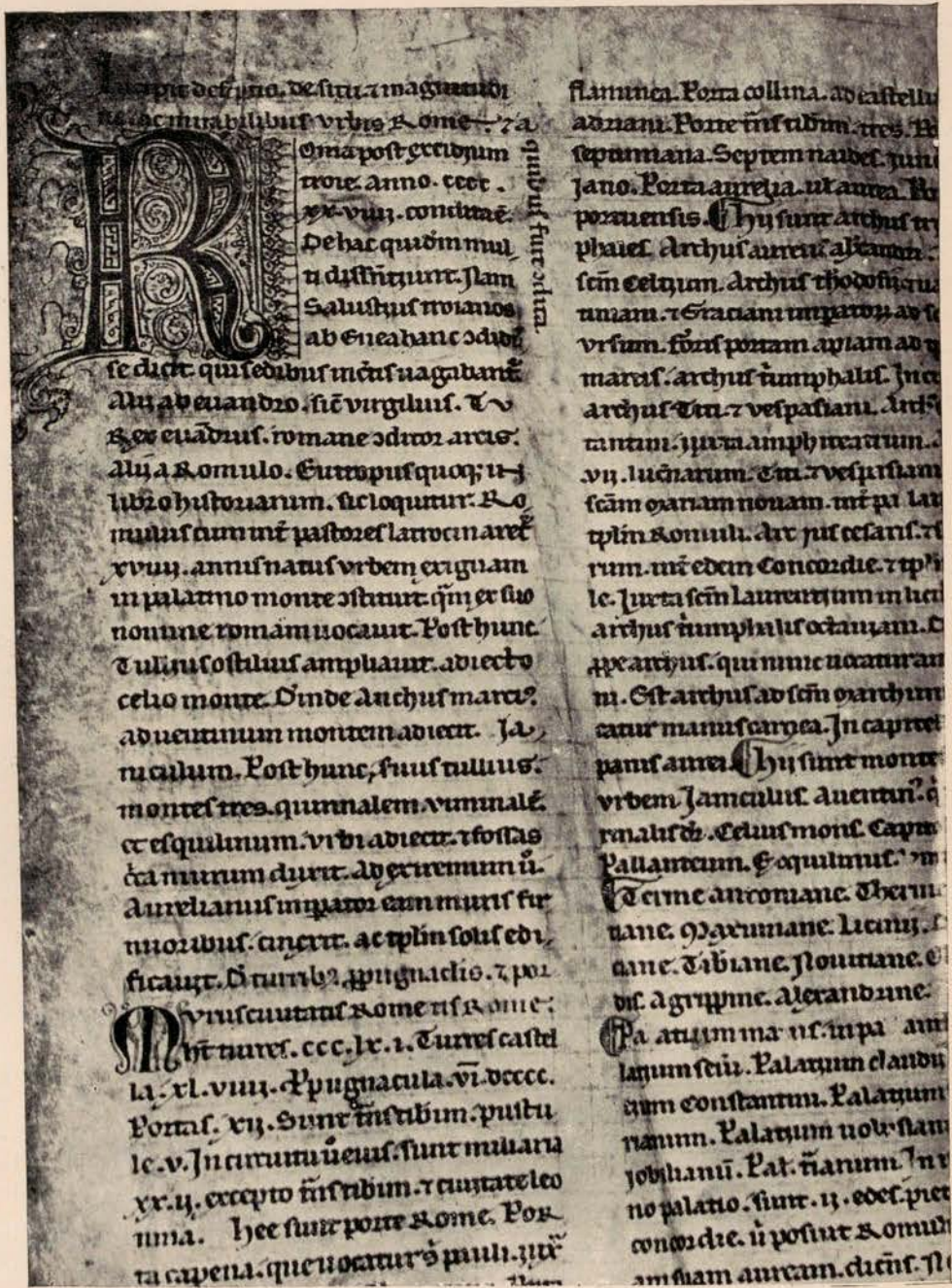

Fig. 8. — Museu Episcopal de Vich : Còdex 168, f. 20

d'haver d'altres que no es feren, per més que l'escriptor hi deixà espai. Les executades van als ff. 3 i 73.

Relligadura en pergami, del segle XVIII.

Finals del segle XIII o principis del XIV.

N.º 7549 de l'inventari, i LV del catàleg Villanueva, dels còdexs de la Catedral de Vic.

El volum pròpiament comença al f. 3. L'anvers del f. 1 porta la dedicatòria que té principi amb les paraules: *Reverendo patri et domino | suo Wilielmo dei gratia se | -nonensi archiepiscopo. Petrus | servus christi presbiter trecensis | vitam bonam et exitum | bonum. Causa suscepti | laboris fuit instantis petitio sociorum...* Segueix el pròleg que es troba en el f. 3 i el començament del primer paràgraf, que s'interromp al final de la plana. Foli 1 v.º: Resulta contenir una carta que sembla dirigida al papa, referent a assumptes d'Hongria, la qual ocupa també l'anvers del f. 2.

Foli 3: *Liber genesis | Incipit scholastica hystoria seu prefatio | Imperatorie majestatis est tres in palatio habere man | siones, auditorium vel consistorium in quo vita...* En el mateix corondell hi ha la rúbrica: *De creatione empyrei ce | -li et quatuor elemen | -torum | In principio erat Verbum | et Verbum erat principium in quo | et per quod pater creavit mundum.* Les històries referents al llibre de l'Exode comencen al f. 26; les pertanyents al Levític, al f. 39; les del Deuteronòmic, al f. 59, i les del Números, al f. 46. El llibre de Josué comença al f. 55 v.º; el de Jutges, al 58 v.º, i la història de Micheas, al 63 v.º. Les relacions al llibre dels Reis són al f. 65, i les de Tobies, al f. 101. Les d'Ezequiel, al f. 104; les de Daniel, al següent; les de Susanna, al 110; les de Judit, al 112 v.º, i les d'Esther, al 116; les dels Macabeus, al 119. El Nou Testament pot considerar-se'l en el còdex dividit en dues parts, o sigui, les històries evangèliques que comencen al f. 124 v.º, i les al·lusives als Fets dels Apòstols, que tenen principi al f. 150 v.º i terminen al verso del f. 166, amb les paraules: *...nobiles et in loco magis honorabi | -li scilicet in catacumbis.*

L'inventari de l'any 1368 parla d'aquest volum amb els següents termes: *altro libra de pergamins cubert de vermell apellat estories escolastichas.*

Pot veure's l'edició estampada de la Història escolàstica *eruditissimi viri magistri Petri Comestoris*, en la *Patrologia del Migne*, vol. cxcviii, columnes 1053 a 1722.

166. — *HISTORIA ECCLESIASTICA EXCERPTA EX LIBRIS SOZOMENI SOCRATIS ET THEODORITI. JOANNIS CHRYSOSTOMI SERMO DE LAPSU ET COMMENTARIA IN PSALMUM.*

Manuscrit en pergami, mancat de final, 189 folis, de 305 × 215 mm., escrit en lletra carolíngia negra i vermella; planes a ratlla tirada, de 24 × 16 cm., intervenint dos amanuenses; interessants capitals, en les quals, ultra les tintes negra i vermella, hi ha el color verd i el groc, abundant-hi els motius entrellaçats (fig. 7).

Relligadura en pergami, del segle XVIII.

Segle XI.

N.º 7509 de l'inventari, i LXXII de la catalogació del Villanueva; procedeix de la Catedral de Vic.

Manca un foli preliminar, en el qual aniria el títol de la Història Eclesiàstica i el començament de la taula del llibre primer, fins al cap. vii inclusiu. Folí primer: ...viii. *Quomodo licinius fugatus vel christianos fuerit persecutus et nouissime uictus...* Acababa la taula: *Incipit liber primus. Perficitur ora | tio adducatoria Sozomeni in Teo | dosium Imperatorem | Aiuntanti quis principi | bus diligentiae studium fuisse ut eis amatores...* Termina al verso del f. 2, on comença la narració: *Salamhermie Sozome | ni. Ecclesiasticae Historiae. | Cogitatio mihi aliquan | do peruenit...* Al capítol iiii, s'intercala el text de Sòcrates, i al xii el de Theodorit; prosseguint la narració de la combinació de textos dels tres historiadors orientals. El text històric en el còdex arriba fins al f. 178; es refereix des del temps de l'emperador Constantí als de Theodosi; es divideixen en dotze llibres, que comencen en els ff. 20, 34, 41 v.º, 58, 86, 103 v.º, 122 v.º, 131, 149, 159 v.º i 165. Les darreres frases del text són: Folí 171: *Nos autem hic et terminum faciamus. historie in pace gubernata | ri cunctas aeclesias exorante. Nos ergo o sacratissime homo dei theodore | tuam complemus uisionem. finem facientes historiae in anno secundo | tricisimae quinte olimpiadis | consulatu septies decies imperatoris | theodosii. X. proconsuli. X | Historie aeclesiasticae Liber XII explicit | Gloria Individuale Trinitati. Amen.* A la *Patrologia Grega* del Migne, volums LXVII i LXXXII, hi ha les històries que són fonament del nostre text, si bé és de notar que és diversa la versió llatina impresa, comparant-la amb el manuscrit.

A l'esmentat f. 171: *Iohannis Archiepiscopi Cons | tantinopolitane Sedis Io | hannis Episcopi Crisostomis | in greco Incipit de Lapsu.* Al verso: *Quid agis anima | quid cogitationibus aestuas. quid non erum- | pis in uocis et mentis exponis ardorem | ut aliquod solacium capias...* Folí 175: *De te autem quid dicam fili serpentis | minister diaboli...* Folí 176: *Reliquias eterno die uobis reddere uolo, sed reliquias et | mensam...* Té fi al f. 182 v.º: *...potestas per immortalis secula seculorum. Amen.*

Seguidament: *Incipit psalmus super scripcio quinquagesimus ubi venit | ad dauit Natan propheta Cum intravit ad Bethsabe | uxorem urie cetei. Incipit eiusdem homelie | Sancti Iohannis crisostomi desuper Scripcione | psalmi quinquagesimi...* Folí 183: *Pictores immitantur arte natura et coloribus promiscen | tes uisibilis corporum...* S'interromp en el f. 189: *ut exuperare possit natando quod ceperat. Sic et tu bonus est...*

Cal identificar el comentari al psalm L, a l'homilia no acceptada com a legítima del Crisòstom, que publicà el Migne, en la seva col·lecció de Pares grecs, vol. LIII, columnes 565 a 575, si bé la versió del manuscrit resulta ésser literalment diversa i sols mancada de les quatre ratlles finals. És digne de nota que el tros donat pel Migne a continuació, columnes 576 a 588, resulta ésser la peça que antecedeix en el còdex, des de les sis darreres línies del f. 176; també, segons una versió, diferent de l'original grec.

El còdex que estudiem no sembla pas d'origen català. Les inicials són cosa del tot desacostumada en el nostre país. Elles serven un aire de visigotisme, que fa pensar amb el nord de l'Espanya. El seu colorit ens fa creure en les coses exòtiques que antigament importaven els nostres peregrins.

Les miniatures del volum són en els ff. 21, 34 v.º, 42 v.º, 59, 87, 104 v.º, 123, 131 v.º, 149, 160, 165, 171 v.º, 175, 176 i 183. Amb totes fa contrast la A del foli primer, per la seva pobresa.

Prou fa referència al manuscrit un inventari del segle XIV, quan al·ludeix a un *libra de pergamins intitulat istoria ecclesiastica*.

167. — LIBER REGIUS SIVE DESCRIPTIO TEMPORUM

Manuscrit en pergami; 25 folis, 355 × 255 mm.; caixa i disposició varis; lletra gòtica rodona en negre i vermell, inicials i ornat d'aquestes en vermell, blau i verd.

Senzilla enquadració moderna en mitja pasta.

Segle XIII (any 1235).

Inventari n.º 7040. Adquirit.

El present còdex, que és un altre dels que semblen escrits al monestir de Sant Joan de les Abadesses en el segle XIII, resulta ésser un tractat sobre calendació, prenent peu de les observacions meteorològiques i astronòmiques.

Foli 1 : *Incipit liber regius | dicit | compiler hujus libelli | codex iste ponitur | memoria horarum et | discrecionum anni nu | merique mentium atque | dierum ejus atque cur | sus solaris insignis et mansionibus | suis et distinctionum ortuum solis | et quantitatis descensus et ascensus ejus...* Conté les rúbriques : *Hec est descriptio tem | porum anni cum terminis et mensuris die | -rum ejus et arbitrii philosophorum de | definitionibus et decrecionibus eorundem temporum. De autumnno tempore. De hyeme. De quatuor temporibus secundum phisicos : De cursu solis et lune et lune per signa.* Al verso del f. 2 comencen dotze planes de calendari amb santoral i indicacions astronòmiques i curioses indicacions sobre creences populars relacionades amb el temps. Foli 8 v.º : Torna a seguir el text parlant dels graus del cel *de viii. celis et in quo siti sunt; de jove; de marte; de sole; de mercurio; de inveniundo circulo saturni; in quo signo saturni; quod stadia sunt a terra usque ad lunam et usque ad solem et signa : De efectiva lune potentia. De vicinitate lune ad terras. De eclipsim solis et lunae. Argumentum quod horis vel cunctis luceat luna. De diebus et temporibus utilioribus ad sanguinem mittendam. De concurrentibus et eorum officio. De formacione concurrentium. Item de invencione concurrentium. Item de invencione annorum et circulis solaris. Item per hos versus poteris invenire de invencione principium entium. De inveniendis litteris dominicalibus. Quare in Januario mutantur littere. De litteris qui tanguntur propter bisextum. Item per litteras dominicales poteris invenire concurrentes quod annos cicli solaris et luna quando natus est dominus. Item de concurrentibus. Item de inveniundo anno solari vel concurrentium. De divisione annorum domini facta per xxviii. De bisexto unde oriatur. Quomodo inveniatur bisextus per annos domini. De loco bisiesti. De quatuor temporibus anni in quibus predictorum quatuor temporum celebrentur ieiunia. De solsticiis et equinocciis. Quibus locis imponuntur solsticia et equinoccia.* Foli 13. *Explicit tertia pars incipit quarta pars de anno lunari. Quare luna sit nova duobus diebus antequam anuntietur prima. De regularibus lunaribus Qualiter*

per dies anni possunt inveniri... De epacta. terminus et figura epactarum. Unde orientur epactae. Quomodo poteris invenire annum cycli epactarum. Qualiter inveniatur luna in principio cujus libet mensis. Que regulares et epactas et quare in septem debet variari vel incipi. Quibus annis et mensis fallat predicta regula epactarum. In quibus mensibus fallit predictus versus. Quot dies quilibet luna... De salto lune. Quando unus dies subtrahatur a totali ciclo. De embolismis et quot anni in ciclo sunt embolisme et quod communes. De luna embolis mali quo debeat locari. Al verso del f. 16 comencen unes taules amb les indicacions de les festes movibles, corresponents des de l'any 1596 a 1766 i des de 1235 a 1595, advertint l'escriptor la raó perquè ha posat les taules dels anys posteriors abans que les dels primers, fent-ho notar en aquests termes: *Ne mireris lector precedentem numerum annum majorem subsequentium esse quia tunc quando fuit sumptum hoc tablatum currebat anno mcccxxv et sic escriptor prosequutus fuit usque in finem hujus tabule annos domini subsequentes sicuti caventur et posuit annos a principio usque huc numero subsequentium. Cum vero fuerit finitum hoc tabulatum quod hic positum est secundum tabulam Dionisi que continet in se dxxxii. annos revertere ad principium et invenies annos domini futuros numeros in se continentes id scilicet quod nihil oportebit te adesse ad numerum ipsorum donec venias usque huc. Sed cum veneris ad hunc locum addideris numerum annorum secundum quantitatem numeri precedentis usque in finem tabulati videlicet annuatim unitatem. Finito itaque tabulatu revertere ad principium et prosequere semper usque in finem addendo semper unitatem anuatim et sic usque in infinitum nihil mutando addendo vel minuendo in eodem tabulatu continentibus videlicet in decem novenali epacta literis dominicalibus diebus presentibus septuagesime sive pascha et ceteris omnibus* (Foli 18 v.º). Foli 23 v.º : *Acabades les taules : Incipiunt versus de expositiones tabule dionisi. Alius versus de noticia pasche. Alius versus de inveniendis annis. Alios versos.* Foli 24 : *Dicte beati augustini de computo. Hec est multiplicatio tabule dionisi. Sequitur tabula Dionisii.* Aquesta ocupa el verso del f. 24 i la primera cara del 25. Foli 25 v.º. Altra taula per trobar el dia de Pasqua, la lluna, i lletra grega i dominical i trobar les concurrències de cada any.

És quasi segur que entre els ff. 9 i 10 falten fulls, per més que deuen mancar-hi des d'abans del segle xvii, època que correspon la foliació àrab que mig esborrada pot seguir-se en cada una de les fulles del volum, ja que no segueix l'apartat en què es parla dels temps millors per sangrar-se i el paràgraf dedicat a les concurrències. Per això el còdex que parla també de l'acabament de la tercera part no dóna indicació del començament de la mateixa ni de la segona.

168. — CRONICA USQUE AD ANNUM MCCXII. DESCRIPTIO URBIS ROMAE.

Manuscrit en pergami ras; 25 folis, de 365 × 258 mm. i 272 × 232; escrit en lletra rodona gòtica negra i vermella; inicials, divisions i figures en vermell i blau (fig. 8).

Relligadura mitja pasta, moderna.

Segle XIII (any 1235).

Inventariat amb el n.º 7041. Adquirit.

Foli 1 : *Incipit cronica seu series de tempo | ribus a seculi... atque genealogiis | precedentium ab exordio mundi | usque ad adventum salvatoris in carne. | Cronica grece dicitur quae lati | ne temporum series appellatur | quarum apud grecos eusebius | cesariensis...* Tot el que fa referència a l'Antic Testament que va ornat amb figures genealògiques, termina al f. 8. Foli 8 v.º : *Catalogus sive cronica omnium | pontificum romanorum videlicet anni | et mensis et dies eorum ponuntur et | quid unusquisque honorabile fecit in vita sua. Ponuntur et hic imperatores | contemporanei apostolicis ex a diverso non dis | tinguuntur...* Fent costat a la cronologia pontifical, hi ha el *Catalogus sive cronica romanorum imperatorum videlicet anni | mensis et dies ponuntur et | quid unusquisque honorabile fe | -cerit in vita sua. Ponitur item pontifices romanei contemporanei imperatoribus ex | adverso incipiens ab Octaviano augus | -to sub quo dominus Jesus-christus incarnatus et natus | est usque in presenti tempore.* Aquesta sèrie cronològica continua fins al f. 19, i arriba fins al Papa Innocenci III i a l'Emperador Frederic. Aquesta crònica sembla derivada de la de Martí Polono i són curiosíssimes les indicacions que conté. Sabent-se que el Papa Innocenci III tingués un pontificat de 8 de gener del 1198 a 16 de juliol del 1215, i que l'elecció de Frederic emperador va tenir lloc a 9 de desembre del 1212, tindrem que el nostre text degué ésser compost entre finals del 1212 i mitjans del 1215. El verso del f. 19 fou deixat en blanc, i fou aprofitat per incloure-hi o traslladar-hi el document de la fundació d'un aniversari major fet per Guillem de Terradelles, prevere en el monestir de Sant Joan de les Abadesses en data de 31 de juliol del 1367.

Foli 20 : *Incipit descriptio de situ et magnitudi | ne ac mirabilibus urbis Romae et a quibus fuit condita. Roma post exicidium Troie anno cccc | xxviii. conditae...* Segueix tal descripció parlant de torres i defenses i portes de la ciutat, dels arcs triomfals, dels puigs, termes, palaus, teatres, fonts, ponts, cementiris, de la bellesa de la ciutat en temps de l'emperador Octavi, dels cavalls de marbre, dels oficis palatins, del palau de Letran, del panteó, de la pinya de bronze, dels temples i monuments dels emperadors, de diferents màrtirs en temps de Deci i d'altres curiositats per l'estil, i acaba al verso del f. 23, les darreres paraules del qual són : *...etc. que sequuntur in passione | beatorum martirum Sixti atque Laurentii.* Foli 24 : *Incipit provincialis*, seguint una enumeració de províncies i metròpolis eclesiàstiques referint-se a Roma, Itàlia, Alemanya, Anglaterra i Orient. Hi ha, també, la llista dels títols cardenalícis, dels emperadors, dels reis, de les meravelles del món i una curiosa llista dels efectes o condicions dels principals pobles del món. S'hi llegeix que la luxúria és pròpia dels jueus; la supèrbia, dels romans; la feresa, dels francs; la contumàcia, dels gèl·lics; l'avarícia, dels britànics; la duresa, dels saxons; la libido, dels d'Escòcia, etcètera.

Sembla que el còdex no terminava pas aquí, sinó que hi hauria almenys un altre full que seria de miscel·lània.

El present manuscrit, amb altres, sembla que fou escrit en el monestir de Sant Joan de les Abadesses en el segle XIII.

169 i 170. — *VITA CHRISTI, AUTORE LANDULPHO DE SAXONIA*

Manuscrit en pergami i paper, a fulls intercalats; dos volums; escriptura gòtica de poca pretensió, a dos corondells amb caplletres de cal·ligrafia, amb trets i imbricacions en vermell i blau i tocs de groc; hi ha una inicial més aparatosa al començ de cada una de les tres parts que constitueixen els dos volums. El primer d'aquests porta escrits 1 + cclx folis, de 29 × 21 cm., i caixa de 19 × 13; i unes 40 ratlles. El segon volum abraça cvii + clxi folis d'unies 42 ratlles, en caixa de 20 × 13.

Relligadura originària; de posts cobertes de vedell, amb ferros gofrats de bon conjunt, igual en ambdós volums.

Segle xv (any 1459).

Inventari n.º 7566-67, i lxxv i lxxvi del Villanueva; pertany a la Seu vigatana.

El volum primer té la taula de matèries abans de començar els folis numerats. Aquella ocupa un sol foli. Foli i : *Incipit prologus prime | partis cartusiensis de vita | christi super evangelia tradita | Fundamen | -tum aliud ut nemo | potest po | -nere ut | ait apostolus | preter id | quod positum est quod est Jesus-christus...* Al segon corondell del f. vii : *Explicit prologus. | Incipit liber de vita Christi in evangelio | tradita. et continet hic pars | prima hystoriam evangelicam | ab incarnatione usque ad annum | domini xxxii exclusive.* Aquesta part acaba en el capítol *De misterio Marthae et otiose Marie...* en el f. cclx, on : *Explicit prima pars hujus libri | Deo gratias.* Segueixen els versets:

«*Laus tibi sit christe quoniam labor explicit iste
Vera dei genitrix cleri dulcissimi nutrix
Graminaque pellis vitiorum florida reddis
Laus tibi donetur quare per te finis habetur
Facto fine pia laudetur Virgo Maria
Contio celestis tribuens solatiam estis
Laus tibi reddatur quare meta libri michi datur
Si fuerit quisquem scribentis noscere nomen, a
[me pandetur cunctis cupientibus illud,
Est que nomen mei Johannis clarique cognomine
[sed cujus est liber suum nomen discere tento
Estque nomen sui Michael ienerque cognomen
Fuit perfectus prima februarii mensis.
Anni Milleni centeni sicque caterni et quinquagessimi noni quasi jam derelicti.
Nomen doctoris qui hunc cecine condidit librum
Landulfus Xixonie a multis creditur esse.
[Cartusiensis in alamanca natus atque prior
[ordinis argentine cartusiensis.]]*»

La matèria d'aquest volum primer correspon als primers 61 capítols de la primera part de l'edició impresa, publicada per Víctor Palmé, en 1865, i que serveix d'introducció a l'*Acta Sanctorum Bollandiana*. El que no hi correspon és l'oració final del còdex, que evidentment no és la pròpia del capítol darrer, atesa la matèria que en aquest es tracta.

El volum segon comença al f. 1 per una *tabula capitulorum | secunde partis libri | de vita jesuchristi | cum repertorio*. La qual arriba fins al f. LV v.^o, on comença un índex de capítols del mateix llibre; queden en blanc els ff. v, vi, vii i viii. Foli ix: *Incipit secundus liber de vita | Jesuchristi in evangelii tradi | -ta. Et continet ystoriám Evan | gelicam de gestis domini in | anno ejus Tricessimo secundo | de muliere samaritana. Ca | pitulum Primum. Editus per fratrem Johannem. or | dinis cartusiensis. | et habiit iterum Jesus | in gallileam de qua venerat in judeam...* Aquest llibre termina al f. ciii, amb l'oració corresponent al capítol *de fermento cavendo et ceco betsaida illuminato et post miracula de passione dimissa turba*: terminant amb les paraules: *os flendo | paterne glorie illumina cor meum lu | -mine tue gratie divine meque de omni | -bus erroribus et laqueis erue ac dirige | in viam veritatis et justicie et salutis | eterne. Amen deogratias*. El verso del f. ciii i tot el civ, amb el recto del cv, són en blanc.

Foli cv v.^o: *Incipit tabula sive cota capi | -tulum tertie partis hujus libri | domini nostri Jesuchristi cum repertorio*. És també en blanc el verso del f. cvi, i els altres que segueixen són amb enumeració nova.

Foli i: *Incipit Tertia pars libri de vita | christi in evangelio tradita et | continet gesta ejus a principio | anni tricessimi tertii usque ad pa- | -ssionem | De confessione vera fidei | quam Petrum fecit pro | omnibus. Capitulum Primum*. El text comença per les paraules: *Post premis | sa ve | -nit je | sus tam | -quam Salvator ubi | que lumen doctrine | spergens...* Al f. clii: *Explicit tertia pars | libri de vita christi in evan | gelio tradita deo gratias ejusque | intacte matris ceterique sanctorum | omnium*. El verso del foli és en blanc. Foli cliii: *Tabula capitulu | -rum tertie partis hujus | libri cum re | pertorio...* Termina el volum i aquest repertori, que havia d'ésser un capbreu o resum dels capítols; en el segon corondell del f. clxi, on: *Explicit tabula deo laus et Gloria fuit perfectus xv. | mensis novembris anni mcccc. | quinquagesimo viii. liber iste*. La numeració dels folis arriba fins al f. clxvi, per més que aquests són en blanc.

Tot el text del segon volum de la *Vita christi* del Cartoixà correspon a les planes 269 a 570 de l'edició Palmé. Aquest volum segon, manuscrit, és de la mateixa mà que el primer, i resulta molt incompleta, ja que falta un altre volum.

171. — SECUNDA PARS LIBRI DE VITA CHRISTI AUTORE LANDULPHO DE SAXONIA

Manuscrit en pergami i paper, a plecs encaixats, clvi folis de 29 × 22 cm.; dos corondells i àrea de 18 × 13 i 31 ratlles. Escriptura notarial en negre, vermell, blau i morat, amb tocs en groc, caplletres de cal·ligrafia; la del foli primer és de major importància.

Relligadura de posts cobertes de camussa.

Segle xv.

Inventari n.º 7568, i Lxv del Villanueva; propietat del Capítol de Vic.

Foli 1 : *Incipit secunda pars | libri de vita jesuchristi in | Evangelio tradita et con | -tinet hystoriam evan | gelicam de gestis domi | -ni in anno ejus tricessimo secundo. Et pri | mo de Muliere | samaritana Capitu | lum primum.* El text comença: *Et abiit iterum jesus in galileam | de qua venerat | in judeam...* Termina el volum al f. CLVI, amb l'oració corresponent al capítol *de fermento cavendo*, on comença la taula dels capítols del llibre, taula que ocupa tot el foli.

Correspon, tot el que hi ha en el present volum, a les pàgs. 269 a 392 de l'edició *Victor Palmé*.

Encara que no ho digui el manuscrit, aquest té tot l'aspecte de pertànyer al mateix escriptori d'on sortiren els altres dos volums de la *Viti christi* que figuren en el *Museu Episcopal* i que sortiren com el present de la *Biblioteca capitular vigatana*. És de notar que el present pertanyeria a una obra que aniria repartida almenys en quatre volums.

172. — VIDA DE JESUCRIST, PEL MESTRE FRANCESC EXIMENIÇ

Manuscrit en paper, de ff. 11 a ccc, de 37 × 26 cm., dos corondells d'unes 50 ratlles i caixa de 265 × 175 mm.; text força correcte; lletra notarial en negre i vermell; caplletres en vermell, blau i morat, d'obra cal·ligràfica.

Moderna rrelligadura de pergamí.

Segona meitat del segle xv.

N.º 7077 de l'inventari. És de la Biblioteca Episcopal de Vic.

Manca el f. 1, i amb ell el començament del còdex; han desaparegut els dos capítols primers i part del tercer, que en el f. 11 s'inicia amb les paraules : *Princeps de la Sinagoga. E sagueisse a | -qui mateix aixi los impugnadors dels sants | contemplius comunament...* El volum segueix sense interrupció fins al f. ccl, en el segon corondell del recto del qual porta el capítol tercer i darrer, *qui acaba lo | libre e ha se presentació ja al comen | sament de aquest libre.*

Acabat, donchs, aquest libre en | la vigilia de mossenyor sent | Johan baltista per la misericordia | de deu, torn a vos mossen Pere d'Artes, al qual le endressat amb comensament | que us placia haver paciencia e compassio de la mia vellesa e passions e en | los deffalliments que aci trobarets vagueus | lo cor en la paraula de sent Pau, qui | diu que en moltes coses som tots deffallents: de açó que de be hic trobarets sia atribuït | al Rey de paradís Jhesucrist del qual axi com de vena fontal de tots bens | procehexen totes gracies, del qual no | pot hom prou dir a la sua lahor com sia | ver deu e amar de tots bens. So empero | que d'ell es aci posat sia a la sua gloria | e honor tostemp e a salvació nostra e del | seu poble christia lo qual ab vos meteixes | sia tostemp recomanat a la sua graçia e merçe qui viu e Regna in secula se | culorum. Amen | deo gracias. | Ffinito libro sit laus et gloria Christo. Amen.

En el còdex el cinquè capítol del pròleg arriba al començament del f. III, on comença el llibre primer. El segon llibre té principi al verso del f. IX. El tercer, al verso del f. XI. El quart, al verso del f. LXIII. El cinquè, que diu ésser el darrer del primer volum, al f. xcviij. El sisè, al verso del f. cvii. El setè, al f. cxiv. El vuitè, al f. cxlii. El novè, al verso del f. clxxx, i el desè, al verso del f. ccxxvii. Al final del còdex hi ha la nota : *A costat : ...sous de mossen johan olivert per mi Bernat..*

El senyor Massó i Torrents ha descrit el present còdex en el seu estudi sobre els Manuscrits Catalans de Vic, publicat a la *Revista de Bibliografia Catalana* (juliol-desembre del 1902, pàgs. 235 a 236). També n'ha parlat l'*Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. 1909-10, pàg. 666 R.

173. — JACOBI DE VORAGINE LEGENDA AUREA

Manuscrit en pergami, 320 folis, de 30 × 22 cm. i 22 × 14 de caixa, text a dos corondells i 35 ratlles, lletra gòtica rodona, negra i vermella, amb inicials d'interessant cal·ligrafia en vermell i blau; la que va al foli primer és de grandària excepcional.

Relligadura de pòsts cobertes d'aluda verda.

Segle xiv.

N.º 7596 de l'inventari, i Lxix de la catalogació Villanueva. Pertany a la Catedral de Vic.

El present volum pot molt bé ésser el que fa referència l'inventari de 1368 quan parla d'un *libra de pergami apelat flors sanctorum cubert de blanc*. El bisbe de Vic, Berenguer Sa Guàrdia, en 1326 es trobava en la necessitat d'empenyorar una partida de llibres, entre els quals hi havia un exemplar de *flores sanctorum*, que anava juntament amb una Crònica Martini. Inventaris de principis del segle xvi parlen de dos exemplars de *flores sanctorum*, un dels quals començava en llatí. Fa de mal dir si algun d'aquests volums era el present llibre que dóna el text de les vides dels sants tant conegut amb el nom de *Legenda aurea*, que escrigué el bisbe de Gènova, Jaume de Voragine. El canonge Ramon de Badia féu present a la Catedral d'un altre volum del *Flos sanctorum* (*Necrologi*, iv, f. 26).

Foli I : Comença amb la rúbrica : *Incipiunt flores sanctorum*. El text s'inicia per un pròleg les primeres paraules del qual són : *Universum tempus | presentis vite in | quatuor dis | tingitur sci | -licet in tempus | de viationis, r | enovationis | sive revocatio | nis...* Al verso del mateix foli comença l'índex, el qual arriba fins al segon corondell del verso del f. 2. Aquí comença el text : *De adventu domini | Adventus domini | per quatuor septimanas | agitur ad significationem | quorum quatuor sunt adventus...* El llibre segueix amb el santoral que combina amb les festes de temps, des de Sant Andreu fins a Sant Sadurní, vida aquesta darrera que comença al verso del f. 297 i acaba al segon corondell del 299, i termina amb les paraules : *...honoris | -fice sepelierunt, passus est autem quinto calendis | decembris*. Aquí pròpiament termina l'obra del cicle santoral litúrgic; però el nostre manuscrit té, com tants

d'altres, una sèrie d'apèndixs, que sense interrompre el text comencen per *De Sancto Pastore abbate* i segueixen per *De Sancto iohanne abbate*, *De sancto moyse abbate*, *De sancto artemio*, *De sancto agathon abbate*, *De sancto pelagio papa* i *De dedicatione ecclesiae*, i acaba a mig primer corondell del verso del f. 320, amb les paraules: *...quod ipse prestare dingnetur qui | vivit et regnat deus per omnia secula | seculorum amen*. En aquesta terminació s'avé amb la de *Explicit* que trobem en algunes edicions impreses i que consta en el f. 145 v.º de la gòtica estampada per Joan Crespín en 1526.

174. — LLEGENDA AUREA, PER EL BEAT JAUME DE VAREZZE

Manuscrit en paper, constant en l'actualitat de 574 folis, de 298 × 211 mm., dos corondells, unes 30 ratlles i caixa de 183 × 135; bona escriptura notarial en negre i rúbriques, caplletres amb imbricacions i trets de cal·ligrafia, en vermell, blau i morat.

Relligadura de posts i cuir fosc amb gofrats.

Primera meitat del segle xv.

Inventariat amb el n.º 7615; porta el L en el catàleg Villanueva; pertany a la Catedral de Vic.

Aquest interessantíssim text català comença per dos folis d'índex, pels que pot seguir-se perfectament la disposició del manuscrit i fer veure les addicions que hi ha al text primitiu de la *Legenda aurea* del Jaume de Voragine. El manuscrit comença després amb una foliació que segueix tot el volum; manca el foli primer, en què hi havia la rúbrica d'introducció i el pròleg. El f. 11 comença amb les paraules: *...lo qual temps representa la sgleya de la | septuagessima entro a pasqua. En | lo quart loc tractarem de | quelles festas qui son dins lo...* Deu ratlles més avall ve la rúbrica primera del llibre: *De ladveniment de nostra Senyor*. Segueix el text traduïnt bellament l'obra llatina, introduint-hi algun paràgraf com el de *Sent Longi* (f. xiv), el de *Al Ram* (f. cxxxiv), *Sent Feliu* (f. ccxxxviii), *Sent Narcís* (f. ccclviii); manquen els ff. de vii a xix, i arriba al f. ccclxxxvii, on acaba la vida de sant Sadurní. Segueixen després sense interrupció, fins al f. ccccxxiii, les històries referents a sant Jaume màrtir, sant Pastor, sant Joan abat, sant Moisès, sant Arseni, sant Agat, sant Barlanc i sant Pelagi, les quals figuren també en la major part de les edicions estampades, i segueix després al dit f. ccccxxiii un capítol de la *istoria dels lombards*, la qual va seguida de la de *Santa Coloma*, *Sant Honorat*, *Santa Eularia de Barcelona*. En lo trovament del seu cors, *Santa Pollonia*, *Sent Segon*, *Santa Quiteria*, *Sent Antoni frare menor*, *Sent Guillem*, *Sent Peloy*, *Santa Clara*, *Sent Antonini*, *Santa Tecla*, *Sent Bernat Bisbe de Vich*, *Sent Lucia e sent Marcia e lo trovament dels lurs cossos*, *Senta Eulari e Merita e lo trovament del seu cors*, *Santa Barbera*, *Sent Aymon*, *Sent Breuda*, *Santa Alizabet*, *Sent Amador*, *Sent Marsal*, *Amonestacions de Sent Bazili*, *Santa Candia*, *Sent Caisis*, *Sent Frontó*, *Sent Simeón*, *Sent Cugat*, *Sent Anselm*, *Sent Juliá martir*, *Santa Eufrasina*, *Sent Malch monjo, d'una verga qui feu gran penitencia, d'una revelació feta am un sant hom*, *Sent Luis*, *Sent Segimon i la dedicació de l'esglesia*. El còdex s'interromp en aquesta darrera rúbrica al f. dlxxxvi, a les paraules: *...Per*

la quarta raó es consagrada la sgleya perso... Algunes d'aquestes peces afegides al Voragine són traducció de les que foren impreses en multitud d'edicions llatines; així ho són la de dedicació del temple, sant Lluís, sant Barbara, sant Honorat, santa Clara, que es troben en l'edició estampada per Constantí Fradin a Lió, en 1526. No obstant i això n'hi ha algunes que són d'origen absolutament català, com, per exemple, les vides de sants Narcís i Feliu de Girona, santa Eulàlia de Barcelona, sant Bernat bisbe de Vic i sant Lluçia i Marcià. Aquestes dues darreres composicions deuen ésser escrites a Vic mateix. El nostre còdex, després de la rúbrica de la dedicació de l'Església, en porta dues més a l'índex que diuen : *De majumet fals profeta he anguanador. A mostrar que majumet no fou profeta ni missatge de Déu*, paraules que començaven als ff. DXXIV i DXXVI, respectivament, la qual cosa demostra que el còdex devia tenir almenys DXXVI folis.

El còdex que ens ocupa ha estat molt citat pel Villanueva, Ripoll, Galadies, per contenir la llegenda dels sants màrtirs Lluçia i Marcià i troballa de les seves relíquies. Després d'aquests, ha donat la deguda importància al manuscrit, Jaume Massó i Torrents, en els Manuscrits Catalans de Vic, inserits a la *Revista de Bibliografia Catalana* (juliol-desembre del 1902, pàgs. 240 a 243).

El còdex present ha estat considerat per tothom com del segle XIV. Les raons que s'han donat per tal atribució, basades en el text, no poden fer gran fe, ja que el volum podria ben bé ésser còpia d'un més antic. El canonge Ripoll (Arxiu Capitular: *Papeles varios*, en foli, vol. III, n.º XVIII) diu que necessàriament ha d'ésser dels anys 1332 a 1339, ja que la vida de sant Bernat Calvó (f. ccccxcvii), porta el miracle ocorregut a Bernat Despujol de Sant Joan de Fàbregues, ocorregut en 1332, segons el quadern que refereix els miracles del sant, que hi ha custodiat a l'Arxiu de la Catedral de Vic. També fa notar el mateix Ripoll que el volum no parla de l'augment de les cendres dels sants màrtirs de Vic, fet que degué ocórrer en 1343, ni tampoc parla de la segona translació de les relíquies de santa Eulàlia de Barcelona, en 1339 (f. cccclxi).

Amb tot i això, continuem creient com de la primera meitat del segle XV el manuscrit. Sembla que és d'aquest còdex de qui parlen els *Comptes de tresoreria* del 1426, 1433, on hi ha l'anotació que a 24 de desembre del 1427 fou feta una paga a l'Arnau de Muntadella per lligar el *Flor sanctorum*. L'enquadernació actual, si és la que fa referència a la nota donada, degué sofrir adobs posteriorment, ja que una de les guardes de pergamí fou feta aprofitant un document de l'any 1447.

El volum del *Flos sanctorum* fou l'inspirador dels qui donaven els assumptes que figuren en els nostres antics retaules, de manera que aquests constitueixen la millor il·lustració del text. Les còpies manuscrites del llibre de Voragine en llatí, o en català, degueren ésser abundantíssimes. Massó i Torrents parla d'una versió catalana manuscrita, del segle XIV, conservada a la Biblioteca Nacional de París, de dos altres manuscrits guardats a la Biblioteca d'El Escorial i d'un altre a la Biblioteca Provincial Universitària de Barcelona. A Pedralbes hi ha també un fragment d'altre còdex, i en el nostre Museu Episcopal guardem uns fulls pertanyents a un altre manuscrit.

La impremta vulgaritzà les edicions impreses en llatí; de catalanes també se'n coneixen diferents edicions. El ja citat senyor Massó ha retret les estampacions bar-

celonines fetes per Carles Amorós en 1524 i 1547. A la Biblioteca de la Universitat de Barcelona n'hi ha un exemplar *novament fet e corregit*: *E afegit moltes altres vides de sancts: e sanctes. Ab la passió de nostre mestre redemptor jesus*, que porta el nom del dit estamper i la data 1529.* Més tard, en 1575 i 1576, va fer-se'n una reedició, que es diu traduïda, corregida i esmenada *per Pere Coll mestre en saera theologia y prior de Sancta Catherina de la present ciutat y ajustades ara de nou moltes vides de sancts y sanctes* (Francesc Dorca: *Noticias para la historia de los Santos Mártires de Gerona*, pàg. 205). El pare Onofre Relles parla de dos *Flos sanctorum: impresos en lengua catalana uno por Mossen Pedro Ferrer en lengua limosina y otro del P. Maestro Coll religioso de Santo Domingo* (*Historia apologética de la vida y martirio de S. Narciso, hijo, obispo y patrón de la ciudad de Gerona*, lib. 1, cap. iv).

175. — DOS FRAGMENTS DE LA VIDA I REVELACIONS DE LA BEATA ANGELA DE FOLIGNO

Manuscrit en pergami i paper, a plecs intercalats, 15 folis, de 205 × 138 mm., 27 ratlles tirades i caixa de 137 × 77; lletra gòtica formada en negre i capitals vermelles molt senzilles.

Moderna relligadura mitja pasta.

Segle xv.

N.º 7076 de l'inventari. Adquirit.

El primer fragment comprèn vuit folis numerats d'1 a 8, i comença per les paraules: *...haina de amor que portava el seu amat Jesus | tornave tota buyda seca e groga, en tant que | ere gran compassió de veurela...* En el f. 2, sense rúbrica, hi ha un paràgraf que comença: *...yo dich angela de fulgino, anant a la via de penitentia passí de huyl pa | -ssos spirituals abans qui conegués la | imperfecció de la meva vida..* En el f. viii hi ha l'explicació d'aquest divuitè pas, després de seguir els anteriors sense interrupció, i acaba amb les paraules: *...consolacions de les quals algunes ne son aci | deval scrites.*

El segon fragment va numerat de 90 a 96, i comença amb les paraules que inicien un paràgraf: *Donchs sia donada gloria a Deu omnipotent al | qual ha plagut que nos que no erem res siam | alguna cosa...* Al verso del f. 93 hi ha un acabament de capítol que termina així: *...infinides coses son que en aquest beneyt libre de vida e de veritat | inefable Jesus beneyt legirse poden per tal com vertader | ament es libre de vida al qual sia honor e gloria | are e per tos temps amen.* Segueix immediatament un nou paràgraf que comença: *E pertant com la conexensa de Deu no creat | hi de deu home passionat...* Termina al f. 96 amb les paraules: *...per bona mes es enfusa en la anima la divinal gracia e | allí crear. E y tant com la divinal gracia mes apar mes apregona..*

* A la mateixa Biblioteca universitària de Barcelona hi ha un exemplar d'una altra edició estampada en català, procedent del Convent de Sant Josep de Barcelona, en el qual hi ha manuscrita una nota dient que el llibre fou objecte d'expurgació, segons ordre de la Inquisició de 1632. L'expurgació, que fou feta a 7 de setembre del 1643, fa referència a l'episodi apòcrif de les llevadores en el Naixement de Jesucrist.

176. — CARTULARIUM BENEFICII ECCLESIASTICI SUB INVOCATIONE SANCTORUM MARCHI ET MATHAEI IN SEDE VICENSI FUNDATO

Manuscrit en pergami, 187 folis, de 215 × 173 mm.; escrit en negre i lletra notarial molt lleidora, a ratlla seguida i caixa de 182 × 128 mm.; sense cobertes.

Segle XIV (circa 1340).

N.º 4611 de l'inventari.

El present cartoral copia documents dels anys 1318 a 1337, referents al benifet de sant Marc i sant Mateu a la Catedral de Vic.

177. — GENEALOGIA DELS REYS D'ARAGÓ Y DE NAVARRA Y COMTES DE BARCELONA

Manuscrit en paper, 13 folis de 295 × 212 mm., escriptura notarial, a ratlla seguida, en tintes negra i vermella. El text català porta anotacions marginals llatines i contemporànies.

Principis del segle XV.

Relligadura mitja pasta moderna.

N.º 5425 de l'inventari. Adquirit.

Foli 1 : *Incipit liber genealogia regis aragonum | et nauare comites barchinone | Genealogia dels reys daragon e de nauar | ra e comtes de barchinona | Reys darago e | nauarra | Lo primer Rey darago e de nauarra...* En el f. 12 r.º acaba el text amb les paraules : *...jou soterrat en la | seu de barchinona e puis tralladat en lo monestir | de poblet.* El verso és en blanc. Foli 13 v.º. Hi ha una carta firmada per Jhoanot Piquer, dirigida al seu germà i datada a 20 d'octubre del 1505.

Aquest important manuscrit fou publicat en 1901, com a suplement de la revista *La Veu del Montserrat*, precedida d'una *Nota prèvia*, deguda a mossèn Pere Bofill. Jaume Massó i Torrents, en la *Revista de Bibliografia Catalana* (any II, pàg. 245), diu que tal genealogia «és molt semblant, encara que en forma abreviada, a les *Gesta Comitum Barchinonensium* que va publicar Marca. Aquesta genealogia, que acaba amb el rei Joan I, si bé s'hi fa menció del fill del rei Martí abans d'ésser rei d'Aragó, hagué d'escriure's a la fi del segle XIV o bé a la primeria del següent».

178. — IL·LUSTRACIONES DELS COMTATS DE ROSSELLO, CERDANYA Y CONFLENT, PER FRANCESCH COMTE

Manuscrit en paper, 67 folis, de 315 × 218 mm., i 270 × 145 de caixa, a 29 ratlles seguides; text en bona lletra, escrit en negre.

Moderna relligadura en mitja pasta.

Principis del segle XVII (any 1603).

N.º 7085 de l'inventari. Pertany a la Biblioteca Episcopal.

Foli 1 : *Illustrations | Dels Comtats de Rosselló y Cerdanya y Con | flent de Francesch Comte Notari de la | Vila de Illa.* Foli 1 v.º : Pròleg de Geroni Pujades, copista de les Il·lustracions, datat a Barcelona, a 15 de febrer del 1603. Foli 2 v.º : Dedicatòria de l'autor al bisbe d'Elna, Joan de Terés, datada a Illa, a 5 de març del 1586.

Foli 4 : Comença el text : *Los Comtats de Rosselló, Conflent y Cerdaña son | situats dins les montañas Pireneas, y enclosos dins di | -tas montañas.* . Foli 16 v.º : *Proemi de la Segona part*, la qual està dividida en 15 capítols, i termina al f. 67, en el qual sols van les frases : *...tornaren mitg salvatges per lo poch ques | comunicavan los uns ab los altres.*

Aquest curiós manuscrit fou començat de publicar imprès en 1879, com a fulletó de la revista setmanal *La Veu del Montserrat*. Se n'estamparen sols 48 planes, que arribaven fins al cap. 4.º de la segona part. Ha parlat d'aquest manuscrit el senyor Jaume Massó i Torrents, a la *Revista de Bibliografia Catalana*, vol. II, pàgs. 249 a 251.

179. — *RELACIÓ BREU DELS SUCCESSOS. SEGONES INTENCIONS Y LOCURES. QUE HAN SUCCEHIT Y SE SON FETES EN LA CIUTAT DE VICH. DESDE L'ANY 1634 FINS AL DE 1641 INCLUSIVE.*

Manuscrit en paper, de 10 + 124 folis, de 150 × 105 mm., unes 25 ratlles tirades i caixa de 13 × 8 cm., lletra epistolar de fàcil lectura, en negre; imitació de les particularitats dels llibres d'estampa.

Relligadura de pergamí sense cartonatge.

Mitjans del segle XVII.

N.º 5390 de l'inventari. Adquirit.

Foli 1 dels que són sense numeració : Notes del canonge Jaume Ripoll i Vilamajor, l'una de les quals diu : *Lo autor apar es Micer Joan Batista Sanz.* També hi ha una espècie de taula indicant el foli on comença a tractar-se dels successos esdevinguts en cada un dels anys a què fa referència la crònica. Foli 2 : *Relacio breu | dels successos, segonas in | -tentions y locuras que an | succehit y se son fetas en la | ciutat de Vich desde any | 1634 fins al de 1641 | inclusive | En Vich | En la emprenta de la ploma | del autor a costa de son treball.* En aquesta portada va enganxat l'ex-libris del canonge Ripoll, possessor que fou del manuscrit. Foli 3: Humorístiques indicacions de *Tassa y Erratas*, i en el verso hi ha l'*Aprobacio*. Foli 4 : Dedicatòria al vicari general doctor Josep Coma, que acaba al foli 6. Foli 7: *Pròleg al lector*. Foli 8 : Dècima:

«*Mereix lauro en bon parlar
alabanza un dols estil
y mes quan personas mil
los errors an de notar
Mon yntent may fou sercar
parlar y estil remontat
solament se es preciat
dir en aquest tractat xich
los grans successos de Vich
sens estil y ab veritat.*»

Al verso : Dècimes *Al moti o Siti dels lladres | y poble contra la Ciutat | de Vich sa patria.* Quatre dècimes.

Foli 1 : Comença sense títol : *Després que nostre ss^m Papa Urbá | octau de gloriosa y santa memoria...* Acaba al verso del f. 123 : *...si en esdevenidor | se ynvoça alguna | cosa aserca de la | pretensió se | dirá en al | tre llibre |.* Seguia un foli, que fou tallat. Els numerats de 125 a 126 estigueren en blanc, en el darrer hi havia, escrit amb lletra del canonge Ripoll, un curt *Indice.*

Aquesta curiosa Crònica vigatana fou publicada com a fulletó de la revista *La Veu del Montserrat*, en 1901 i 1902. En aquesta edició estampada hi fou suprimida la relació episòdica d'un casament que motivà uns versos de l'autor, massa lliures, i que en res fan referència al text del llibre.

180. — *HISTORIA DE LOS MOVIMIENTOS, SEPARACION Y GUERRA DE CATALUÑA, POR FRANCISCO MANUEL DE MELO*

Manuscrit en paper, de 19 + 265 folis, de 20 × 15 cm., caixa de 155 × 105 mm. i 16 ratlles tirades; lletra epistolar en negre i capçaleres, inicial i cinc dibuixos d'embarcacions colorits i daurats.

Antiga relligadura en pasta i llom daurat.

Mitjans del segle XVII.

N.º 7086 de l'inventari; pertanyent a la Biblioteca Episcopal.

Foli 1 dels sense numeració : Avantportada : *Historia | De | Cataluña | Con-turbatae sunt Gentes, et inclinata sunt Regna | Dedit vocem suam, mota est terra Ps. 45.* Foli 2 : *Historia | de Los | movimientos | y | separación | De Catalunya | y de La Guerra entre | La Magestad católica | de Don Felipe el Cuarto Rey de Castilla | y de Aragon | y la Deputación General | de aquel Principado | Dedicada, Ofrecida y Consagrada a la Santidad del Beatissimo Padre | Inocencio Decimo | Pontifice Sumo Maximo Romano | Escrita | por Clemente Libertino | En San Vicente Año 1645. | Por Paulo Craesbeeck Impresor de las | Ordenes Militares.* Foli 3 : *Padre Santo | vertiendo sangre | el pueblo cristiano | ...* Foli 6 : *Hablo a quien lee | si buscas la verdad yo te combido a que leas...* Foli 8 v.º : Llicència y Tassa. Foli 9 : *Prologo de las tres plumas cata | lanas que concurrieron al traslado | deste presente libro a los pocos Lec | -tores que aqui llegaren | Reducido en tres puntos | Es el primero (lector discreto) que si aca | so hallares aqui algunos errores que | no los cargues a quenta del Autor | si solo a la velocidad del tiempo | de ocho dias en que fue trasladada | toda la presente obra; si bien despues | fue comprobada con su original...* Acaba al verso del foli 16, on comencen uns versos la primera estrofa dels quals és:

*«Si pretendes desengaños
y memorables exemplos
mirate en aquestas hojas
como si en claros espejos.»*

Segueixen altres 13 quartetes. Foli 18 v.º : Escut de les quatre barres, en colors.

Foli 1 : Comença el Llibre I amb títol i sumari. El text s'inicia amb les frases : *Yo pretendo escribir los casos memo | -rables...* Aquest llibre primer termina al foli 29, que té al verso dibuixada, colorida i daurada una galera, en el pal superior de la qual van les tres flors de lis dels Borbons francesos. El llibre segon comença al f. 30 i acaba al f. 67, on va dibuixada i colorida una altra embarcació que porta remes i banderes roges; el verso del foli és en blanc. Comença al f. 68 el llibre tercer, que termina al f. 128 v.º, on va dissenyat, colorit i daurat, un altre galeó amb les empreses de la ciutat de Barcelona. Foli 129 : Principia el llibre quart, el qual termina al f. 197, al verso del qual hi ha un dibuix d'un gran galeó artillat i que porta les armes de la Diputació de Catalunya, amb el lema : *Con la sangre de mis venas*. Foli 196 : Comença el llibre cinquè, que termina al f. 264, amb les frases *...donde los | Principes pueden apren | -der a moderar sus | afectos : y todo el mun | do enseñanza por | sus aconte | cimientos | Fin | Lapidem quem reprobaberunt | Edificantes*. Foli 265 : Dibuix d'una immensa galera artillada, que porta en les seves banderes dissenyada un senyal astronòmic.

El present manuscrit és còpia de la primera edició impresa de l'obra famosa del Francès Manuel de Melo, tal com sortí amb el pseudònim de l'autor. En l'edició estampada que va al volum 21 de la Biblioteca de Autores Españoles de Rivadeneira no hi ha el *Prólogo de las tres plumas catalanas* ni els versos que els segueixen, peces que semblen ésser pròpies del nostre manuscrit (vegeu pàgs. 459 a 535).

181. — *RELACION DEL SITIO DE OSTENDE. POR ANDRES ORTIZ.*

Manuscrit en paper, de 4 + 103 folis, incomplet de final, bona lletra renaixementista en negre, orla decorant la plana inicial del text, que té 17 ratlles tirades, en caixa de 15 x 11 i folis de 29 x 15 cm.

Relligadura de pergami.

Principis del segle xvii.

N.º 4161 de l'inventari. Adquirit.

Foli 1 dels que no són numerats : *Relacion del sitio de os | -tende y de algunas cosas subcedidas en los estados | de flandes desde que se puso por su Alteza Serenissima el archi | du | que de austria, alberto, a cinco dias del mes de jullio | del año de mill seiscientos y uno. Hasta que se rindió | a beinte de setiembre del año mill seiscientos y quatro. | escrita al maestro de campo | Juan de Ribas del consejo de guerra de su magestad su governa | dor y castellano de canbray capitan general del pais de | canbresi. Por su alferes andres ortiz*. Foli 2 : Dedicatòria. Foli 3 : Pròleg al lector. Acaba al f. 4, la qual cosa demostra que en falta un que potser estaria en blanc.

Foli 1 : *Relacion del sitio de | ostende...* Aquí diu que l'alferes Andrés Ortiz *no fue del castillo de canbray*. En la mateixa pàgina comença el text : *ostende Hera quarenta | años A. pequeño casar de pescadores de cinquenta | casas pocomas, sin ninguna fortificación, aun | que su asiento muy fuerte por naturaleza...* S'interromp el text al f. 103 v.º amb les paraules : *...enemigos con muestras y deseos de | que lle-*

garamos a medir las picas... No pot ésser molt el que falta en la relació, puix que aquesta arriba fins a descriure la presa de l'illa de Cassante i el moment en què les tropes espanyoles es feren amb els primers forts de la ciutat d'Ostende.

Com una curiositat transcriurem el sonet que va al f. 54 v.º dedicat a la mort del genovès Frederich Spínola, mort en un dels episodis de la guerra per una bala d'artilleria que *...le llevo la ma | -no y guarnición de la espada y conello la | vida...* Aquest sonet, que diu que fou dictat per un espanyol, diu:

*«Blandamente. Descansan, caminante,
Devaxo destes marmoles helados
los huesos en cenizas desatados
del marte ginobes siempre trunfante,
No los pises. No pases adelante
que es profanar. Despojos. Respectados
ya que no de la muerte. De los hados
que obligan a la fama, que los cante
y el Rayo artificioso de la guerra
emulo de virtud, la diestra ayrada
a federico en esta piedra, encierra
que aun la muerte en el plomo. Disfregada
no se la pudo. Dar ni en mar ni en tierra
sin favor. de su brazo y de su espada.»*

El text porta títols marginals en lletra molt petita. Sembla inèdit i de totes maneres el nostre còdex copiat d'un original, que no seria imprès, ja que d'altra manera no es comprendria l'estranya ortografia i fins en alguns llocs la sintaxi que ostenta el manuscrit. Aquest de totes maneres és una peça interessant, com a llenguatge i com a document històric, escrit per un testimoni de vista.

182. — EXECUTORIA DE HIDALGUÍA A FAVOR DE JOAN DE PARAMO

Manuscrit en 6 folis de pergami, de 285 × 218 mm. i 215 × 143 de caixa, 49 ratlles tirades per plana, text en negre i gòtic rodó.

Relligadura mitja pasta, moderna.

Segle xv (any 1453).

N.º 4419 de l'inventari. Adquirit.

Foli 1 v.º : (Manca la inicial *D*) *on iohan per la gracia de Dios Rey de castilla, etc...* Foli 5 : Acaba el text, que està datat *en la villa de palacios de campos a doze dias del mes de febrero año del nacimiento de nuestro salvador Jesuchristo de mill e quatrocientos e cinquenta y tres años...* Segueixen les firmes, i hi manca el segell.

183. — *ARISTOTELIS STAGIRITAE ETHICORUM LIBRI DECEM*

Manuscrit a plecs de pergami i de paper intercalats, 147 folis, de 29 × 21 cm. i 19 × 11 de caixa; text a ratlla tirada, de 19 ratlles per plana, en lletra itàlica i en gòtic notarial, escrit en negre i vermell, inicials de cal·ligrafia en dos tons vermell i blau, molt grosses les de principi de cada llibre.

Relligadura en posts nous i llom de pell negra.

Finals del segle xv.

N.º 7064 de l'inventari.

Dipòsit de la Biblioteca Episcopal Pública vigatana.

Fol 1: Ve el títol amb lletra itàlica : *Ethicorum Aristotelis Stragerisi Hat-coma* | -cum liber primus faeliciter incipit | -Segueix el text : *Omnis ars | omnisque doctri* | -na similiter autem actus | et omnis electio bonum | quoddam appetere videtur... Tot el primer tractat que ocupa fins al verso del f. 19, va en lletra itàlica, seguint la resta del volum en gòtic, exceptuant les rúbriques dels titulars. El f. 20 sosté en el verso la rúbrica de títol del llibre segon, el text del qual comença al f. 21. El llibre tercer comença al f. 33. El quart, al 52. El cinquè, al 67 v.º. El sisè, al 83, i els restants, als ff. 93, 107 v.º, 119 v.º i 131. Acaba el text al f. 143 amb les paraules ...status fit optimus et quo | -modo unaqueque res constituta sit et quibus legibus et moribus. Deo gratias. El verso d'aquest foli és en b'anc. Foli 144 : *Libri Ethicorum Aristotelis secundum leonardum aretinum in nova tras* | latine. Segueix un resum o capbreu dels títols dels llibres i capítols, el qual ocupa fins al f. 147, on: *Explicit tabula.*

El present llibre pertanyia a la Biblioteca d'alguns dels convents vigatans, anant a parar a la Biblioteca episcopal pública, després de l'expulsió de l'any 1835. El volum devia haver servit per explicacions de càtedra, ja que porta abundància de notes marginals i interlinears, comentant el text del príncep dels filòsofs.

Hem cotejat el nostre text manuscrit amb l'edició de l'Ètica d'Aristòtil que va en el volum segon de l'edició de les obres de l'*Estagirita*, columnes 603 a 744, estampació de Lion de 1549, per Joan Frelloni, i hem pogut observar multitud de variants de text enmig de grans coincidències; això demostra que l'edició estampada és, si no d'una nova versió, d'una ressenació de text, la qual és deguda a Joan Argyropylo Biçantí.

A la nostra Catedral el Canonge Pere sa Era, mort el 1278, hi regalà : *philosophiam cum tractatu de resurrectione.* L'inventari del 1368 al·ludeix un llibre petit de pergami apellat *philosophia cobert de vermell.* El catàleg del pare Villanueva, amb el número cxv, fa referència a un petit volum en pergami de *philosophia naturalis autore Guillermo de Conchis*, que avui dia no es troba pas entre els volums de la Seu de Vic.

184. — *LEONARDI ARETINI IN MORALIA ARISTOTELIS YSAGOGICON. TRIGINTA MISTERIA VITAE ET PASSIONIS CHRISTI PRENOTATA IN MISSA. DOCTRINA MONACHORUM.*

Manuscrit en paper, compost de tres obres independents, de 50 + 14 + 36 folis de 215 × 155 mil·límetres, la primera en part a dos corondells i lletra epistolar, i tota la resta en caràcters notarians gòtics fent pensar en tres escriptors diferents. Poca cosa de colors.

Cobertes senzilles, aprofitant un document de pergamí.

Finals del segle xv.

N.º 3996 de l'inventari. Adquirit.

Foli 1 : *Leonardi arietini izagogicon moralis disciplina ad galeo... | feliciter incipit | si ut vivendi galeote sic etiam bene vivendi | nos etiam cura esset : infinitos pene labores | quibus stultitia extuat humana... Aquest text moral va ple de notes marginals i interlineals i arriben fins al f. 15 v.º, on acaba dient ...*si ergo beati esse volumus operam | demus ut boni simus virtutesque exerceamus | Leonardi arietini ad galeotum morali aristotelis | izssagogicon feliciter explicat... Segueix una enumeració de les virtuts morals i dels vicis principals, que arriba fins al f. 16. Al f. 17 comença, a dues columnes, una sèrie d'anotacions al text anterior, les quals prenen la forma de glossa en el f. 20, i arriba fins al f. 50, on acaben. Sembla que falta un foli entre els 10 i 11.**

La segona obra del volum fa referència als trenta misteris de la vida i passió de Crist, que el sacerdot practica en la missa : estan en forma de sermó sobre el text de l'Evangeli de Sant Joan : *Quocumque dixerit vobis facite*, i l'autor diu que són *les evangeli corrent en la dominica que de presenti teneor predicare de una materia multum devota et inusitata in missa solemni et credo quod erit materia deo multum acceptabilis et graciosae et nobis meditabilis et commodosa et singulariter nobis presbiteris qui administramus istum sanctum sacramentum missae*. Aquesta obra mística no és ben completa, però hi falta ben poca cosa; s'interromp al f. 14 v.º, després que en el recto ha posat ja el *deogratias*. Però segueixen uns paràgrafs de piadoses consideracions, les últimes paraules dejs quals són : *Est autem solemniter advertendum quod sacerdos | cum omni diligentia se debet providenter in | formare de omnibus que ad officium ejus videntur | pertinere. Ignorantia enim in sacerdote non solum peccatum...*

El manuscrit de la *Doctrina monachorum* comença : *Fratres carissimi non quo quem mente concepi ore proferre sermonem | de cordis letitia. lingua non explicat...* Al f. 3 comença el capítol que tracta *De obedientia*, i en segueixen d'altres referents tots a les virtuts i obligacions dels monjos, fins que al f. 36 v.º el manuscrit s'interromp en el capítol el títol del qual és *De laudibus religionis et inductione ad eam*, i les darreres paraules són : *...nam qui edere vult nichil necessarium oportet quod frangat nucem et alias enim rectius...*

Encara que procedent del monestir de l'Estany, aquest volum no consta en la llista del 1820.

185. — INTERPRETATIO SUMMULARUM MAGISTRI PETRI HISPANI

Manuscrit en paper, incomplet al final, 144 folis, de 213 × 143 mm. i 155 × 97 de caixa a unes 37 línies tirades; lletra epistolar gòtica en negre, però amb titulars en rodó, amb calderons, tocs i unes comptades inicials en vermell, sense cap mena de vistositat.

Relligadura de posts i pell vermella, deficient.
 Finals del segle xv.
 N.º 3997 de l'inventari. Adquirit.

Foli 1 : *Iste est tractatus primus summularum magistri petri ispani | in quo ipse compendiose determinat de is quae in libris logicae aristotelis boecii et | porfirii prolixè tractantur. et dicitur iste liber summula pro filiatione ad summam | prope dictam. est enim summa prope dicta magnus numerus resultans ex agregacio- | ne plurimorum tractatum vel capitulorum de summa...* En el f. 144 s'interromp el llibre en el paràgraf que comença : *Divisionum quaedam sit.*; terminant ab les paraules : *...maxime dicto uno divide | inque | mediorum immediatorum ab aliquo inferiori divisi nec non ponitur...* Es tracta d'una espècie de glossa que segueix les paraules principals dels cinc primers tractats de lògica, escrits per Mestre Pere Hispano. L'anònim comentarista pren un text del mestre, el posa en les seves primeres paraules amb lletra grossa, entretenant-se seguidament a comentar-lo; posa després les dificultats i les resol, i acaba quasi sempre l'explicació amb les paraules *sequitur in textu*. El nostre comentarista no és pas el *Petrus bruxelensis* del qui coneixem una edició impresa per Joan Baxiller en 1503. Comparant el text de Pere Hispà amb el d'aquesta edició estampada en gòtic, resulta que el nostre còdex, que no s'interromp mai per assenyalar amb lletra preferent la divisió de tractats, abraça fins a quasi tot el tractat v, truncant-se en exposar el text que diu : *Divisionum alia fit per negationem ut fortis est homo aut non homo : sed non est non homo : ergo est homo*, que es troba en el f. cxvi de l'edició al·ludida.

El present còdex procedeix del monestir de l'Estany, per més que no consta pas el seu títol en la llista dels manuscrits que hi havia en aquell monestir en 1820. Una nota posada en el pergami que forma la coberta interior ens diu que : *Aquest libra de lògica es d'en Pere Mingell*, qui devia posseir-lo a principis del segle xvi.

El *Petrus Hispanus*, filòsof, ha estat identificat amb el papa Joan XXI.

186. — FRAGMENTS DE LA TRADUCCIÓ CATALANA DE LES EPÍSTOLES MORALS DE LLUCI ANNEU SENECA A LUCIL

Manuscrit 18 fulls en pergami i dos en paper, d'uns 32 × 22 cm., 32 ratlles tirades de text, caixa de 175 × 120 mm.; menuda, encara que bella, lletra gòtica corrent, escrita en negre. Lleugers subratllats en vermell pàl·lid. Es tracta de fulls formant plec solters d'un còdex, en el qual mancaven posar caplletres i títols, el qual degué ésser desfet i aprofitat per classificar documentació pertanyent a un arxiu d'abadia empordanesa.

Relligadura mitja pasta, moderna.
 Segona meitat del segle xv.
 Inventari n.º 7022. Adquirit.

Foli 1 : El text que no comença forma part de l'epístola xxxvi; resta completada l'epístola. Foli 2 : L'epístola xlv, sense començament, ocupa tot el foli, i queda completada amb el f. 3. Segueix l'epístola xlvi, que termina al verso del mateix

f. 3; queda lloc pel començament de l'epístola XLVII. Foli 4 : Conté part de l'epístola LII; resta lloc pel començament de l'epístola LIII. Foli 5 : L'epístola LXXI sense començament, la qual continua al f. 6, sense acabament. Foli 7 : Hi comença l'epístola LXXVI, que resta sense acabament. Foli 8 : És l'epístola LXXIX sense principi i l'epístola LXXX, que resta completa en el f. 9, on hi ha el començament de la LXXXI. Foli 10 : Porta l'epístola LXXXIII, sense principi ni acabament. El f. 11 és de paper i hi té principi l'epístola XCIV, la qual continua en els ff. 12, 13 i 14, i queda encara incompleta del mig i al final. El darrer foli és també de paper. Foli 15 : Conté l'epístola XCV incompleta en els dos extrems. Foli 16 : S'hi conté l'epístola XCIX, que resta completa en el foli següent, on va el començament de l'epístola C, la qual no continua. Foli 18 : Conté l'epístola CIV i CV, l'una sense principi i l'altra sense terminació. Foli 19 : Porta l'acabament de l'epístola CXI, tota la següent i la CXIII, que queda incompleta en el f. 20.

És enquadrernat amb els anteriors folis, un foli en pergami pertanyent a una *Consuetudina* d'alguna església catalana, el qual porta el cerimonial corresponent al dia de Corpus, dominica infra-octava i dia de l'Octava, amb la particularitat de tenir el text en català.

187. — FRAGMENTS DE L'EXEMPLAR I MORAL DE VALERI MAXIM

Manusorit en sis folis de pergami, de 30 × 20 cm.; dos corondells de 37 ratlles, caixa 23 × 17; lletra gòtica notarial, en negre i vermell, i capitals de cal·ligrafia en vermell, blau i morat.

Relligadura moderna, mitja pasta.

Segle xv.

N.º 5430 de l'inventari. Adquirit.

En el present volum s'enquadrernà primerament dos folis en quart, de 22 × 15 centímetres, contenint part d'un oratori pasqual que publicarem en la revista *Vida Cristiana* (1915, n.º 5). Comença per : *Dicat senturio car no sabs res dirne far*, i acaba amb : *dichs nos maria que has vist*. També s'hi relligà un foli en paper igualment en quart, amb el text d'una penitència imposada en 1451, que va seguida d'una oració fatillera. A més, 6 folis en pergami recollits de cobertes de llibres, pertanyents a un *Exemplari* que és traducció del Valeri Màxim. El primer foli d'aquests sis conté part del cap. VI del llibre IX, i els caps. VII, VIII, IX i part del X del títol primer. El f. II conté els caps. XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI i part del XVII dels mateixos llibre i títols. El f. III té els caps. VIII, IX, X i XI amb part del XII del mateix llibre novè, títol segon. El f. 4 conté els caps. XIII, XIV, XV i XVI del títol segon i el cap. I del títol tercer. El foli cinquè conté el títol quart del mateix llibre novè, caps. I, II, III i IV, i del títol cinquè té el començament. Foli 6 i darrer : Els caps. I, II, III i IV del títol novè i part del cap. I del títol desè.

188. — *REGIMENT DE PRINCEPS (LLIBRE DOTZE DEL CRISTIÀ), PER FRANCESCH EXIMENIÇ*

Manuscrit en paper, 234 folis, de 396 × 272 mm.; dos corondells, 53 ratlles i caixa de 255 × 175 mil·límetres; bella escriptura notarial en negre i rúbriques, inicials de capítol en grossos caràcters, de tipus alemany, vorejats de groc, tocs d'aquest color i inicials en blau o vermell.

Notable relligadura de posts i vedell amb gofrats de bon conjunt.

Segona meitat del segle xv.

N.º 7079 de l'inventari. És de la Biblioteca Episcopal de Vic.

Aquest volum, que pot ésser qualificat de magnífic per la seva escriptura i l'excel·lent conservació, té els nou folis primers sense numerar, ocupats per la dedicatòria i l'enumeració dels CCCLVIII capítols de què hauria de constar el manuscrit. Aquesta part porta el títol següent: *Comensen les rubriques | del present libre dit lo XIIe | del chrestíà, qui es lo regiment de ciutats. | Al molt alt | e poderós senyor | Namfós, merquès de Villena, compte | de Denia e de Ribagorse, fill del molt | alt princep e senyor e mossenyor de | sancta memoria infant frare Pere de | Arago, del orde de frares menors | fill del molt alt e poderós senyor en | Jacme per la gracia de deu senre | -ra rey daragó...* Al final del pròleg hi va la numeració de les set parts de què constaria l'obra si fos completa.

Foli 1: *Comencen: les rubriques del | present libre que es lo dotzè del chrestíà qui es de regiment de | Ciutats | Capítol primer del present libre | qui ensenya que lo regiment e gover | nació general de deu sobre lo mon | nos mostra que la sua saviesa es sens | tot terme e que ell es tot nostre be e | tota nostra benauyança | regiment excellent e governació...* En el marge inferior del present foli va un escut caironat de camper blau, amb una escala de construcció i de nou graons, que deu ésser l'ensenya de qui féu escriure el volum. El volum va foliat fins al LXXX en el cap. CLIX. Des del cap. CCCXLV el manuscrit demostra ésser de diferent mà, no tan excel·lent com la del primer escriptor. El volum queda truncat al cap. CCCCLIV, a les paraules *...tu est successor, e vicari eternal, e | aixi mateix per dret humanal perdonació...* Falten, per tant, tres capítols i mig en el manuscrit, el qual no comprèn pas més que les quatre primeres parts del regiment de prínceps.

Ha descrit el present llibre el senyor Massó i Torrents, en la *Revista de Bibliografia Catalana*, any II, pàgs. 236 a 338, i l'*Anuari del Institut d'Estudis Catalans*, 1909-10, pàg. 608, D.

189. — *DE REMEDIIS UTRIUSQUE FORTUNAE LIBRI DUO, AUCTORE FRANCISCO PETRARCHA.*

Manuscrit en pergami, 187 folis de 31 × 24 cm., dos corondells, 42 ratlles i caixa de 23 × 17 centímetres; lletra notarial en negre únicament; havent restat en blanc els espais de titulars i caplletres.

Relligadura de posts i camussa blava, desfeta.

Segle xv.

N.º 7590 de l'inventari, i xxxiv del Villanueva. És de la Canònica vigatana.

El còdex que ens ocupa és un dels entrats a la Biblioteca Capítular vigatana per allà l'any 1438, essent un dels donats pel canonge Francesc de Ferriol. El *Llibre Quotidià* parla, referent a això, d'un manuscrit titulat *Patracha de remedio ejusque fortune*. Aquest còdex ens ha arribat bastant malmès a causa d'alguna humitat soferta, que es fa sentir principalment en els primers folis.

Comença en el f. 1 : *Cum tres | fortunas | quas homines | cogito | incertos | quod et sub | -tos rerum motus nichil | ferme fragilius morta | -lium vita nichil inquie | -tius inveniet...* En el f. 84 : *Explicit liber primus de | remediis utriusque fortunae. Deo | gratias | Sequitur libri secundi in dei nomine | prefacio.* Queda en blanc quasi tot el segon corondell del dit foli i tot el verso. Foli 85 : *Ex omni- | bus quae | vel mi- | chi leta | placue | -runt vel audita nichil pe | -ne vel insedit alcius | vel tenacius...* Al f. 185 acaba : *...agi res tuas, cura mala linque | viventibus | de remediis utriusque fortune liber | secundus explicit feliciter.* Al verso del foli hi ha la taula de les rúbriques, que acaba al f. 187: *Expliciunt rubrice secundi libri | de remediis, utriusque fortune domini | francisci patrarce florentini poete | feliciter laureate deo gracias | amen.*

190. — TRACTAT D'ASTROLOGIA

Manuscrit en paper, de 36 folis, d'uns 293 × 208 mm., i 175 × 141 de caixa; 26 ratlles i dos corondells; lletra notarial en negre i vermell, inicials vermelles molt senzilles.

Moderna relligadura, mitja pasta.

Segle xv.

N.º 5426 de l'inventari. Adquirit.

El manuscrit no es presenta complet en el començament; principia amb les paraules : *Si roman en xvj. o en | xvij. es lipra | Si roman en xvij. o en | xvij. o xx es escorpius...* Segueix el text sense interrupció fins passat el f. 28, on manca almenys un foli, i hi ha una altra llacuna després del f. 30. Al verso del f. 36 s'interromp definitivament, i termina amb les paraules : *...e auras | senyall al | costat sinistra e auras | sovyn dolor por los costats | e auras senyall en les tempres...*

Els principals capítols, o siguin els llocs on el manuscrit comença amb lletra capital, s'inicia per les paraules : Foli 1 : *Aries es signa | movible de foch.* Foli 2: *Taurus | si roman en iij. o en iiij. o en v...* Foli 3 : *Geminis | si roman en vi. o en vij. sera bel | signa de geminis...* Foli 4 v.º : *Si roman en viij. | o en viij. es dell | signe de cancer.* Foli 5 : *Leo | si roman en | xi. será dell signe | de leo qui es senyal de foch...* Foli 6 : *Virgo | si roman en | xij. o en xij. | será del signe de virgo...* Foli 7 : *Si roman en xv. | o en xvi. es sig | ne de lipra aquest | signe es de part ponent...* Foli 7 v.º : *Escorpius | si roman en xvij. | o en xvij. o en xvij. | será dell signe de escorpius | qui es signe de aygues...* Foli 8 v.º : *Si roman en xx. | o en xxj. será dell | signe de sagitari...* Foli 9 : *Si roman en | xxij. o en xxij. | o en xxxij. | o en xxv. | será dell sig | ne de capicornus...* Foli 10 : *Si roman en xxvj. | o en xxvij. será | dell signe de aquarius...* Foli 10 v.º : *Si roman en xxvij. | será del signe de | piscis qui es fret...* Foli 11 : *Si volls saber la pla | neta en la quall es |*

nat lóm o le fembre... Foli 11 v.º : *De las semblances | de fisolomies | amunt auem perlat | de be e de mall | segons la natura | dels signes...* Al f. 14 termina un tractat, de manera que en l'anvers sols hi ha escrit part del primer corondell, i tota la resta és en blanc. Foli 14 v.º : *Aries ha tres estellas | e ha natura | de foch.* Al f. 16 v.º hi ha terminació d'aquest capítol, de manera que part del segon corondell està sense escriure. Foli 17 : *Taurus ha vij. | esteles e ha natura | de fret e de foch...* Al f. 19 comença a tractar de *Géminis*; al 21 v.º, de *Cancer*; al 24, de *Leo*; al 27, de *Virgo*; al 29 v.º, de *Libra*; al 33, de *Escorpius*; al 35, de *Sagitarius*. La qual cosa demostra que si el còdex en el principi resulta poc mancat, ho és més al final, on almenys li faltava parlar de *Capricornius*, *Aquarius* i *Piscis*.

En conjunt es tracta d'un manuscrit d'Astrologia molt curiós i que creiem inèdit, almenys com a text de la nostra llengua. El present llibre havia estat enquadrernat amb altres tractats. D'ell parlà el senyor Jaume Massó i Torrents en la *Revista de Bibliografia Catalana* (vol. II, pàgs. 246 i 247).

191.— TRESOR DE POBRES

Manuscrit en pergamí, de 4 + cXLVIII folis, de 148 × 111 mm. i 120 × 82 de caixa, amb 20 ratlles tirades de text; bona lletra, rodona, en negre i vermell, inicials i caplletres de cal·ligrafia en vermell i blau.

Segle XIV.

Relligadura en pergamí, gens antiga.

N.º 7084 de l'inventari. Present del canonge Jaume Collell.

El còdex abans de començar la numeració de folis, en tenia diversos d'aquests sense numerar. Avui, d'aquests n'hi falta algun, almenys un que seria el primer, ja que el que actualment dóna principi al còdex comença amb referència al foli tercer del que dóna l'índex. Així avui dia el manuscrit, en la seva primera ratlla, diu : *De decayment de cabeylls iij. | que cabeylls no nasquen nuyl temps...* Segueix l'índex al verso d'aquest foli, el següent i l'anvers del foli tercer. Al verso d'aquest foli i en tot el següent van receptes escrites de la mateixa mà del còdex al que en resulten addicions; porten les rúbriques : *Noble piment als nafrats. Aci comenzen les virtus de la herba de tuniç.*

Foli 1 : *Aci comence lo libre lo | qual es apelat tresor de | pobres. compilat | de papa iohan | En | nom | de la santa e | no departida trinitat. la | qual crea totes coses. les | quals coses no son deus. e | les quals sengles coses dotá de propies vertutz | del qual tota saviesa es donada als savis. | e sciencia als sabents...* Al f. cXLVIII acaba el text uniforme, que té per última rúbrica : *Pillules*, i termina així : *...entro aci lo trabayll de la fi es acabat | d'aquí avant senyor deus Jhesuchrist qui es | verdadera salut de totes coses qui do | nes a mi ton servent volentat de trebayl | lar en aquesta obra e poder dacabar a la tua | honra e al profit cominal e majorment | al profit dels teus pobres. Tu senyor Jhesuchrist | guarda aquest libre dels falsaris e adresa a | quels que*

aquí demanen feument en aquest | remeys de salut e illumina aquels en la co | nexenza de les coses. mas aquels. qui aci de | manaran alguna cosa no dreturera es | cureeyx, lo qual ab deu pare e ab lo sant | esperit vius e regnes per lo segle dels segles | Amen. Explicit liber. El revers del foli conté una altra recepta de lletra trescentista diferent de la del còdex. Segueixen sis folis en paper amb diverses receptes, cap d'elles posterior al segle XVI; el tercer d'aquests folis és amb el revers en blanc, i el quart també en blanc.

Aquest curiosíssim manuscrit, en el foli que antecedeix a tot el llibre, va escrit que havia pertangut a la llibreria del Convent de Santa Caterina de Barcelona. En 1892, el present còdex començà a ésser publicat per la *Revista Catalana*, la qual féu una selecció dels capítols que estampà, suprimint tots els que tractaven de matèries poc decents. N'arribaren a sortir 64 planes. En temps antic el *Tresor de pobres* fou molt vulgaritzat : se'n feren diverses traduccions més o menys completes. En coneixem una de castellana, impresa, que fa autor del Receptari a l'Arnau de Vilanova. El nostre text dona paternitat al Receptari, i l'atribueix al papa Joan, que deu ésser el XXI més conegut amb el nom de Petrus Hispanus.

Del manuscrit que ens ocupa en parlà el senyor Massó i Torrents en el vol. II de *Revista de Bibliografia Catalana*, pàgs. 238 a 239.

192. — SUMMA ARTIS GRAMMATICAE

Manuscrit en paper, 69 folis, de 145 × 95 mm., caixa de 95 × 68, i unes 28 ratlles per pàgina; escriptura gòtica notarial senzilla, amb tocs de groc; presenta ornada la primera plana amb inicial i escut d'armes escaquejat fusejat d'or i vermell; hi ha, a més, dissenyat, un corn de caça. En el conjunt de tal plana intervenen encara els colors morat, blau i groc. Aquest primer foli és en pergami.

Simple coberta de pergami.

Segle XV.

N.º 7604 de l'inventari, i cxxxi del Villanueva. És de la Catedral vigatana.

El present manual gramatical, amb tot i anar redactat en llatí té molts dels seus exemples en llengua catalana. És un exemple més per demostrar com en tot temps la canònica ausetana posava la deguda cura en els estudis gramaticals. L'inventari del 1368 parla d'un *libre de prescia major de pergamins entich*. El llibre de què fa referència el dit inventari no és pas el que motiva les presents ratlles, del qual solament podria ésser indici d'origen l'escut de la seva primera plana que correspon al de la Casa de Centelles. El primer foli, que és en pergami, comença: *Suppositum | et appositum in quod debent convenire in tribus in quibus in numero et in persona...* Segueix sense interrupció fins al verso del f. 69, les darreres paraules del qual són : *...secundo quod requiritur in oposicione | dico quod in generali requiruntur tria | scilicet proprietas inquantum...* El còdex queda aquí truncat.

193. — PAPIAS SIVE ELEMENTARIUM DOCTRINAE ERUDIMENTUM

Manuscrit en pergami ras, de 292 folis, de 43 × 30 cm., text quasi sempre a dos corondells, de 42 ratlles i caixa de 28 × 19; lletra formada excel·lent, en negre i vermell, amb majúscules de cal-

ligrafia i caplletres al principi de cada agrupació alfabètica, aquestes de molta grandària, sempre en blau i vermell.

Relligadura de posts, en altre temps cobertes d'albadina.

Principis del segle xiv.

N.º 7602 de l'inventari, i xi del catàleg Villanueva; procedeix de l'Arxiu Capitular de Vic.

Foli 1 : *Incipit prologus elementarius doc -trine erudimentum* (L'escriptor deixà sense omplir la inicial i la primera paraula del còdex que aniria ricament ornamentada)... *imere debui si potu | issem, potui si me | voluntati chistus sue | gratia pondus adhibuisset | earundem quas novi ut ea | -rum disciplinis...* En el f. 2 acaba el pròleg i comença el text : *Incipit elementarium doctrine erudimentum* (L'escriptor deixà sense escriure la inicial i primeres paraules) ...*gentibus ideo pius est litterarum quod ipsa nas- | -cendeus vocem prima aperiat...* La darrera paraula del llibre va al f. 272 i és *zoziam signa*. Segueix la deprecació de l'autor : *Infinitas benedictionis gra | -tias iam deo patri referi | mus, qui per coheternum | filium suum in sancti spiritus gratia | nostrum opus ex multis et | diversis texturis elaboratum | atque contextum licet per multorum | annorum curricula ad | finem tamen usque perduximus...* En el segon corondell comença un capbreu d'art gramatical que s'inicia : (restà sense escriure la inicial i primera paraula) ...*ex arte gramatica vobis competentes regulas dare aut impo | -ni. Sed quia multorum maximeque ipsius | prisciani...* Aquest tractat acaba al verso del f. 276. Foli 277 : *Incipiunt regula de primis silabis | cognoscendis. Primum de a ante b. | Regula explendescit, qua | silaba prima patescit...*; fins al f. 279 tot va ocupat per uns versos gramaticals sovint amb glossa interlineal. Al f. 280 nous versos gramaticals amb glossa marginal i interlineal, arribant fins al f. 285. En aquest foli comencen noves regles expressades en vers, les quals van intercalades de comentaris, i acaben al verso del f. 292, on hi ha les dues ratlles d'acabament que diuen : *Seria matèria circa tempus locumque | pluribus ista modis inde notare solet.*

Hem titulat el present volum amb el nom de *Papies*, ja que aquest és el nom que es troba escrit en la tapa posterior del volum. Els inventaris escrits de la nostra Catedral distingeixen perfectament entre el *Catholicon* (que seria el diccionari de Joan Genovense de Balbis de l'ordre de predicadors) del *Papies*, que de totes maneres és un altre diccionari llatí, però divers d'aquell. Així l'inventari del 1368 i també es veu en el del 1435, essent especial que en catalogar els llibres de la nostra Catedral, Jaume Villanueva no notés la diferència dels dos textos quan li bastava comparar-los entre si, valent-se també de l'incunable del *Catholicon* que hi havia a la mateixa llibreria Episcopal, imprès a València el 1491.

Res no consta en aquest volum que estem tractant referent a la seva entrada a la llibreria capitular. Ja hem indicat que hi era el 1368; i ara afegirem que és gran la semblança que hi ha entre el present manuscrit i el de les antiguitats judaiques de Flavi Josefo. Consta que en morir el 1278 el canonge vigatà Pere sa Era, llegà a la Catedral, entre altres llibres, *papiam*.

194. — *CATHOLICON IOANNIS IANUENSIS DE BALBIS*

Manuscrit en pergami ras, avitel·lat; 322 folis, de 40 × 27 cm.; dos corondells, 70 ratlles, caràcter gòtic, en negre i vermell, majúscules en aquest color i en blau, caplletres i grans inicials en iguals tonalitats i imbricacions i trets en vermell, blau i morat; caixa d'uns 30 × 19 cm.

Relligadura de posts encuirades negres.

Primera meitat del segle xiv.

Inventari n.º 7526, i xii del Villanueva, procedint de la Catedral de Vic.

El còdex pròpiament comença al f. 13; de manera que el que conté els ff. 1 i següents fins al 6 inclusiu, és repetició del que ve més endavant, o sigui la introducció a la cinquena part del *Catholicon* i part del diccionari pertanyent a la lletra A, fins al mot *Alcion*, *alcionis*. El f. 7 fins al 10 resulta contenir un curt diccionari de noms bíblics dels quals es dóna interpretació. Els ff. 11 i 12 porten una sèrie de mots referents a la lletra Q.

Foli 13 : Comença amb la rúbrica : *Incipit liber dictus Catholicon universalis in quo tractatur | de significationibus et de viationibus pro rationibus et expositio | -nibus ethimologia et constructionibus dictionum*. Immediatament ve el text : *Prosodia quedam pars grama | -tice nuncupatur. partes siquidem gra | matice sunt quatuor : ortholo | phia. Ethimologia. Diasintes | -tica et Prosodia. Ortogra | phia dicitur ab orthos...* La segona part, que tracta d'*Accentum*, comença en el f. 17. La tercera part, que dóna preceptes sobre etimologia, té principi en el f. 24. La quarta part, *de vitilis et figuris*, té principi al verso del f. 49. La cinquena, que es dirigeix a preceptuar sobre *dictionibus i de ordine alphabeti* comença al verso del f. 56. El f. 57 s'encapçala per la lletra A el diccionari, que segueix sense interrupció fins al revers del f. 318. Aquí a la primera columna hi ha el colofó : *Inmensas Omnipotenti Deo patri et | filio et spiritu sancto graciaram referimus acciones. | qui nostrum catholicon ex multis et diversis | doctorum texturis elaboratum atque contex | -tum. licet per multa annorum curricula. in Millesimo | cclxxxvj. Anno domini. Nonis Marcii at fi | -nem usque per duxit. pro quo hoc solum michi | admodum necessarium a vobis humiliter depos-co | fra-tres et domini mei. in quantum peccatores fratres mei. | inquantum iusti domini mei. quamvis pro me peccatore phi | -localo tamen ad Deum preces porrigere vos velit. | ut vestrarum precum interventu. omnium a deo precepta | venia peccatorum ad terram apris-cam. ad terram elisiam | impetra lesionem positam ad paradissii videlicet gaudia | una vobis-cum valeam pervenire. ubi regnat examusim dominus noster Jesus Christus dei filius benedictus. | in cuius nomine flectitur omne genu celestium, terrestrium | et infernorum. Cui et honor et gloria manitudo et | magnificentia virtus et potestas regnum et | imperium in secula seculorum amen | finito libro sit laus et gloria Cristo. Amen. | qui scripsit scribat et semper cum domino vivat*. El segon corondell està en blanc.

Foli 319 : Segueixen tres folis escrits d'altra mà, els quals porten un curt tractat de versificació llatina. Com que els darrers folis del còdex estan faltats de la part superior a causa d'una humitat soferta pel volum, és impossible de transcriure el començament d'aquesta obreta didàctica. Els primers mots que són llegibles són:

...ab y diotis sepiissime arguuntur. Idcirco ego | Guillelmus ereuig beneficiatus in
 ecclesia elnensi oriundus de sa-horra confluentis benevolo | corde optimo zelo ductus
 ad reverentiam domini | nostri Jesu-christi humani generis redemptoris et | virgi-
 nis marie matris eius et ad laudem beate | eulaliae martiris et virginis illibate, nec
 non | ad honorem reverendi in Cristi patris domini nostri | Domini Gocii tituli sancti
 prisci presbiteri Cardinalis, | eidem supponens corrigendum presens opusculum | sub
 compendio compilavi. Ut qui vix antea | ad hanc scientiam attingebant ad ipsam hoc |
 opusculo mediante pulsa prorsus difidentia | que plerosque ab hac scientia segregat
 et averitit | accedere non paveant. Lingua autem quis emu | -lat non me pugnat. Quinymo
 tam difusa dificilem necesariam-que scientiam sub tali brevis | -simo compendio se
 gaudeat invenisse que sequitur | in hunc modum. De versibus componendis. | Primo
 igitur nota quod sex pedes | sunt versificandi hoc est dactilus | Spondeus, Trocheus,
 Jambus Tribacus et | Anapestus... Termina al verso del f. 321, amb les paraules:
 hec autem decem impedimenta in iis | duobus versibus continentur | equivocavit con-
 iungit sincopa querit | Compositum reffert proponit barbarus inter | et hec de scientia
 accentus dicta sufficiant. El f. 322 i la guarda posterior del llibre són folis defectuosos
 del cos del *Catholicon*, pertanyents a la lletra G.

A la guarda anterior del còdex hi ha anotat el nom de l'autor del *Catholicon*:
*Frater Iohannes Januensis de Balbis de ordine fratrum predicatorum presentis operis
 compilator*. Efectivament, tothom admet que el *Catholicon* del manuscrit és degut
 al genovès fra Joan de Balbi, de l'Ordre Dominicana, de qui el còdex no dóna el
 nom, per més que dóna la data de la conclusió de l'obra gramatical, 1286.

El full blanc que va en la part anterior del llibre exposa el nom del possessor
 i del donador del volum: *iste liber es de Manumissoire | domini bernardi de fenestres
 quondam archidiaconus | vicensi. Et assignatus et datus | ecclesie vicensi pro lxxx. li-
 bris pro | legato quod dictus defunctus fecit | dicte ecclesie in suo ultimo testamento*. El
Martirologi D en el necrologi a vi idus d'agost porta la següent anotació (f. XLVII):
*anno domini mcccclxx. Primo obiit Bernardus de fenestris archidiaconus qui dimissit
 iste ecclesie Catholicon*. Atesa la data del lliurament del present còdex, no és d'es-
 tranyar que no figuri en l'inventari del 1368.

La circumstància que el tractadet sobre mètrica llatina, compost per Guillem
 Erevig, beneficiat d'Elna, fou escrit en els mateixos plecs que formen part del *Cato-
 licon*, podria indicar que un i altre tractats foren escrits no lluny del Rosselló i potser
 en terra ben catalana.

195. — CATHOLICON SIVE DICTIONARIUM LATINUM

Manuscrit en pergami i paper, a fulls intercalats, cccxciii folis, 28 × 21 cm., dos corondells i
 46 ratlles, amb caixa de 19 × 13; lletra gòtica notarial en negre, amb inicial de cada agrupació al-
 fabètica en blau, morat i vermell, d'obra cal·ligràfica. El primer foli és ornat per un miniador amb
 inicial i orla, en ric conjunt d'or i colors.

Relligadura de posts i camussa, amb adob de llom de cuir negre.

Segle xv (anys 1463 i 1464).

Inventariat amb el n.º 7601, i amb el LXXV pel Villanueva.

El present diccionari llatí, que no és pas ni el *Papias* ni el *Catholicon* del Genoense, figura en la Catedral vigatana des de per allà l'any 1510, trobant-se'l en l'inventari d'aquest temps assenyalat amb les paraules : *un libre de post apellat catholicicon*.

Comença amb un pròleg que s'inicia amb les paraules : *Cum | in codice e | -thimologia | arum yso- | -dori libris | papie ugu | cionis et ca | -tholicon de vocabulorum expositione | solum tractantibus quos vidi sepius | et perlegi imprimo plurima...* Més avall en el mateix pròleg diu : *...ego Johannes in unum corpus redigere | (cogitare) haec et illa quod et feci ut brevius potui | gratia opitulante divina...* En el segon rondell comença el diccionari amb les paraules : *A ideo in omnibus | gentibus prima | est litterarum quia | ipsa prior vocem valescentibus aperiat...* Acaba en el f. CCCXCIII: essent la darrera paraula : *Zucarium zucarii vel zucaria | zucariae id est sucre | Finito libro sit laus et gloria christo | Jacobus sulla presbiter Canonicus | trempi urgensis diocesis vocatur | qui scribit benedicatur. Et | detur sibi pro pena vita eter | -na. Et fuit scriptum in domo | Rectoriae de bitulona partim | in annis mccccxliij. et lxiiij. Deo gratias.*

196. — SANCTI ISIDORI ETYMOLOGIARUM LIBRI

Manuscrit en pergami; 186 folis, de 274 × 205 mm. — mútil al final — d'unes 36 línies, a ratlla seguida en cada plana; lletra gòtica força regular; colors negre i vermell; caplletres de poca pretensió, amb imbricacions i trets; caixa de 21 × 15 cm. Alguns folis deixen veure resquícies de signatures convenientes al relligador.

Enquadernació pergami, moderna.

Primera meitat del segle XIII.

N.º 7502 de l'inventari. Procedeix de l'Arxiu Capitular de Vic, i porta el n.º LXXIX en el catàleg del Villanueva.

El foli primer diu : *Incipit prologus beati isidori ad braulionem episcopum de libro ethimologiarum. | Domini meo et dei servo braulioni episcopo. isidorus. omni desiderio desideravi | nunc uidere aciem tuam...* Al foli 3 : *Incipit prephatio totius libro. Domino meo et dei seruo | braulioni episcopo ysidorus. En tibi sicut pollicitus sum misi | opus de origine quorundam rerum...* La darrera ratlla del verso del f. 186, amb què s'interromp el volum, diu : *diadema nimum capitulus et mitra. Diadema est ornamentum capitis matronarum...*

El volum no porta pas cap mena d'indicacions que permetin filiar-l'hi. És un de tants, i no hi ha res que faci considerar-lo d'escriptor professional català. Tot el manuscrit és de magnífica conservació i sense res que indiqui haver estat gaire manosejat. Els ff. 39 v.º, 31, 31 v.º, 32, 32 v.º, 33, 33 v.º i 34 porten curioses figures

geomètriques al·lusives al text, en el qual no manquen pas els corresponents mots escrits en l'alfabet grec.

Els ff. 1 i 2 porten, a guisa d'introducció, tres cartes del Sant Bisbe hispalenc, i una de Sant Brauli, que resulten ésser les designades amb les xifres x, xi, xiii i xii en la *Patrologia Latina del Migne*; vol. LXXXIII, cols. 909 a 914. El text de les *Etimologies* pròpiament comença en el f. 3 del manuscrit, i arriba fins a més de la meitat del llibre xix, o sigui al principi del cap. xxxi de l'edició Migne, vol. LXXXII, cols. 73 a 693. El còdex ofereix variants de text; d'entre les que val a fer notar, en el llibre cinquè, la cronologia imperial bizantina, que es fa arribar a Basili II i Constantí VIII, o sigui pels anys de 989. En el f. 141, l'escriptor deixà mitja plana en blanc, no pas per deficiència de text, sinó probablement a fi de dibuixar-hi la figura del món, que restà sols en projecte.

Sols podem dir, del volum estudiat, que es troba inclòs en els inventaris de la Seu vigatana, des de mitjans de la catorzena centúria.

197. — P. VERGILII MARONIS BUCOLICA GEORGICON AENEIDOS

Manuscrit de pergamí; a dos corondells; escrit en lletra romànica carolíngia; en negre i vermell, les dues primeres obres i sols emprant el negre en l'Eneida; 88 + v folis; una gran inicial ornada, al començament del text. Folis de 30 × 26 cm., caixa de 24 × 22. Bona part del volum està ple de notes marginals i interliniars, quasi tan antigues com el còdex, la majoria. L'escriptura delata almenys la intervenció de tres amanuenses.

Enquadernació de pergamí, la qual data d'uns cent anys.

Segle xi.

Inventariat amb el n.º 7517, i catalogat pel Villanueva amb el LIII. Llibre de tipus català.

Foli 1, estigué en blanc la primera plana; però fou aprofitada al segle XIII per anotar-hi una aplega d'aforismes llatins. Al verso: *Virgilius. Liber de artibus versificatus* (tot en lletra del xv segle). Comença el text: *Latine activum uel imitativum | Dramaticon. I. miticon. Grece. | Titire tu patule recubans | sub tegmine fagi...* Segueixen les deu èglogues, en l'ordre generalment seguit en les edicions estampades, com és la Goveanica, de Lyon, del 1544, *apud Sebastianum Gryphium...* Foli 8: *Publii Maronis Virgilii. Bucholica. Explicit.*

Seguidament: *Incipit Georgi | corum Liber | Primus | Quid faciat letas segetes...* Els altres tres llibres comencen en els ff. 12, 16 i 20 v.º. Aquests tres llibres porten al començament uns quants versos llatins de pròleg, que no figuren pas en la referida edició estampada. Al f. 25: *Explicit liber Georgicorum.*

Al f. 25: *Versiculi ouidii Nasonis super | xij. libros. | Primus habet libicam ueniant ut troes in urbem...* Segueixen altres 11 versets. *Item alii...* Foli 25 v.º: *Aeneas primo libicis appellitur horis...** 10 altres versets. *Versus Virgilii contra Caesarem | Nocte pluit tota redeunt spectacula mane | Diuisum imperium cum ioue cesa habes | Hos ego uersiculos feci tuli et honorem | Sic uux non uobis mellificatis*

* Goran, pàg. 483.

apes | *Sic uos non uobis fergis uellera oues* | *Incipit liber Aeneidos.* | *Arma virumque | cano. troie qui primus ab oris...* No hi ha els quatre versets d'introducció. Els llibres segon al desè tenen principi respectivament als ff. 31 v.º, 37 v.º, 43 v.º, 49, 56, 63, 69 v.º, 75 v.º i 82. Des del f. 79 el còdex es fa incomplet, i arriba a presentar sols llegible un corondell per pàgina. Al verso del f. 88 resta truncat, i el darrer verset diu : *Rhebe diu res si qua diu mortalibus ulla est...*, o sigui als 47 versets abans de rematar el llibre desè. Tots els llibres, en llur començament, exceptuant el desè i el primer, porten uns deu versets de pròleg, que no figuren pas en la precitada edició estampada.

El volum enquadernat acaba en el f. 88, però hi havem aplegat cinc folis del manuscrit que ens ocupa, els quals ens vingueren a mà en un recó de l'Arxiu Catedralici vigatà. Els quatre primers formen en el text virgilià, del llibre XII i darrer de l'Eneida, donant un text seguit, que comença en el verset : *Caesariem leua turbati corripit hostis...* i s'interromp en el ...*Non ut tela tamen non ut contenderet arcum...* o siguin els versets 362 i els 614 que segueixen. L'altre foli, que és solter, porta els darrers vuit versets amb què finex el llibre XII i tot el famós poema llatí, començant per *Ille oculis postquam seui monimenta doloris...* i ultimant-se amb ...*Vitaeque cum gemitu fugit indigneta sub umbris.* | *E. virgilii maronis xij. explicet. ovidius.*

Seguidament : *Versus primi libri aeneidos.* | *Ille ego quicondam gracili modulatus auena...* Tres altres versets del pròleg del primer llibre enedíac, finint ...*nunc orrentia martis | arma virumque cano. reliqua.*

Vénen deu versets solters, els quals porten màximes de Palladius, Asclepiades, Eusteni, Pompeyà, Maximia, Vital, Basili, Assinti, Vovià, Eufeni; i en parelles de versets els epitafis de Virgili dictats per Asclepiades, Eusteni (diu Asclepiades), Pompeyà, Meximí, Vital, Basili, Assintí, Vovià, Eufeni, Julià, Hilasi, Palladi, Vital, Araty Basili, que es poden cotejar amb l'edició goveanica, pàgs. 471 i 472.

Acaba la plana amb *Versus de iuvene et de apro et de serpente*, que corresponen als quatre primers de la plana 473.

Al verso del mateix foli : *Epita | phium Dio | genis | Dic canis hic cuius tumulus canis hoc canis inquit...* Cinc versets més, el darrer dels quals ...*Haec fuerant cinico : sed putat haec nimia.* Termina el manuscrit amb vint ratlles d'indicacions críticodidàctiques referents a l'Eneida. Comencen : *Titulus est aenison diriuatium eb aenea...* Fineix : ...*Narratione. Vrbs antiqua.*

L'existència del present volum en la biblioteca canonical vigatana demostra que, al temps de ferro de la reconquesta, no s'havien pas abandonat del tot els estudis clàssics en la nostra terra. Les moltes anotacions que acompanyen els versos virgilians són d'això la millor confirmació, la qual cosa demostra com les obres del gran mantuà no restaven pas com a cosa morta ni eren tingudes únicament com a inútil curiositat dels temps de la vellura. El còdex que motiva les presents ratlles tenia a la biblioteca capitular vigatana un germà en l'*Horatii opera omnia; manuscriptum*

saeculi XI, cum variis notis marginalibus; que fou vist pel Villanueva i, per tant, inclòs en el catàleg redactat en 1806, donant-li el número d'ordre LII, còdex que és un dels pocs que des d'aleshores s'han perdut.

L'inventari del *Liber Quotidià*, de l'any 1435, al·ludeix a les obres aquestes, parlant de *liber oracii incipiens Oracius flaconus, item liber incipiens Titire tu patule recubans*. L'inventari del 1368 parla d'altres obres demostratives d'afició a les belles lletres, tals com un *liber Sedulii et Catonis*, altre de *Presciá mayor*, i finalment *altro de pergami de arte versificandi*.

198. — *DEUS PREMIUM MERITORUM PECCATORUMQUE DAMNATOR*

Manuscrit en pergami, 15 folis, de 126 × 94 mm., text a uns 21 versets a ratlla tirada per plana; escrit en negre i tocs i unes escasses i senzilles inicials en vermell. Incomplet. Lletra gòtica francesa.

Simple relligadura moderna en pergami.

Segle XIII-XIV.

N.º 7067 de l'inventari. Adquirit.

Es tracta d'una espècie de poema moral, escrit en versos leonins, en els quals no hi falta la violència del consonant, generalment buscada dividint el verset en dos hemistiquis, però en algun moment buscant la força del consonant al final del vers que consona amb el següent, poema que sembla dedicat a cantar el premi de la virtut i la punició eterna del pecat. El manuscrit té planes quasi il·legibles i fragments del tot incoordinables; no es pot dir si el començament, que presenta el f. 1, dóna principi i el títol de la composició. En el primer vers sembla llegir-s'hi el mot *Cartula*, que donaria el primer mot de la composició. Del tercer vers poden interpretar-se les primeres paraules: *Dultia sunt animae solatia quae...* El vers 11 comença amb majúscula de relativament gran grandària, i s'inicia amb la paraula: *Nox*. El segon vers del f. 6 torna a portar grossa inicial, i s'inicien els següents versos:

*«Pauper amabilis et venerabilis et benedictus
Dives inutilis et miserabilis et maledictus
Qui bona negligit et male diligit intret abyssum
Nulla pecunia nulla potentia liberavit ipsum
Inremeabilis insaciabilis illaborabo
Hic cruciamina pro sua crimina pro innuere
Vix miserabilis evaquae flebilis et subiere, etc.»*

En el f. 10 torna a haver-hi inicial de començament de composició, i comença pel vers:

*«In re terrena nihil est talium nisi pena
In re terrena labor inveniet atque cirena
In re terrena nec lex nec venia nec vena
In re terrena sanctorum meus aliena*

*A re terrena proveniunt multa venena
 Pro re terrena procul est homo luce serena
 Pro re terrena manus ense truncat egena
 Pro re terrena dives versatur arena
 De re terrena cum sit sibi plena erunma
 De re terrena cum sit sibi gloria plena
 De re terrena tua meus non sit agena
 Exitus ostendit quo nisi de gloria tendit»*

El verso del mateix foli torna a portar inicial:

*«Iherusalem cinis fragilis dum corpore vivis
 Integer et sospes transit peregrinus et ospes
 Dum peregrinaris nolo terrena sequaris
 Effuges res viles christi fortissime miles
 Effuge jucundi laqueos et retia mundi
 Non celum queret qui terra totus adheret, etc.»*

La darrera plana del f. 15 porta els següents versos:

*«Ebrius et plenus vento sit mentis egenus
 Ille facit fraudem domino qui vult sibi laudem
 Si quis laudatur memento deus hic operatur
 Exitus ostendit quo mundi gloria tendit
 Non metuendo tamen qui nescit metuenda
 Qui tamen esse bonus non tamen esse malus
 Esse bonus propria nusquam minui properatis
 Ergo cito propria nam cito mors properat
 Namque cano fenum si es fenius, gloria carnis
 Preterit omnis homo preterit omne suum
 Sola manet virtus sola faciet esse beatus
 Cetera pretereunt despice que pereunt
 Me misero quid agam porto sub pectore plagam
 Plagam peccatorum fetentis et inveterati
 Tamquam si portem sub eodem pectore mortem
 Quam quociens lavi quociens ampliavi
 A corruptela tociens est rupta medela
 Mille ligaturas ad mortem nil valituras
 Semper rupta curis sempennis ulla salutis
 Sic totus horis mea merest plenus doloris»*

Aquí resulta definitivament truncat el manuscrit.

199.—*POEMATATA MORALIA DUO. FABULAE AESOPICAE GORICI*

Manuscrit en pergami, sense principi ni acabament; consta en l'actualitat de 38 folis, de 178 × 129 mil·límetres, escrit en lletra gòtica rodona i presentant de 28 a 30 ratlles de versos llatins; text en negre amb calderons i capiletres vermelles, de vegades amb ornat en blau i trets en morat.

Antiga relligadura de posts nues.

Segle XIV.

Inventari n.º 7038. Adquirit.

Foli 1 : No porta pas el principi del poema; comença pels versets : *Fluxa dolosa tumens hoc monuere nefas. | hanc miserando deus redimens mundans reparansque | sanguine fontes sacris sanat adornat ali | bisus vita decus pro fletum morte pudore | sic redemptor homini compatiante Deo...* Segueixen sempre en vers llatí les estrofes d'un poema exortant a ben obrar, témer l'infern i menysprear el món. Foli 3 : Acaba aquesta primera composició : *dulcis amice vale quod agis male sit veniale*. Al marge de la ratlla 9 es llegeix : *incipiunt xv. signa secundum augustinum* començant una composició amb els versos : *Coevi totalis finis fiet generalis | Omnibus rebus terquinis ante diebus | Atque dies erit unus dans mundi cernere fumus | ...* Acaba amb l'explicació del judici final en el verso del mateix foli amb les frases : *Custos magne pecunie est custos ydolatrie | Adorat namque ydolum qui diu servat obolum | Ista assumant propria augustini eloquia | Factus fine pia te laudo virgo maria*. Més tard s'hi notà : *Finito libro sit laus gloria christo*.

El f. 4 tindria en un principi el recto en blanc, havent estat aprofitat en el segle XIV per afegir-hi un comentari als mots amb què comença el text del revers del mateix foli. Aquest comentari sembla ésser el del lector qui explicaria el text en alguna càtedra; comentant el primer vers diu : *Incipit esopus garici stramine doctus. Debetur scire quod iste garicus qui fecit istum librum seu esopum quod habemus pre manibus exponendum erat magnus clericus et ut accueret ingenium suum incepit opus istud et sic pro causa eficiens habuimus librum causae iniciales fuerunt fabulae...* L'autor dóna indicacions sobre quina cosa són les faules, la raó d'aquestes i les condicions que han de tenir. Foli 4 v.º : Comença el text del fabulista Garicus amb una introducció de dotze versos, dels quals el primer diu : *Ut iubet et prossit conatur pagina presens*. Al marge hi ha la nota *Esopus fuit quidem vir et invenit plures fabulas ut fuit alter qui vocabatur garicus et ille garicus composuit istum librum de fabulis esopi*. A la col·lecció hi ha les faules següents : *De gallo et iaspice; de lupo et agno; de mure et rana; de cane et ove; de cane et carne; de ove et capra; et juventa et leone; de femina et fine; de lupo et grue; de duabus caniculis; de homine et col·lubre; de asello et apro; de duobus muribus; de vulpe et aquila; de aquila et testudinacis; de vulpe et corvo cum casseo; de leone et apro et tauro et asello; de catulo et assino; de leone et de cohorte murum; de miluo que precatur matrem suam; de lino et habigus; de atacatera que voluit dominum; de ranis que quesierunt dominum; de columbis que voluerunt regem; de fure et cane; de lupo et succula; de terra que peperit murem; de lupo et capris;*

*de cane que amisit leporem de sauce; de leporibus que fugiebant; de capra que comendavit edum ovili; de rustico et serpente; de cervo et ove cum lupo; de musca et calvo; de vulpe et sicconia; de lupo que invenit caput; de graculo qui fixit se pavonem; de mula et mulione, de musca et formica; de lupo et vulpe; de viro et mustela que cepit eam : de rana et bove; de leone que pastor traxit spinam de pede; de leone et equo; de equo et asino; de quadrupedibus cum avibus; de filomena cum ancipite; de lupo et vulpe; de servo et fonte; de milite et uxore cujusdam mortui; de muliere despiciente juvenes; de patre et filio; de serpente et lima; de lupis et canibus cum ovibus; de securi et luco; de cane et lupo; de membris incusantibus corpus; de simia et vulpe; de assello et histitore; de servo et bovis; de judeo et servo regis; de sive et domicello. Al final del f. 22 v.º acaba aquesta darrera faula, que té 92 versos, i ve en el manuscrit completada la pàgina amb els versos : *Explicit esopus garici semine tectus | scriptori libri succurrat gratia christi | Finito libro sit laus et gloria christi.**

Al f. 23 comença una nova composició mètrica, o sigui un poema dedicat a Tobias. Comença : *Exagio veteri virtutum semina morum | plantula insticie pullulat ampla seges | Lot decus hospicii et paciencia iob, salomonem...* El poema segueix fins al vers del f. 38, on queda interromput. Els seus darrers versos són : *Thobiam raguel flagitat, ista petit | Ne tua sollicitat fateor disgresio gaudens | quo presente fui disgreiente queror | Hoc precor...*

Quasi tots els versos del volum porten en les interlínies unes lletres, les primeres de l'alfabet, que semblen haver servit per l'anàlisi gramatical del text. També hi ha mots explicatius i notes marginals de difícilíssima lectura, sovint esborrades.

200. — LIBRE QUE FEU DAUDE DE PRADES, CANONGE DE MAGALONA

Manuscrit en paper, 64 folis, de 27 × 10 cm., escriptura notarial a versos en un sol corondell, en negre, i rúbriques, inicials en vermell i blau, més ornada que les altres la que va al principi del pròleg del poema de oetreria provençal.

Relligadura de pergamí, setcentista.

Segle XIV.

N.º 7616 de l'inventari; propietat del Capítol Catedral vigatà.

Foli 1 : *Lo prolech del comensament del libre | que feu daude de prades | Daude de praudes no soblida | pus que sens e cor lenvida | que fassa un bon solats...* Al vers del foli hi ha la rúbrica : *De quantes maneres son austor.* Foli 11, hi ha la rúbrica : *Conexensa de faysó daustors.* i al vers diu : *Detriansa de cama d'austor.* Acaba el poema, que té darrera rúbrica : *Lo prolech de la fenida del romans.* Al vers del f. LXIII hi ha els quatre darrers versos, que són :

*«Perso nom fay nulla pazor
Be sat badoch mal diador
Ffat mal dizen git amondan
Que ajen cortesam coman
Finito libro rendatur gloria christo.»*

Amb lletra posterior hi va el lema cavalleresc : *Couyent soffrir, i al dessota Jachme molles*. Més avall encara es posa grollerament dibuixat un escut de creus, que porta als costats les paraules : *Ces de mossen — Guilem Ramon | de cruylls — de caldes*. Al f. LXIV van dibuixats amb poca perfecció uns personatges aguantant estors.

A l'inventari del castell de Gerundella, del 1321, es parla de *unum librum de pergameno qui loquitur de ocellis*.

201. — *INVENTARIUM LIBRORUM BIBLIOTHECAE VATICANAE TEMPORE CALIXTI PAPAE III*

Manuscrit en paper, d'uns 29 × 22 cm.; no tot escrit de la mateixa mà; lletra corrent negre; constitueix un manual d'anotacions, més que fascicle curosament reglat, en els seus 76 folis.

Coberta feta aprofitant un senzill pergami curial de Nicolau V, any 1454.

Segle xv (anys 1455 a 1458).

N.º 7587 de l'inventari; Villanueva LXXI. És de la Seu vigatana.

A la coberta va el títol : *Inventarium librorum grecorum | et latinorum papae Calistii | actum per me Cosma papae | procurator camerae apostolicae*. El f. 1 conté el rebut que féu Francesc d'Arezzo de llibres que havia rebuts en dipòsit, en 1455 i 1457. Foli 2, en blanc. Foli 3 : Comença l'inventari amb la : *Opera sancti Grisóstomi*. Foli 5 : *Opera Sancti Basilii*. Foli 6 : *Opera sancti Gregorii*. Foli 7 : *Opera Metaphrastes*. Foli 8 : Obres de diversos autors. Foli 16 v.º : *Libri grammatices*. Foli 18 : *Libri mathematices*, el verso en blanc. Foli 19 : Nota de llibres lliurats al cardenal Ruthe. Foli 20 : Una altra nota de llibres lliurats al mateix cardenal. Foli 21 : Nota de llibres lliurats al cardenal de Nicea. Folis 21 v.º a 24 v.º, en blanc. Foli 25 : Rebut de llibres en 1457 al bisbe de Bassano, segellat pel receptor. Folis 25 v.º a 26 v.º, en blanc. Foli 27 : Tres notes en català, dues d'elles referents a breviaris i l'altra a la regla de 26 lliures, de cànon. Foli 27 v.º, en blanc. Foli 28 : *Sequntur libri sanctissimi nostri Calisti III qui sunt in quadam tabula magna et quaedam caxiam (?) | in quo custoditur argentum et isti quidem libri sunt positi et situati ut sequitur et primo | secundum illi juris...* La llista arriba a 193 números. Foli 33 : *Sequntur textuales juris civilis et canonicis*. Conté deu números. A la mateixa plana : *Incipiunt textuales juris canonici*. Són quatre números. Foli 33 v.º : *Sequntur quidam diversarum materiarum libri positi supra quodam retano posito | sub quidam tabula in qua sunt libri juris ut supra continetur*. Són 29 títols. Foli 34 v.º : *Sequntur quidam libri positi juxta tabulam in qua sunt positi libri qui quidem libri isti | sunt positi supra quodam cetano parvum multum novo cum panna viridi coloris | intus et ex canapo |* Conté 7 llibres. Foli 35, en blanc. Foli 36 : *Inventarium librorum bibliotece domini nostri | papa Calisti Tertii reperti tempore obitus bone memoriae | domini Nicolai Predecessoris et per me Cosma de Montesserrato ejusdem | sanctissimi domini nostro datario et Confessori factum, scriptum et ordinatum |*

quod inceptum fuit xvj. | aprilis anno Primo sui | pontificatus | Libri repositi in primo armario a destra versus fenestram. Foli 40 : *In primo armario.* Foli 40 v.º : *In primo.* Foli 41, quasi tot en blanc. Foli 42 : *Libri repositi in secundo armario | Beati Augustini.* Foli 46 : *Libri repositi in secundo armario adhuc | Beati Geronimi.* Foli 47 : *Libri beati Gregorii, al verso : Beati Ambrosii.* Foli 48 : *Libri repositi in tertio armario | Beate Thoma.* Foli 51 : *Libri Alberti Magni.* Foli 51 v.º : *Libri diversorum.* Foli 52 : *Libri magistri sententiarum in quarto armario.* Foli 53 v.º : *Libri Alexandri de Alis.* Foli 54 : *Libri Bonaventurae.* Foli 54 v.º : *Libri doctoris optimis.* Foli 56 v.º : *Libri repositi in quinto armario.* Foli 61 v.º : *Libri repositi in sexto armario.* Foli 64 v.º, en blanc. Foli 65 : Nota de 6 volums; el verso és en blanc. Foli 66 : *Libri repositi in primo armario a sinistra versus fenestram.** Foli 71 v.º, en blanc. Foli 72 : *Libri repositi in secundo armario a sinistra.* Foli 75: Nota en català referent als llibres que per ordre del Papa li foren portats a la cambra papal. Són 19 volums, quasi tots de Dret.

El present curiosíssim inventari de la Biblioteca papal a mitjans del segle xv, vingué a la nostra Catedral amb motiu d'haver estat nomenat bisbe de Vic, el confessor del papa Calixte III, Cosme de Montserrat.

* Des del f. 36 fins al 66, la llista de llibres ajuntats en l'inventari s'acosta en números rodons a la xifra de 820.

APÈNDIX

El present catàleg dels manuscrits del Museu Episcopal de Vich fou redactat per mossèn Josep Gudiol i Cunill en l'any 1921, i, presentat al concurs de Museus de l'Institut d'Estudis Catalans, l'any següent, 1922, hi obtingué el premi.

El *Butlletí de la Biblioteca de Catalunya* que s'encarregà de l'estampa va acollir en les seves planes del volum VI, aparegut en 1925, la introducció i la primera part del catàleg, i, en el volum VII següent, sortit en 1932, hi continuà dues parts més. Les proves d'impremta d'aquestes parts estampades foren encara revisades pel seu autor.

Mossèn Gudiol morí, a 10 d'abril del 1931, quan encara mancava publicar la resta del catàleg i, per tant, sense poder revisar-la. En donar-la ara a l'estampa ens ha estat feta la comanda d'aquesta revisió que hem procurat d'acomplir amb el mateix esperit que hi posà el seu autor en redactar-la quan col·laboràvem amb ell de senzill amanuense en l'època que féu l'estudi dels manuscrits.

Després de feta la redacció del catàleg per mossèn Gudiol, en 1921, s'han introduït algunes notables modificacions en el fons de manuscrits exposats al Museu Episcopal. Els 118 còdices pertanyents al Capítol Catedral de Vich, que hi figuraven des dels inicis del Museu, en foren retirats en 1923 per a retornar-los a l'Arxiu Capitular. Amb una minva tan considerable, mossèn Gudiol dedicà cada anyada un interès especial a adquirir els manuscrits que li vinguessin a mà per tal d'acréixer el fons del Museu reduït a uns 82 manuscrits. Així, poc a poc aconseguí augmentar el nombre, fins al punt que avui, aquest fons compta amb 31 manuscrits més, tots d'ingrés posterior a la redacció del catàleg en el qual calia incloure'ls-hi. D'aquests 31, vuit d'ells hi foren incorporats per mossèn Gudiol en revisar les proves de la part del catàleg, imprès en el volum VII del BUTLLETÍ DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA; en ells seguí la numeració general a partir del darrer manuscrit catalogat, o sigui a seguir des del n.º 201, i els intercalà en l'indret que els corresponia per matèria, sense desarticular la numeració general del catàleg, al capdell de la plana. Així, el n.º 201 (per error diu 202) ve després del n.º 44; el 202 i el 203 (erròniament diu 203 i 204), després del n.º 61; el 204, després del 85; el 205 i 206, després del 89; el 207, després del 130, i el 208, després del 134.

Els 23 manuscrits restants, d'adquisició posterior al catàleg, segurament haurien estat intercalats de manera idèntica per l'autor en l'estampació de la part que restava. Entre els papers de mossèn Gudiol hi havia unes notes molt incompletes que en feien endevinar l'intent. Havem preferit donar notícia d'aquests manuscrits, sense interpolació amb els altres i per separat, tot conservant la continuï-

tat de la numeració general a partir del n.º 209. Per aquestes notícies hem seguit fidelment el mètode emprat per mossèn Gudiol en la catalogació, i per emmotllar-nos més a la seva manera, hem procurat aprofitar les descripcions fetes per mossèn Gudiol en incloure'ls a l'inventari del Museu. Així, amb ells quedarà completa la catalogació del notable fons de manuscrits que es conserven a Vich, entre l'Arxiu Capitular i el Museu Episcopal.

EDUARD JUNYENT, prev.

209. — *MISSALE PARVUM DIOCESIS ELNENSIS*

Manuscrit en pergami avitel·lat, de c folis, mútil al final i mancat dels quatre primers folis; lletra francesa en vermell i negre, i amb inicials d'aquests colors i blau; conté tres belles miniatures en or i colors en els ff. XLIX, LIX i XCII v.º. Planes a ratlla tirada de 17 ratlles en caixa de 175 × 110 mm. en fulla de 270 × 190 mm.

Relligadura moderna en mitja pasta.

Segle XIV.

N.º 8027 de l'inventari.

Comença en el f. v amb paraules pertanyents a l'oració secreta de la IV Dominica d'Advent; segueix el propi de temps que acaba amb les misses de Trinitat, Dedicació d'església, Aniversari de la dedicació, Reconciliació d'església violada, dedicació d'altar i de commemoració dels sants *in quorum honore altare consecratur*. Foli LXXXII, Misses de difunts, entre les quals hi ha : *Pro eo qui penitentiam petiit et antequam sacerdos veniret obmutuit*; *Missa pro cuius anima dubitatur*; *Missa generalis viuorum seu defunctorum*; *Pro vivis et defunctis*; *Pro salute vivorum et defunctorum*. Foli XCII : Comença el santoral per la missa de sant Esteve, fins al f. c, en el verso del qual el còdice s'interromp en les paraules corresponents a la secreta de la missa de santa Àgata.

Les tres miniatures corresponen a les diades de Pasqua de Resurrecció, Ascensió i festivitat de sant Esteve, amb històries al·lusives.

210. — *ANTIPHONARIUM MISSAE*

Manuscrit a grans fulles de pergami, de cclxxx folis, de 520 × 360 mm., escrit a sis ratlles per plana composta de text i notació en pentagrama, en el qual hi ha una ratlla vermella. Inicials en blau, vermell i morat, ornades d'imbricacions i rasgueigs, diferenciant-se unes d'altres segons la importància de la festa a què donen principi. Lletra gòtica, almenys de tres mans.

Relligadura de posts cobertes de pergami, llom de cuir negre reforçat per tires de cuir antigament vermell. Tanques fetes de llautó i tres grans claus de bronze a cada banda.

Segona meitat del segle XV.

N.º 8272 de l'inventari.

Aquest Cantoral conté el propi de temps, des de la III Dominica d'Advent fins a la XXII després de Pentecostès. S'inicia amb la paraula ... *telvia v. disposui testamentum electis meis...* Al verso del mateix foli ve : *In festo sancti Antonii vianensii*, amb missa i benediccions. Segueix fins al f. XIII v.º amb la rúbrica Domini-

ca IV, i el volum continua sense interrupció fins el f. CCLXXX, en el verso del qual s'inicia la *Dominica XXII post pentecosten*, fins que s'interromp a les paraules *Si iniquitates observaveris Domine, Domine quis sustinebit*.

211. — ANTIPHONARIUM DOMINICALIUM SANCTORALIUM

Manuscrit en pergami, compost en l'actualitat de 65 folis, de 350 × 250 mm. Formats en pentagrames, amb inicials i caplletres, moltes d'elles policromades i de gran dimensió. Al principi duu l'epígraf: *In nomine domini nostri ihesu christi. Incipit Liber Antiphonarum Dominicalium Sanctoralium Ville Cubellorum.*

Relligadura de posts de fusta moderna.

Segle XVI.

N.º 8468 de l'inventari.

212. — CONSUETA DE L'ESGLÈSIA I MONESTIR DE SANT JOAN DE LES ABADESSES

Manuscrit en paper, de mida en quart de 220 × 150 mm., mancat dels 36 primers folis i mútil al final, que conté dels folis numerats 37 fins al 307; escrit a un corondell, de caixa 135 × 85 mm., a ratlla tirada amb tinta negra, deixant en blanc el lloc de les inicials i amb indicacions en vermell.

Relligadura en mitja pasta moderna.

Segle XV.

N.º 8530 de l'inventari.

Comença el text al f. 37 amb les paraules: *Duo ceroferarii eant ad ferendum cereos accensos...* que corresponen al principi de la missa, de la qual hi ha, a continuació, totes les rúbriques junt amb les referents a les hores menors. Al f. 66 v.º segueixen les rúbriques referents als diumenges i festivitats del cicle litúrgic, i a continuació prossegueix el propi de temps fins al f. 307 v.º, en què el manuscrit s'interromp en les rúbriques de la *Dominica infraoctava de Corpus*.

213. — DEVOCIONARI

Manuscrit en paper en octau; conté 77 folis numerats, més 45 en blanc, de 155 × 103 mm. Escrit en tinta negra de diversos caràcters i mans, la major part de finals del segle XVI i l'altra part de principis del següent.

Relligadura en pergami flexible.

Finals segle XVI.

N.º 8256 de l'inventari.

Pertenesqué a una religiosa dominica del convent de Santa Clara de Vich, una de les fundadores de la casa. Dins al f. 1: *Es de Sor Helena Fàbregues Roquer i ara de Sor Olímpia*, 1570. Foli 2: *Aviso de renovar la professió*. Del f. 3-8 en blanc. Foli 9: *Ocho reglas que sirven para guiar la vida del religioso...* Foli 21: *Lamentación de Nuestra Señora*. Foli 24: *Romance de la Cruz*. Foli 26: *Canto spiritual Stramps*, en català. Foli 28 v.º: *Forma de honesta vida*, tractadet, en català, extret de les obres de Sant Bernat. Foli 33 v.º: Comença un petit tractat en castellà d'exercici de meditacions. Foli 53: *Regla para una religiosa*. Foli 63:

Siguense algunos... Foli 67 : *Breu examen de consciència*. Foli 70 v.º : *Oración a la Virgen*. Foli 71 : el *Veni Creator*, en castellà. Foli 72 : *Modo de renovar la profesión*. Foli 73 : Segueixen unes preguntes de catecisme. Foli 76 : Versos espirituals.

214. — MISCELLANEA

Manuscrit en paper, incomplert, en octau, de 150 × 104 mm. Consta de 58 folis sense numerar, escrit per diverses mans en tinta negra.

Sense relligar.

Segle xvi.

N.º 8648 de l'inventari.

En els 33 primers folis conté varies notes sobre qüestions gramaticals, i en els següents segueixen : *Compendi de lo que se ha de dir a los qui estan per a morir; segueixense les propietats de la missa*. Després ve un sumari d'indulgències estacionals distribuït pel calendari. Finalment es troben recopilades les ordinacions i constitucions de la confraria del Roser, en les que resta truncat el manuscrit.

215. — TRACTATUS DISTINCTIONUM PRIMI LIBRI DECRETI GRATIANI

Manuscrit en pergami, de 75 folis, de 425 × 262 mm., a dos corondells, de 85 ratlles en caixa de 335 × 195 mm., lletra negra amb inicials imbricades en vermell i blau i amb profusió de calderons en els mateixos colors. Al començ de quiscuna de les distincions hi ha una petita inicial de minador amb colors.

Relligadura moderna en mitja pasta.

Segle xiv.

N.º 7415 de l'inventari.

Manca el f. 1, que contindria el títol, introducció i la part del comentari a la primera distinció. Foli 2 : S'inicia amb els mots : *litem tamquam per actorem et per frenum tamquam per ministrum in dic...* La darrera distinció continguda és la ci, de la qual sols hi han sis ratlles a la terminació del manuscrit, amb les paraules : *In gracia principis nisi addatur a pragos quod | est causa quia non nisi causa cognita dari solet | Hactenus et ut facile videtur | Explicit tractatus distinctionum.*

216. — CONSTITUTIONES INNOCENTII IV ET GREGORII X

Manuscrit en pergami, de 30 folis, de 360 × 220 mm., escrit a dos corondells i dos tipus de lletra, negra gòtic francesa en caixa de 300 × 200 mm., en nombre desigual de ratlles. Al principi de la doble agrupació de Constitucions hi han dues lletres de miniaturista amb policromia i or, essent en vermelló i blaus les caplletres i calderons, i en vermell els títols de capítols.

Relligadura moderna a mitja pasta.

Segle xiv.

N.º 7414 de l'inventari.

Després d'un full de guarda sense numerar, comencen les Constitucions del papa Innocenci IV, promulgades a Lyó en 1245 : *Innocentius IIII De Rescriptis*

Rubrica | Cum in multis | iuris arti | culis inji | nitas repro | betur periudicium | diximus sta | tuendum, ut | per generalem | clausulam... El text va acompanyat de la Glosa i acaba en el primer corondell del f. 16 ...*sive iuribus | parcium derogari | expliciunt novelle | decretales Deo gracias.*

En el segon corondell s'inicia el text de les Constitucions promulgades a Lyó en 1274 : *Gregorius | Episcopus Ser | vus servo | rum Dei | dilectis | filiis universitati magistrorum et scholarium bononensium...* que acaba al f. 30 v.º ...*beneficium obtinuerit | Datum dugduni Kalendis No | vembris pontificatus | nostri anno tercio Explicuit.* Segueixen dos folis de guardes, en res pertanyents al volum.

El Mansi, en la seva col·lecció de Concilis dóna el text d'aquestes Constitucions al vol. XIII, col. 651-674, i vol. XIV, col. 81-102.

217. — DYNUS DE ROSSONIS IN REGULIS IURIS BONIFATII VIII

Manuscrit en pergami, de 41 folis, de 355 × 255 mm., escrit a dos corondells en caixa de 255 × 185 mm., amb lletra negra i caplletres i calderons en blau, morat i vermell : lletra gòtica formada, amb algunes indicacions marginals de lletra usual.

Relligadura de posts amb llom de badana.

Segle XIV.

N.º 7805 de l'inventari.

Comença al f. 1 : *Praemissis cassibus singularibus et eorum | determinatione in precedentibus titulis singulariter intellecta...* i acaba al verso del f. 41 ... *tur ad limitationem rationis et non eius ff. d. 2.ª l. cum | propria C. dulcissimus et distinctione III l nunc capite ultimo. Dynus | Explicuit Deo gracias. Amen.*

218. — EXTRAVAGANTES IOHANNIS XXII CUM COMMENTO

Manuscrit en pergami, de 22 folis, de 350 × 240 mm., a dos corondells en caixa de 240 × 180 mm., de 42 ratlles. Gran inicial en el primer foli policromada i daurada, títols en vermell, caplletres amb imbricacions i rasgueigs en vermell blau i morat. Tots els folis tenen els marges absolutament ocupats per comentaris de càtedra, escrits en menuda lletra usual, a diferència del text que és en lletra gòtica formada.

Relligadura moderna a mitja pasta.

Segle XIV.

N.º 7806 de l'inventari.

Comença el text : *Johannes episcopus servus servorum Dei. Dilactis | filiis doctoribus et scholaribus universitatis | bononie commorantibus. Salutem | et apostolicam benedictionem. Quoniam similia | iuris sanctorum quamcumque perpensis di | gesta concilio...* En la segona columna del mateix foli hi ha la data de la promulgació papal a Avinyó a les calendes de novembre de l'any segon del pontificat, que correspon al 1317, començant l'encapçalament del papa Climent V, seguint la primera rúbrica : *De sanctissima trinitate et fide catholica...* El text acaba en el f. 21 al primer corondell ...*Sicut in premisis cassibus solempnis | ordo iudiciarius*

in toto vel in parte non condi | centibus partibus observetur non enim propter hoc | processus irritus nec eciam irritantibus Explicit. El comentari segueix fins al segon corondell del verso del propi foli. El f. 22 és en blanc.

219. — *BERNARDI COMPOSTELLANI QUESTIONES ET SOLUTIONES DE APPARATU DECRETI. DYNII DE ROSSONIS DE REGULIS IURIS IN VI LIBRO DECRETALIU.*

Manuscrit en pergami, de 86 folis, de 395 × 225 mm., a dos corondells, que en el primer tractat mideixen 309 × 172 mm., amb unes 76 ratlles, i en el segon, 282 × 163 mm., amb 72 ratlles. Lletra gòtica francesa amb senzilles caplletres en blau i vermell, de millors caràcters en el primer tractat.

Relligadura de posts de fusta cobertes d'aluda verda i reforçades modernament amb llom de badana.

Segle xiv.

N.º 7413 de l'inventari.

Foli 1 : S'inicia el tractat del Compostel·là amb les paraules : *Hactenus ut loquar cum senecta meas ignoran | cias ignoravi. Nunc autem ad opus descendens | quod prius superficialiter;* en el segon corondell comença la part del llibre *De constitutionibus.* Foli 3 v.º : *De rescriptis.* Foli 21 : *De consuetudine.* Foli 24 : *De postulatione.* Foli 36 : *De electione.* Acaba el llibre al f. 52, que es presenta tallat, donant un sol corondell, i acaba amb els mots : *si ius publicum | tangitur renuntiare non potest.* Segueixen quatre ratlles de comentari de lletres diverses i una notació : *Istud compostellanus detur l. solid. tat ad minus.*

Foli 53 : Comença el segon tractat : *Premissis cassibus singularibus et eorum de | terminatione in precedentibus titulis singulariter intellectis.* Al verso del foli hi ha la *Regula prima*, i la regla 88 al recto del f. 86 en què acaba el tractat al segon corondell del verso. Hi segueix el colofó : *Explicit liber apparatus domini di | gni iurisperiti de regulis iuris liber VI anno Do | mini MCCCCL die sabbati post in | ventione sancte crucis. Benedictus deus. Deo gratias. Alleluia.* Segueix encara una notació donant la llista de les regles anteriorment exposades. En la part posterior del volum hi ha un paper enganxat amb lletra del segle xv que diu : *Compostellanus.*

220. — *CONFESSIONALE. CONSTITUTIONES SINODALES VICENSES*

Manuscrit en paper de 66 folis, en quart, de 220 × 155 mm., escrit a ratlla tirada en caixa de 175 × 122 mm., obra de diverses mans, executada en negre i vermell en alguns punts; manca de començament i d'acabament, així com dels ff. 6, 12 i 61.

Relligadura en mitja pasta moderna.

Segle xiv.

N.º 7839 de l'inventari.

Dels ff. 1-17 v.º conté un Confessional sobretot dedicat a un examen de consciència, al qual segueixen unes addicions al f. 17 v.º-18. Al verso d'aquest darrer vénen les sinodals del bisbe Ramon d'Anglesola, any 1270. Foli 21 v.º : Idem del

bisbe Ramon de Mur, any 1252. Foli 23 : Del bisbe Ramon d'Anglesola, any 1270. Foli 27 : *Littera cardinalis Egidii*, 1251. Foli 28 : *Decreta episcopi Berengarii*. Foli 29 : *Decreta annorum*, 1296, 1307, 1251, 1270. Foli 34 : Articles de fe, sagraments, bones obres i set pecats capitals. Foli 31 : *Decretum concilii lateranensis*. Foli 41 : Sinodals dels bisbes Galceran Sacosta, Ramon de Bellvís, Berenguer Sacosta i Bernat de Mur, dels anys 1251 al 1340. S'interromp al f. 66 v.º.

221. — *CONSTITUTIONES SINODALES VICENSES*

Manuscrit en paper en quart, de 220 × 140 mm. Consta de 64 folis, escrits a ratlla tirada en caixa de 150 × 100 mm.; obra de dues mans, en lletra corrent negra i amb rúbriques vermelles. Està mancat del f. 1 i són mutilats els 2 i 3.

Relligadura en pergami senzill, en el que hi ha un instrument de l'any 1346.

Segle xv.

N.º 7976 de l'inventari.

La primera rúbrica llegible diu : *Quod quilibet tenetur semel in anno confiteri et communicare*. Més enllà vénen al f. 30, les sinodals del bisbe Galceran Sacosta de l'any 1348 i de 1357. Foli 36 v.º : Les Constitucions del 1417 autoritzades pel bisbe Alfons de Tous. Foli 40 v.º : Sinodals del bisbe Jordi d'Ornós, del 1433, amb les quals acaba el manuscrit mutilat. Aquesta darrera part, des del f. 40 v.º és deguda a altra mà, i sense rúbriques de color.

222. — *LLIBRE DELS SENYALS DISTINTIUS DELS PARAIRE DE VIC*

Manuscrit en paper, de 101 folis, de 310 × 210 mm., obra de diverses mans i de distints caràcters de lletra.

Relligadura en pergami flexible.

Segle xvi.

N.º 8028 de l'inventari.

El manuscrit conté les certificacions que els prohoms del gremi de paraire de Vic feien a l'adjudicar la marca distintiva de les obres de cada un dels allistats des dels anys 1519-1569. Resulta força curiós pels senzills dissenys de les marques. Conté també altres documents referents a la mateixa confraria.

223. — *VIDA DEL MÀRTIR SANT EUDALD*

Manuscrit en paper en octau, amb lletra d'un sol corondell marginat, de 324 pàgines, de 158 × 108 mm., en caixa de 125 × 75 mm. que conté 22 ratlles, en tinta negrosa.

Relligadura en pergami.

Any 1671.

N.º 8421 de l'inventari.

Comença a la pàgina 1 : *Vida admirable | Ilustrada de virtudes | Vida milagrosa | Adornada de gloriosos echos | Vida sancta | Canonizada por Grande | Del mar-*

tyr Ripollés | San Eudaldo | Por el Dr. Juan Bautista Tar | res vecino de la ciudad de Vique | Dedicase al Iltre. y Reverendi | simo fray don Gaspar de Casa | mitjana y de Eril meritisimo Abad | del real monasterio de monjes | Benitos de la Villa de Ripoll.

Pàg. 2 : *Aprobación*, en blanc. Pàg. 3 : Versos del doctor Francesc Poquí, catedràtic de la Universitat de Vic. *Decima* junt amb altre de Josep Tarrés, clergue, i de sor Maria Tarrés i Fontanelles, a llur pare i autor del llibre. Pàg. 5 : Dedicatòria de l'autor a l'abat de Ripoll, datada a 5 de juny del 1670. Pàg. 10 : Pròleg al *pío lector*. Pàg. 13 : Comença la narració de la *Vida y milagros de San Eudaldo*, que fineix a la pàg. 297, en el paràgraf 204. Pàg. 298 : Conté un índex onomàstic que acaba a la pàg. 323. A la plana següent es llegeix : *Die 4 Ibris 1671*.

Sembla que aquest llibre fou compost amb motiu de la traslació de les relíquies de sant Eudald a la nova arqueta de plata, feta en 1670, puix es descriuen les solemnitats que durant tres dies foren celebrades a Ripoll els dies 10, 11 i 12 de maig del precitat any. El manuscrit suggereix la idea d'ésser l'original enllestit per a la impremta.

224. — PRIMERA PART DE LA HISTÒRIA GENERAL DE CATALUNYA PER ANTONI VILADAMOR

Manuscrit en paper; 191 folis de 305 × 211 mm., a ratlla tirada, en caixa de 250 × 140 mm., escrit en bona lletra de la primera meitat del segle XVII.

Relligadura en pergami flexible.

Any 1595.

N.º 7465 de l'inventari. Havia pertangut a la col·lecció deixada pel senyor Jeroni Pujades amb el n.º 9 que consta en la coberta.

Després dels tres primers folis en blanc ve el títol al f. 4 : *Primera Part de la historia General | de Cathaluña, en la qual se contenen les vides dels | Reys y Emperadors que la governaren des del Diluvi general fins a ques perdé ab tot lo restant de | España en temps del Rey don Rodrigo | Ahont també estan continuades las vidas y fets notables | dels Papas, ab lo discurs de la predicatio Apostolicha | y lo stat de la iglesia christiana; des de que nostre senyor | jesuchrist nasqué fins al temps de dita per | dició | Composta y ordenada per Antoni Viladamor secretari | de sa Magestat y son Archiver en la corona de | Aragó | Dirigida a la Illustrissima Congregatio dels tres staments de Cathaluña; convocats per la Magestat del Rey D. Phelip nostre Sr. en las Corts de Montso en lo añ de MDLXXXXV.* Foli 5 : Dedicatòria a les Corts. Folis 9-10 : En blanc. Foli 11 : *Al lector*. Foli 13 : Comença el text del capítol 1 i fineix el volum en el capítol cxxxii. Foli 187 : Segueixen quatre folis en blanc

Vegi's per aquest manuscrit la *Revista de Bibliografia Catalana*, any 11, n.º 5 juliol-desembre del 1902, pàgs. 251-252.

225. — SELVA HISTORIAL

Manuscrit en paper de 129 folis de 295 × 208 mm., escrit de diferents mans i seguit des del foli 130-163 d'un opúscol imprès.

Relligadura en pergami flexible.

Primera meitat del segle XVII.

N.º 7466 de l'inventari. És de la Biblioteca Episcopal. Fou el vol. VII dels manuscrits del doctor Jeroni Pujadas.

El volum conté varis tractats. Foli 1 : En blanc. Foli 2 : El títol *Selva historial*. Foli 3 : *Chronica y primera | fundació del monastir de S. | Pere | Copiada e treta per mi Hieronim Pujadas, en | los sagrats Canons Doctor Ciutadà de Barcelona | de un llibre manuscrito, que als 6 de febrer | añ de nostre senyor 1599, me presta la molt Reverent | Señora Abbadesa de dit Monastir y Convent;* segueix el text que acaba al f. 8.

Foli 9 : En blanc. Foli 10 : *Sermo Olibae Episcopi in natali Beati Narcisi Confesso | ris et martiris Christi, ac Gerunde Episcopi | Hieronimo Pujades Decretorum Doctori | accomodatus pro Proceres eius | Confratrie* |, que conté nou lliçons fins al f. 15. En el verso d'aquest : *Passio sancti Felicis martyris...* fins al f. 19, on acaba amb l'himne i prosa de sant Feliu.

Després d'alguns folis en blanc, comença amb lletra diversa de la de Pujades, al f. 23 una carta de Felipe de Payvezino datada a Roma a 25 de desembre del 1579. Foli 41 : *De la Guerra de Granada;* des de la mitja primera plana del f. 43 fins a la cinquena ratlla del verso del 77 el manuscrit és de lletra diversa de la de Pujades, qui comença i prosseguí el tractat fins a l'acabament al f. 94 v.º. Aquest tractat és còpia d'un altre manuscrit contenint l'obra de don Diego de Mendoza sobre la guerra dels morescs, donant una de les versions més pures del text que figura en el vol. XXI de la *Biblioteca de Autores Españoles*, de Ribadeneyra, pàgines 68-121; el manuscrit no hi està dividit en llibres com en aquell i va seguit d'un apèndix als ff. 95-96.

En el f. 98 fins al darrer hi va el darrer tractat : *Illustrations | dels Comtats de Rosselló y Cerdaña y Conflent de Francesc Conte | Notari de | la Vila de Illa,* en lletra manuscrita de Jeroni Pujadas.

226. — CICERO DE PROPRIETATIBUS TERMINORUM

Manuscrit en paper : 22 folis de 210 × 156 mm., d'unes 35 ratlles tirades en caixa de 162 × 103 mm., escrit en lletra corrent gòtica alemanya, en tinta negra i vermella.

Relligadura moderna en mig pergami.

Segle XV.

N.º 7300 de l'inventari.

Aquest manuscrit formava part d'un conjunt d'obres atribuïdes a Ciceró, resultant els tractats 47 i 48 que serien els darrers del volum; això ve confirmat pel fet que la foliació comença al f. 422 i acaba al 443, que va escrit per una sola cara.

Foli 422 : *Cicero de proprietatibus terminorum et primo de natura | Inter polliceri et promittere hoc interest*. El volum està desordenat de fulls, de manera que del f. 423 passa al 428, i aquests folis que manquen revénen després del 437.

El tractat 48 comença al verso del f. 427, després de les tres ratlles darreres del tractat anterior. S'inicia amb les paraules : *De A littera | Cicero de proprietatibus terminorum juxta ordinem | alphabeti...* Acaba al f. 442, en el qual segueixen dues planes escrites en alemany. Les dues obres que conté el volum semblen ésser dels apòcrifs ciceronians.

227. — GRAMÀTICA LLATÍ-CATALANA

Manuscrit en paper, de 103 × 75 mm., contenint LXVI folis numerats, escrits en negre, vermell i groc.

Relligadura en pergami flexible.

Principis del segle XVI.

N.º 7978 de l'inventari. Procedent del monestir de l'Estany.

Conté un tractat gramatical llatí català, amb les explicacions en llatí. Els ff. I-IV són incomplets; foli V, comença : *indebita rectitudinem quod iuravero...* termina al f. LVIII. Segueixen alguns folis en blanc i amb anotacions diverses. Al f. LXVI segueixen dues oracions fatilleres en català.

228. — VIDA DE SENT JAUME APOSTOL. CRONOLOGIA PASQUAL. BESTIARI

Manuscrit en paper, de 300 × 220 mm., format solament per nou folis, numerats de 129 a 137, amb numeració que sembla del segle XVI. Va escrit a ratlla tirada en caixa de 250 × 210 mm., solament en tinta negra. De defectuosa conservació i il·legible en molts punts.

Sense relligar.

Fels volts de l'any 1354.

N.º 8531 de l'inventari.

El primer f. 129 porta el text de la vida de sant Jaume, que acaba al f. 131 v.º. És el text de la versió catalana de la Llegendà Aurea del Voràgine, com es troba comparant-lo amb l'edició de Lyó del 1554, estampada per Jaume Crozet (f. 77-f. 78 v.º).

Des de l'anvers del f. 131 fins al 133 es contenen les indicacions pasquals des de l'any 1354 fins al 1389.

En el f. 133 v.º fins al 137 v.º conté part d'un bestiari català que parla de : la formiga, abella, gall, aranya, ca, vibra, símia, oranda, àguila, lo volp, perdiu, corp, leo, mostela, calandri, serena, arpis i ongre.

229. — FRAGMENT D'UN BESTIARI

Tres folis en paper, en quart, de 200 × 135 mm., escrits en negre a un corondell, en caixa de 155 × 100 mm. Els folis van numerats LXXI, LXXVII i LXXVIII.

Sense relligar.
 Segle xv.
 N.º 8532 de l'inventari.

El foli assenyalat de LXXI comença amb el final del paràgraf corresponent a l'àguila i segueix amb el pertocant al cavall que sembla incomplet. El f. LXXVII s'inicia amb el final de l'aplicació mística corresponent a una bèstia de difícil identificació; segueix l'explicació relativa al papagai i el començ del paràgraf pertocant a la perdiu. El f. LXXVIII continua la part corresponent a la perdiu, que acaba al verso del mateix foli, on hi ha un text que té per principi: *Si comensa com pots apendre cosell ab deu si fas aquestes coses de alcun enteres que vengua a la persona. A persona qui age desfici prenne ffell de vadell ab let de fembre...* i acaba: *A mal de vomit pren mores gregues seques e sien picades.*

230. — POESIES DEL RECTOR DE VALLFOGONA

Manuscrit en paper, de tamany en quart, conté 268 pàgines i un foli de guarda en blanc, de 205 × 155 mm.; escrit amb bona lletra de tinta negrosa a un corondell, excepte les darreres des de la pàg. 255 que van a dos corondells.

Relligadura en pergamí flexible.
 Segle xvii.
 N.º 8422 de l'inventari del Museu.

L'aplega de poesies contingudes són les del doctor Vicenç Garcia, fet famós amb el nom de Rector de Vallfogona. El manuscrit és posterior a la data de la seva mort, ocorreguda en 1623 i molt anterior a l'estampa de les composicions del cèlebre rector, feta en 1703. La darrera composició que comença a la pàg. 255, no sembla deguda a aquest poeta.

En la primera fulla de guarda consta manuscrit l'ex-libris de mossèn Josep Comas i la data 1692, d'escriptura certament posterior a la del volum.

231. — ALCORAN

Manuscrit en àrab, escrit en paper amb lletra negra i senyals en vermell i amb dues faixes ornamentals al començ, colorides en negre, vermell, verd i or, a més de vàries rodelles decoratives disseminades pel text, que, segons sembla, indiquen el començament de les sures. Consta de 113 folis, dels quals els 13 primers estan foradats i pot ésser ratats, de 205 × 145 mm.; cada plana conté 15 ratlles en caixa de 160 × 105 mm.

Relligadura en tapa flexible feta de lli i folrada exteriorment de badana estampada i gaufrada, amb motius geomètrics d'ornamentació.

Segle xv.
 N.º 8218 de l'inventari.